

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

HAYVANLARIN HAKLARININ KORUNMASI İLE HAYVANLARA EZİYET VE KÖTÜ MUAMELELERİN ÖNLENMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10 / 102, 461, 682, 977, 981, 982) TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı 24 Mayıs 2019 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.-Türk Veteriner Hekimleri Birliği Genel Sekreteri H. Haluk Aşkaroğlu'nun, hayvan haklarında dünyadaki ve Türkiye'deki uygulamalar, problemler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Ankara Barosu Hayvan Hakları Kurulu Başkan Yardımcısı Avukat Burcu Yağcı Bilgiç'in, Hayvanları Koruma Kanunu ve hayvanların haklarının korunmasına ilişkin öneriler hakkında sunumu

3.- Ankara Barosu Hayvan Hakları Kurulu Üyesi Avukat Figen Güven'in, hayvanların haklarının korunmasına ilişkin öneriler hakkında sunumu

4.- İstanbul Barosu Hayvan Hakları Merkezi Başkanı Avukat Deniz Tavşancıl Kalafatoğlu'nun, yeni yasal düzenlemeler ve hayvan haklarında olmazsa olmazlar hakkında sunumu

5.- Türkiye Barolar Birliği Hayvan Hakları Kurulu Üyesi Avukat Buğcan Çankaya'nın, ülkemizdeki hayvan hakları ihlalleri ve bunların düzeltilmesi için öneriler hakkında sunumu

6.- Doğa Derneği Başkanı Dicle Tuba Kılıç'ın, Merkez Av Komisyonu, ülkemizin yaban hayatı, deniz canlıları ve meşe ormanlarıyla ilgili konulardaki önerileri hakkında sunumu

7.- Hayvanların Yaşam Hakları Konfederasyonu (HAYKONFED) Başkanı Nesrin Çıtırık'ın, Hayvanları Koruma Kanunu, belediyelerin uygulamaları ve hayvan haklarının korunmasında alınması gereken tedbirler hakkında sunumu

8.- Empati Platformu Başkanı Barış Şengün'ün, hayvan popülasyonu ve deneylerde kullanılan hayvanlarla ilgili mevzuat hakkında sunumu

9.- Hayvanların Yaşam Hakları Konfederasyonu (HAYKONFED) Başkan Yardımcısı Haydar Özkan'ın, belediyelere ait hayvan barınakları hakkında sunumu

10.- Ege Hayvan Hakları Federasyonu Başkanı Funda Bayır Ersoy'un, belediyelere ait hayvan barınakları hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
HAYVANLARIN HAKLARININ KORUNMASI İLE HAYVANLARA EZİYET VE
KÖTÜ MUAMELELERİN ÖNLENMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10 / 102, 461, 682, 977, 981, 982)

—●—
4'üncü Toplantı
24 Mayıs 2019 Cuma
—●—

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Hayvanların Haklarının Korunması ile Hayvanlara Eziyet ve Kötü Muamelelerin Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 10.04'te açılarak iki oturum yaptı.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Genel Sekreteri H. Haluk Aşkaroğlu tarafından, hayvan haklarında dünyadaki ve Türkiye'deki uygulamalar, problemler ve çözüm önerileri,

Ankara Barosu Hayvan Hakları Kurulu Başkan Yardımcısı Avukat Burcu Yağcı Bilgiç tarafından, Hayvanları Koruma Kanunu ve hayvanların haklarının korunmasına ilişkin öneriler,

Ankara Barosu Hayvan Hakları Kurulu Üyesi Avukat Figen Güven tarafından, hayvanların haklarının korunmasına ilişkin öneriler,

İstanbul Barosu Hayvan Hakları Merkezi Başkanı Avukat Deniz Tavşancıl Kalafatoğlu tarafından, yeni yasal düzenlemeler ve hayvan haklarında olmazsa olmazlar,

Türkiye Barolar Birliği Hayvan Hakları Kurulu Üyesi Avukat Buğcan Çankaya tarafından, ülkemizdeki hayvan hakları ihlalleri ve bunların düzeltilmesi için öneriler,

Doğa Derneği Başkanı Dicle Tuba Kılıç tarafından, Merkez Av Komisyonu, ülkemizin yaban hayatı, deniz canlıları ve meşe ormanlarıyla ilgili konulardaki öneriler,

Hayvanların Yaşam Hakları Konfederasyonu (HAYKONFED) Başkanı Nesrin Çıtırık tarafından, Hayvanları Koruma Kanunu, belediyelerin uygulamaları ve hayvan haklarının korunmasında alınması gereken tedbirler,

Empati Platformu Başkanı Barış Şengün tarafından, hayvan popülasyonu ve deneylerde kullanılan hayvanlarla ilgili mevzuat,

Hayvanların Yaşam Hakları Konfederasyonu (HAYKONFED) Başkan Yardımcısı Haydar Özkan tarafından, belediyelere ait hayvan barınakları,

Ege Hayvan Hakları Federasyonu Başkanı Funda Bayır Ersoy tarafından, belediyelere ait hayvan barınakları,

Hakkında birer sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görülecek başka konu bulunmadığından saat 16.44'de toplantıya son verildi.

24 Mayıs 2019 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.04

BAŞKAN : Mustafa YEL (Tekirdağ)

BAŞKAN VEKİLİ : Nevzat CEYLAN (Ankara)

SÖZCÜ : Jülide İSKENDEROĞLU (Çanakkale)

KÂTİP : Zeynep YILDIZ (Ankara)

BAŞKAN – Evet, tekrardan hoş geldiniz. Önce kendinizi bir tanıtırsanız akabinde de konuya geçelim, Komisyon üyelerimiz yavaş yavaş gelir.

II.- SUNUMLAR

1.-Türk Veteriner Hekimleri Birliği Genel Sekreteri H. Haluk Aşkaroğlu'nun, hayvan haklarında dünyadaki ve Türkiye'deki uygulamalar, problemler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim, değerli katılımcılar; hepinize saygılarımı sunarak sunumuma başlamak istiyorum. Bana yirmi dakikalık bir sürenin verildiğini söylediler. Bu çerçevede bu sunumunda hayvan hakları nedir, dünyadaki uygulamaları nedir, özellikle sokak hayvanlarının spesifik olarak bu konudaki durumu nedir, Türkiye'deki durumu, problemleri ve çözüm önerileri tarzında bir sunu yapmaya çalışacağım.

Evet, şöyle, dünyada hayvan haklarına baktığımızda, 1978 yılında Paris'te yayımlanan Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde ön plana çıktığını görüyoruz. Bu beyannamede hayvanlara kötü muamele edilemeyeceği, zalimane davranışlarda bulunulamayacağını, her hayvanın uygun bakım ve beslenme hakkına sahip olduğunu, hayvanların yaşama hakkının olduğunu, kendi doğal çevrelerinde ve üreme haklarının olduğunu ifade ediyor. Ve bu çerçevede de kendilerine özgü yasal bir statülerinin olduğu, hayvanların haklarının hukuk tarafından tanınmak zorunda olduğunu, güvenliklerinin devlet düzeyinde temsil edilmesini, ölü hayvanlara bile saygıyla davranılması gerektiğini, bir hayvanın öldürülmesi gerekiyorsa da acısız ve korku yaratmadan yapılması gerektiğiyle ilgili temel ilkeleri belirliyor. Temel ilkeleri baz alarak gelişmiş ülkeler kendi mevzuatlarını oluşturuyorlar. Temelde şöyle bir ayrım gözlemliyoruz, ev ve süs hayvanlarına yönelik bir hayvan hakları. Biz buna genelde “refah” demeyi seçiyoruz çünkü Avrupa Birliği müktesebatına uyum çerçevesinde baktığımızda hayvan refahı geçiyor, “animal welfare” olarak. Ev ve süs hayvanlarına yönelik bir kısım düzenlemeler var, çiftlik hayvanlarına yönelik bir kısım düzenlemeler var ki bunun altında nakil esnasında, çiftlikte kesim esnasında hatta bunun daha alt açılımlarına baktığımızda tür bazlı yaklaşımların da olduğunu görüyoruz. Su hayvanlarına, domuzlara, buzağılara yönelik olarak. Yine deney hayvanları ve yaban hayatına yönelik bir sınıflandırmanın yapıldığını gözlemliyoruz.

Burada özel olarak sokak hayvanlarına girmek istiyorum biraz çünkü haklar başlayınca karşı haklar da beraberinde geliyor ve dolayısıyla bir çatışma kültürü ve popüler olan konu, daha çok gündeme taşınan konu; sokak hayvanlarının refahı ve bunlara karşı yapılan zalimane davranışlar ya da bunların yarattığı bir kısım unsurlar olarak karşımıza çıkıyor. Tabii, dünyada ve ülkemizde genel olarak hayvan popülasyonu, sokak hayvanları popülasyonu pek bilinmiyor. İşte tabii, burada sokak hayvanlarından

ziyade “sahipsiz hayvan” demeyi uygun buluyoruz çünkü bu hayvanlar evcil hayvanlar, evde kendi yavrularımız gibi beslemek zorunda olduğumuz hayvanlar, sokakta mevcudiyetleri bu hayvanların refahı için ciddi sıkıntıları beraberinde getiriyor.

Tabii, sayısal unsur bilinemediği için Dünya Sağlık Örgütünün bir yaklaşımını baz alıyor genelde ülkeler: Dünya Sağlık Örgütüne göre insan nüfusunun yüzde 10’u kadar sokak hayvanları, özellikle sokak köpekleri olduğu bunun da yüzde 75’inin sahipsiz olduğunu ifade ediyor. Bu teze göre de dünyada yaklaşık 500-600 milyon civarında sokak hayvanının varlığı olduğu düşünülüyor. Tabii, neden bu artış var? Sokağa terk edilen köpekler burada önemli, kontrolsüz üreme, gıdaya erişim ki gıdaların zamanında toplanmaması, çöp toplama alanlarının varlığı. Buralarda yaşam alanı bulan hayvanlar barınmaya başlıyorlar.

Tabii, bu açıdan Komisyonun gündeminde olan hayvanların refahına baktığımızda, bu bizi sokakta hayvanın mevcudiyeti, sokak hayvanlarının refahıyla ilgili, haklarıyla ilgili başta belirtmiş olduğumuz bir kısım haklarının gasbedildiği bir noktaya getiriyor. Nedir bunlar? Çünkü bakım ve beslenme şartlarını haiz olması gereken bu hayvanlar sokakta açlık ve susuzlukla karşı karşıya, bozuk ve zehirli gıda tüketimiyle karşı karşıya; bulaşıcı hastalıklar, çok basit yaralanmaların bile tedavi edilemediği unsurlarla karşılaşılıyor. Bunlar, kendi aralarında liderlik güdüsü içerisinde ya da çiftleşme güdüsü içerisinde kavgalara karışıyorlar. Bunların da zararları: İnsan, çevre kaynaklı bir kısım refahını engelleyici unsurlarla karşı karşıya kalıyorlar.

Mevcut hayvanların refahıyla ilgili, bu hayvanların refahıyla ilgili sıkıntı olduğu gibi, bu hayvanların mevcudiyeti yani insanların refahıyla da ilgili bir kısım unsurları beraberinde getiriyor. İnsana yönelik saldırıdan, bulaşıcı hastalıkların mevcudiyeti, çevre kirliliği, ölümlle sonuçlanabilen kazalar gibi. Yine bu hayvanların mevcudiyeti sahipsiz hayvanlar için de beraberinde bir problem yaratıyor; sahipsiz hayvanlar için önemli bir enfeksiyon kaynağı, saldırganlık ve yaralama gibi unsurlarla karşı karşıya kalıyor.

Tabii, biz daha çok Avrupa Birliği uyum çalışmaları çerçevesinde -ben de zamanında daire başkanlığı yapıyordum, Avrupa Birliği müktesebatının Türkiye’ye uyumlulaştırılması çerçevesinde- uygulamalarımızı genelde Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlaştırmaya çalışıyoruz. Avrupa Birliği müktesebatına baktığımızda, yine Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde yer aldığı gibi hayvanların gereksiz acı çekmelerini önlemek temel düstur olarak ön plana çıkıyor. Gıda amaçlı beslenen -demin çiftlik hayvanı diye ifade ettiğimiz- hayvanların taşınması, barındırılması, kesilmesi ve öldürülmesinde de hayvan haklarına riayet edilmesi gerektiği; yine deney ve bilimsel amaçlı kullanılan hayvanların haklarının ortaya konulduğunu, bunu yasal mevzuatlarla ve üye ülkelerin zorunda olduğu katılımlarla ortaya çıktığını görüyoruz. Bir de hayvanat bahçelerinde tutulan hayvanların refahıyla ilgili unsurları görüyoruz.

Bir öncekinde mecburi olan, üye ülkelerin uymakla yükümlü olduğu mevzuatları içeren hükümlerin yanında sokak hayvanlarına yönelik de temel unsurları içeriyor, bütün ülkeler uygulamasa da. Sokak hayvanları sorun teşkil ettiğinde, acziyet ve sıkıntıya sebebiyet vermeden bunlarla ilgili yasal ve idari tedbirlerin alınması, yakalama, kimliklendirme, üremenin kontrolü durumlarında yapılacak önlemleri içeren bir dizi yaptırım var ve ulusal hastalık kontrol programları söz konusu olduğunda, maalesef, hayvanların itlaf edilmesine kadar oluşan unsurları da içeriyor.

Burada şunu görüyoruz: Gelişmiş ülkeler ve Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesi hayvanların refahıyla ilgili ciddi önlemlerin alınmasını üye ülkelere yüklerken hayvanların refahı ile insan refahını ve diğer hayvanların refahını da dengeleyen bir yaklaşım sergiliyorlar.

Burada belki konumuza biraz daha spesifik girecek olursak, sahipsiz hayvanların, sokak hayvanlarının korunmasında bazı üye devlet ülkelerinin uygulamalarına baktığımızda, genelde yerel otoriteler sorumlu. Zorunlu kayıt altına alma ve tanımlama var, üremenin kontrolü söz konusu. Hayvanlar barınaklara yerleştirilmekte, barınaklara yerleştirilemeyen hayvanları da uyutma söz konusu. Birleşik Krallık'ta da benzer unsurlar söz konusu.

Tabii, hayvanlara kötü muamele edildiğinde de bir kısım caydırıcı tedbirler çok rijit bir şekilde alınmış durumda. Birleşik Krallık'a baktığımızda, hayvanlara kötü muamelenin ceza kanunda düzenlendiğini -hukukçu arkadaşlarımız bunlara daha detaylı gireceklerdir- “Hayvan Cinayetleri” başlığı altında yasaya konulduğunu, elli bir haftaya kadar hapis cezası ve ciddi para cezalarının verildiğini görüyoruz. Fransa'da da ceza kanununda düzenlendiğini, iki yıl hapis verilebildiğini de görüyoruz. Yani dolayısıyla hayvanlara kötü muamele edilmesiyle ilgili çok ciddi önlemlerin alındığını gözlemliyoruz.

Türkiye'deki hayvan refahı kavramına şöyle bir baktığımızda, öncelikle burada şunu söylemeden geçemeyeceğim. Yani bir konuda etkin olmak istiyorsanız yasal altyapınızın çok güçlü olması gerekiyor ve bu yasal altyapıyı da iyi uygulayacak güçlü bir organizasyon yapınızın olması gerekiyor; bununla ilgili yeterli bütçenizin olması gerekiyor ve bunun uygulamadaki sonuçlarını düzenli olarak izleyip değerlendirmeniz gerekiyor. Bu bağlamda, bizimle ilgili bu müktesebatı incelemeye gelen Avrupa Birliği heyeti ve Dünya Hayvan Sağlık Teşkilatı heyeti de hep şuna baktı: Yasal yetkili kimdir? Bunu uygulamaya yetkin midir? Altyapıları, işte merkez teşkilatı, taşra teşkilatıyla yetkin midir ve bu uygulamanın sonuçlarına baktılar.

Biz yasal mevzuata baktığımızda, geçmişte Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde 5996 sayılı Kanun'la çiftlik hayvanlarına yönelik hayvan refahı önlemlerinin olduğunu, geçmişte Çevre Bakanlığı olup sonra Çevre ve Orman Bakanlığının altında da 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve buna bağlı yönetmeliklerin çıktığını görüyoruz. Burada şunu söylemek istiyorum: Hayvanların refahına, korunmasına dair iki ayrı birimin iki ayrı mevzuatla temsil edildiğini görüyoruz.

Mevzuatta, sokak hayvanlarında da bu yasa ve merkez teşkilatları var ama yetkilerin il müdürlüklerinde olduğunu ve yerel yönetimlere dercedildiğini, bunların da sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların toplatılmasıyla yükümlü olduğunu, kısırlaştırılması, aşılanması, gerekli tıbbi bakımlarının yapılması, alındığı ortama geri bırakılması ve kayıt altına alınmasıyla ilgili önlemleri içerdiğini görüyoruz. Demin ifade etmeye çalıştığım gibi, eski bakanlığın alt birimi olan Gıda Kontrol Genel Müdürlüğünün altında çiftlik hayvanlarına yönelik iki ayrı daire başkanlığı hatta bunun biraz daha ilerisine gidersek su hayvanlarına dair Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, hayvancılık işletmelerine yönelik Hayvancılık Genel Müdürlüğü gibi çoklu yapıların ortaya çıktığını görüyoruz.

Yine, şu an entegre olmuş olsa bile, daha doğrusu entegrasyonunu tam sağlayamamış olsa bile Bakanlığın altında olan Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün altında, Yaban Hayatı Daire Başkanlığı altında bir şube müdürlüğü tarzında temsil edildiğini görüyoruz ki bunun da “Pet hayvanları” ve “Süs hayvanları” dediğimiz hayvanları içerdiğini görüyoruz. Yani böylesine devasa bir konunun bir genel müdürlüğün altında bir şube müdürlüğü eliyle temsil edildiğini görüyoruz ve bu şube müdürlüğünün altında da aslında 15 bölgede örgütlenmiş il ve ilçe teşkilatları yeterince olmayan bir yapının olduğunu görüyoruz. Taşrada valilikler, kaymakamlıklar, il hayvan koruma kurulları var, büyükşehir belediyelerinde varsa veteriner işleri müdürlükleri, il ve ilçe belediyelerinde de varsa veteriner işleri müdürlükleri söz konusu.

Başta söylediğim gibi, insan nüfusunun yaklaşık yüzde 10'u kadarı köpektir ve bunun yüzde 75'i sahihsiz hayvandır dediğimizde, Türkiye'deki hayvan sayısı, sokak hayvanı sayısı bilenemiyor. Bakanlığımız yetkililerinden bazıları "1 milyon, 2 milyon" diyor. Eğer Dünya Sağlık Örgütü'nün yaklaşımını baz alırsak, 80 milyonun yüzde 10'u 8 milyon ve bunun yüzde 75'i de 6 milyon civarında bir hayvanın varlığından teorik olarak söz edebiliriz ama bir sayım yapılmamış. Dolayısıyla sayısını bilmediğimiz bu hayvanlarla ilgili önlemleri almak ve refahını korumakla ilgili sıkıntılar yaşıyoruz. Bunları sahipli, sahihsiz, koruma altında şeklinde söyleyebiliriz.

Hızlı geçmeye çalışıyorum çünkü bir genel çerçeveyi çizdikten sonra problemlere ve çözüm önerilerine girmek istiyorum.

Başta bahsettiğimiz unsurları dikkate aldığımızda, öncelikle organizasyona bağlı problemler olduğunu gözlemliyoruz Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak veteriner hekim bakış açısıyla. Geçmişte merkezde iki ayrı bakanlık ifade ettim ve şu anda da iki ayrı genel müdürlük birbirine entegre olmamış hatta taşra yapıları da birbirinden farklı; il müdürlükleri ve bölge müdürlükleri tarzında farklı yapılar var, yetersiz veteriner hekim istihdamı var. Burada bir dipnot söylemeden geçemeyeceğim: Bu yasa ilk gündeme geldiğinde Ediz Hun Komisyon Başkanıydı, Çevre Komisyonu Başkanıydı ve ben de Tarım Bakanlığını temsil ederek, bu yasanın yürütülmesinin Tarım Bakanlığı bünyesinde olması gerektiğini, Çevre Bakanlığı bünyesinde olmaması gerektiğini ısrarla savunurken ki tezlerimizden birisi yetersiz veteriner hekim ve teşkilat yapısı diyorduk. Bize sayın milletvekilllerimiz tarafından "Önemli değil, bu yasa çıktığında veteriner hekim istihdamıyla da ilgili ciddi bir unsur konulacak." denildi fakat aradan on beş yıl geçmiş durumda ve şu an sorguladığım kadarıyla, Av ve Yaban Hayatı Koruma Genel Müdürlüğünde, merkezde 11, taşra teşkilatlarında 35 veteriner hekim var. Böyle ciddi bir konuyu işin ehli kişilerle kontrol etmek, strateji belirlemek, denetlemek, çözüm üretmek için bu kadar sayının son derece yetersiz olduğunu düşünüyoruz ve dediğim gibi, il ve ilçe teşkilatları sadece bölge örgütlenmeleri çerçevesinde.

Tabii, böyle bir durumdan yol çıkarak valiliklere, valilikler de gerekirse millî eğitim müdürlüklerine kadar devretmiş; konudan iyice uzak insanlar hayvanların refahının ne olması gerektiği ve bu refah çerçevesinde de önlem alması gerektiği noktasında bir yaklaşım sergilemiş. Tabii, hiç arzu etmediğimiz bir tabloyla karşı karşıya kalıyoruz. Yerel yönetimlerde de mahalli idarelerdeki veteriner işleri müdürlükleri kaldırılmış ve burada personel olmayınca biraz sahihsiz kalmış bir durum var. Ben gerçeği söylemek durumunda olduğum için bunları söylüyorum, sahihsiz kalmış gibi görünüyor.

Çözüm önerilerimiz bizce neler diye baktığımızda: Bir tek genel müdürlük altında toplanmalı. Mesleki şovenizmle bakıyorsunuz diye düşünmeyin lütfen. Adına da biz "Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü" dedik çünkü konu bizim konumuz olduğu için. Tek genel müdürlük altında hem çiftlik hayvanlarının hem ev ve süs hayvanlarının hem deney hayvanlarının hem yaban hayat hayvanlarının toplanması durumunda hem siz yasa koyucularımızın hem de sorgulayıcıların; "Kim sorumlu?", "Niye yapamıyorsun?", "Nasıl yapabiliriz?"i sorgulama şansı var ama şimdi çok parçalı yapıda sorgulama şansına sahip değiliz. Bunun altında bir Hayvan Refahı Daire Başkanlığı oluşturulmalı; onun altında, demin saydığım, çiftlik hayvanları, kedi, köpek ve benzeri alt şube müdürlükleri oluşturulabilir. İl bünyelerinde buna bağlı olarak hayvan refahı şube müdürlükleri ve ilçe müdürlükleri oluşturulmalı.

Yerel yönetimleri çok önemsiyoruz çünkü konular gelişmiş ülkelerde de ülkemizde de yerel yönetimler tarafından yürütülüyor. Buralarda veteriner ve halk sağlığı daire başkanlıkları büyükşehir statüsünde olanlarda ve il statüsünde, ilçe statüsünde olanlarda da Veteriner İşleri Müdürlüğü oluşturulmasının önemli olduğunu düşünüyoruz ve bu unsurları yerine getirebilecek, icra edebilecek yeterince personel istihdamının önemli olduğunu düşünüyoruz.

Yani dolayısıyla özetleyecek olursak; bakanlıklarda yapılacak olanlar: İşte, bir genel müdürlük, daire başkanlığı, hayvan refahı şube müdürlükleri il müdürlüğü bünyesinde ve ilçe müdürlükleri. Yerel yönetimlerde de... Bu slaytta şuna dikkatinizi çekmek istiyorum, görebiliyor musunuz tam olarak bilmiyorum ama hayvan refahından sorumlu değil sadece belediye'deki veteriner hekimler, mezbahalara bağlı olarak, hayvanat bahçesinin varlığına bağlı olarak hatta geçenlerde Sağlık Bakanlığımız işte, “insekt”lere yönelik, sineklere yönelik bir kısım ilaçlamalar, halk sağlığına yönelik birçok eylemi de beraberinde getiriyor. Bu kadar sınırlı sayıdaki meslektaş, veteriner hekim aynı zamanda dönüp devasa bir konunun da sorumlusu oluyor. Burada yönetimler... Burada da böyle bir yapılanmanın olması gerektiğini düşünüyoruz.

Mevzuata bağlı problemler var ve yine burada bir dipnot söylemeden geçemeyeceğim. Yeterli bütçe kaynağı oluşturulamamış durumda çünkü yasa demiş ki: “Belediyeler, barınak kuracaksınız; hayvanları toplayacaksınız, bakacaksınız, besleyeceksiniz, gerekli her türlü önlemi alacaksınız ve refahlarını sağlayacaksınız.” Ancak belediyelerin sınırlı kaynakları var, yasa da bir bütçe kaynağı oluşturamamış ve belediyeler kısıtlı imkânlarıyla, ilgi alanlarına, oradaki sivil toplum örgütlerinin etkinliğine ya da sayın belediye başkanlarımızın yerel yönetimlere ilgilerine bağlı olarak belirli bir kaynak ayırıyorlar ki bu da yetersiz.

İki ayrı yasada birbiriyle çelişen hükümler var. İşte, biri “Mobil kısırlaştırma üniteleri” diyor, öbürü “Hayır, olmaz. Bunun ‘post-operatif’ bakım dediğimiz, ameliyat sonrası bakımları burada hayvan refahı açısından sıkıntılıdır.” diyor.

Kötü muamelelere cezalar caydırıcı değil. Başta söylediğimiz gibi, Avrupa ülkelerinde hapis cezalarını içeren uygulamalar var ama bizdeki yasalar, vatandaşın yanına kâr kaldığı gibi –çok rijit konuşuyor gibi olmayayım, özür dilerim- bu tip yaklaşımları sergiliyor. Yeterli personel istihdamı söz konusu değil.

Böyle cümleler kullanmayı çok sevmem ama ya imkânlar doğrultusunda bir mevzuat hazırlanmalı yani “İmkânımız bu; buna göre mevzuat ve uygulama olmalı.” denmeli ya da hazırladığımız mevzuata göre imkânlar yaratılmalı, bütçeler oluşturulmalı. Biz burada “Hayvan Refahı Fonu oluşturulmalı.” diyoruz. Bir sonraki slaytta içeriğinin ne olduğunu söyleyeceğim; kanuni ve gönüllü katkılarının olması gerekiyor. Cezalar caydırıcı olmalı, ceza davalarına dönüştürülmeli. Eğer veteriner hekimler ya da sivil toplum kuruluşları, gönüllü kuruluşlar bunu istismar ediyorsa bunların cezaları daha da artırılmalı. Tek mevzuat olmalı. Yani böyle parçalı bir yapı, herkesin sorumlu olduğu...

Bakanlıklarda personel istihdamı...

Hayvan refahı fonu nelerden oluşabilir, siz değerli büyüklerimiz, milletvekillerimiz bunu çok daha yakından... Kaynakları oluşturabilirsiniz.

Emlak vergisine ek bir vergi olabilir. Ev ve süs hayvanı besleyenlerden sevgi vergisi adı altında vergi toplanabilir, birden fazla hayvan besleyenlerde daha fazla olmak üzere. Kesilen para cezaları bu fona aktarılabilir. Hayvancılık sektöründen para kazanan mama üreticileri, ilaç üreticileri, aşı üreticileri, bunlardan belli oranda para kesilerek maddi ve aynı katkılarda bulunulması sağlanabilir. Mahalle esnafının kendi bölgesindeki hayvanlara sahip çıkmasıyla ilgili bağışta bulunmaları durumunda bunların vergiden muaf olmaları sağlanabilir. Ama tüm ülkelerde olduğu gibi, en önemli unsur bağış toplanması üzerine çıkıyor çünkü gönüllülükle bu işler yürüyor biraz da. Bağış toplamadaki istismar konusunun kaldırılması gerekiyor. Bu istismar edilen bir konu, farklı amaçlarla da kullanılan. Çok şeffaf olmalı, bunun nerelere harcandığı güven telkin edici şekilde ortaya konulabilmeli, gönüllülerin kayıtsız para toplamasının önüne geçebilmenin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Denetimle ilgili problem var. Mevzuatınız var, organizasyon yapınız var ama yetersiz, denetimle ilgili bir kısım sıkıntılar yaşıyorsunuz.

Yetersiz personel. Sürekli vurguluyorum, özür dilerim. Tarım Orman Bakanlığının özellikle pet hayvanlarıyla ilgili kısmında, belediyelerde, İçişleri Bakanlığında kolluk kuvvetleri son derece önemli.

İl Hayvanları Koruma Kurulunda aktif denetim yok.

Zamanı iyi kullanıyor muyum, bilmiyorum.

BAŞKAN – İyi, iyi, gayet iyi.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU

– Farklı yapıların denetim yetkileri iç içe geçmekte dolayısıyla herkes ya birbirine bırakıyor, ortada kalıyor ya da birbirlerinin görev alanına giriyor.

İlgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon yok. Örneğin, işte, vahşi ırklar dediğimiz saldırgan ırklarla ilgili veteriner fakülteleri, valilik, mahalli idareler, il müdürlükleri iş birliği yapacak deniliyor, bu iş birliği pek sağlanamıyor. Çözüm? Yine gelişmiş ülkelerden örnekler aldık. Farklı çözümlere ulaştırılacaktır öğleden sonraki oturumda hayvanseverlerimizin de şeyleriyle.

“Hayvan hakları müfettişi” diye bir kavramın oluşturulması. Adına başka kavram da diyebilirsiniz. Bunlar bakanlık bünyesinde ihdas edilmeli, her ilde olmalı, en az bir tane olmalı, yanında da müfettiş yardımcıları hem yetişmesine vesile olacak hem de popülasyonun durumuna göre kontrolleri yapabilecek sayıda veteriner hekimlerden oluşacak müfettiş yardımcıları kadroları oluşturulmalı. Bunlar yetkilerle donatılmalı. Denetleyen, karar veren, olayı durduran, mahkemeye sevk edebilen yapıda olmalı. Ehil olabilmesi için en az bu konuda çalışmış veteriner hekimlerden seçilmeli. Bunların raporları önceliklenmeli çünkü bunlar tespit ettiğinde savcılığa suç duyurusunda bulunabilmeli. Bu raporlar bilirkişi gibi, bu raporların üzerinden caydırıcı unsurlar devreye girebilmeli.

Yine Hollanda’da ve benzeri ülkelerde olduğu gibi “hayvan refahı polisi” ya da adına başka bir şey diyebiliriz, oluşturulabilmeli. Çünkü tek başına veteriner hekim, müfettiş, hayvan hakları müfettişi gittiğinde darbedilebiliyor, başka unsurlarla karşılaşabiliyor, kolluk kuvvetlerine ciddi anlamda ihtiyaç var. Hayvan refahı polisi gibi bir kavram oluşturulması gerekiyor, bir hayvan hakları ihlali söz konusu olduğunda gerekirse müfettişe eşlik eden ya da müfettiş öncesinde gidip olaya hızlı müdahale edebilecek bir yapı. Bu Emniyet ve Jandarma teşkilatı içerisinde oluşabilir. Bununla ilgili ciddi bir eğitime tabi tutulmalı nelerdir hayvanın anatomisi, fizyolojisi, psikolojisi, efendime söyleyeyim, yasal neleri içermektedir, usulsüz davranışlar nelerdir gibi. Bunlarla ilgili eğitim almış ehil kişilerden olmalı.

İhbar hattı oluşturulmalı. “Alo refah” diyoruz. Bu ihbarların hepsi değerlendirilmeli. Kısa zamanda ihbarda bulunanlara cevabi dönüş yapılmalı ama burada şuna da dikkat edilmeli: Bu işi suiistimal edenler de çıkacak. İşte, sürekli ihbar edip taciz edenlere de ciddi yaptırımlar getirilmeli. Öyle ihbar etti, her gün denetime tabi... Evimde köpek besliyorum, kedi besliyorum, her gün birileri taciz ediyor, ihbar ediyor, onlara karşı da bir kısım şeyler yapılmalı. Bu ihbar hattı bilgilendirme de sağlamalı.

Tabii, yasayı koyduk, organizasyonumuz güzel, denetim güzel ama bir de kontrol edilebilir, takip edilebilir bir yapı oluşmalı. Yani nedir? Mevcut kitleyi bilmeniz gerekiyor, sayının ne olduğunu bilmiyoruz. Dolayısıyla bir kayıt, kimliklendirmeye ilgili problemler var. Türkiye’de sahipli sahipsiz hayvan sayısı bilinmemekte. Kayıt ve kimliklendirmede çok seslilik var. İşte, bir yerde HAYBİS var, öteki tarafta TÜRKVET var, e reçete sistemi var. Birbirinden bağımsız yapıların çalıştığını görüyoruz. Kimliklendirmede standart bir uygulama yok. Küpe takıyorlar, üç gün sonra düşüyor, hayvanın ne olduğu belli değil. Sahipleri hayvanlarını sokağa atıyorlar, yasa “atamaz” diyor ama sokaktaki tespit

ettiğinizde “Kime aittir bu hayvan?” deyip onun üzerinden kişiyi tespit edip bir cezai müeyyide uygulayamıyorsunuz dolayısıyla hayvanların hakları ihlal ediliyor. Geçmişleri, sağlık geçmişleri, kısırlaştırılma durumları bilinmiyor. Mükerrer yakalama ve iş gücü kaybıyla karşı karşıya kalıyorsunuz.

Burada da ilgili çözümlerimizi söyleyecek olursak: Tek veri tabanı oluşturulmalı, bu veri tabanı tümünü kapsamalı ve bütün detayları, işte, hayvanın tanımlanmasından sahibine kadar, sağlık geçmişine ve benzeri unsurlara kadar. Uygun standartta kimlikler yani mikroçip uygulayacaksınız nasıl, tatoo uygulayacaksınız ya da tasma takacaksınız bunları ya da komplike uygulayacaksınız, bunların standardı konulmalı ve herkes buna uymalı.

Tek bir merkezden... Burada yine şovenist yaklaştı demeyin, idare ve kamu yararı olduğu için söylüyorum. Serbest veteriner hekimlerimiz var. Biz 56 bölgede, yasal statüde bir birliğiz. 56 bölge odamız, il ya da bölge odamız var ve 30 bine yakın üyemiz var, 8 bin serbest veteriner hekim var; muayenehaneleri var dolayısıyla sahipli hayvanlar buralara geliyor ve kimliklendirebiliyorlar, kısırlaştırabiliyorlar. Dolayısıyla kamunun kaynaklarını daha verimli kullanmanın, kamunun denetim pozisyonunda kalmasının, bu tip kimliklendirme ve diğer unsurların yapılacak bir protokol çerçevesinde serbest veteriner hekimler üzerinden yapılabileceğini düşünüyoruz.

“Denetime de ağırlık verin” deniliyor. Tabii, bir de kontrol edilebilir bir popülasyon olması gerekiyor. Yani insan nüfusunun bile kontrolüyle ilgili bir kısım önlemler alınırken popülasyonun kontrolüyle ilgili önlemler alınması gerekiyor. Bunların başında sahipli ve sahipsiz hayvanların kontrolsüzce üremeleri önlenmeli, yasal olmayan evcil hayvan üretimlerinin önüne geçilebilmeli.

Gıda atıkları, evsel atıklar ve çöp toplama alanları ciddi bir beslenme alanı ve burada beslenme alanı buldukça buralarda bu hayvanlar toplanıyorlar, bunun önüne geçilmeli.

Kısırlaştırmada birbirinden bağımsız uygulamalar var yani bir proje mantığı içerisinde, bir program mantığı içerisinde bir uygulama yok.

Personel yetersiz. Kapasite eksik. Belediyeler yetersizlikten görevlerini tam yerine getiremiyor. Paydaşlarıyla uyum yok.

Popülasyon kontrolüyle ilgili çözümleri söylersek bir önceki slaytta da aslında bir nebze değindim. Kısırlaştırmada... Bu kadar serbest veteriner hekim yok. Protokol imzalanacak, Bakanlık bir miktar para aktarıyor bunun için, bu paralar bu protokol çerçevesinde serbest veteriner hekimler üzerinden, makul ücretler üzerinden kısırlaştırma, aşılama, kimliklendirme çalışmalarının yapılabilmesini düşünüyoruz. Tabii, bu tek başına yetmeyecektir, mahalli idarelerin de kapasitesinin artması gerekiyor. Zorunluluk getirilmesi gerekiyor. Hayvanlar üreme çağına gelmeden önce kısırlaştırılma zorunluluğu getirilmesi gerekiyor. Eğer bütün bu zorunluluğa rağmen sahipli hayvanlar gebe ise bu hayvanlar yakalanmalı, doğuma müteakip hayvanlar kısırlaştırılmalı ve sahiplerinden parasının tahsil edilmesi gerekiyor.

Yasal olmayan hayvan sahiplenmeleri çok fazla ülkemizde. “Nereden buldun?” sorusu ve sorgulaması son derece önemli. Yasal olmayan kaynaklar kurutulmalı, bu konuda ihbar ya da benzeri faaliyette bulunanlara da cezalarda indirim olmalı. Üremenin kontrolüyle ilgili başta söylediğim mobil kısırlaştırma üniteleri ciddi bir problem, yasaya da aykırı. Hayvanların operasyon sonrasında yedi günde belli bir müddet müşahade altında tutulması, “post operatif” bakımlarının yapılması gerekiyor. Bunlara engel olunmalı.

Aşılama, antiparazit ilaçlaması eş zamanda olmalı. İstihdam artırılmalı.

Var olan bu işlemleri yapan birçok kamuya ait yerler -belediyelere ait- ruhsatlandırılmamış dolayısıyla asgari standartları taşıyamadığı için hayvan haklarını ihlal eden yapıda. Hepsini demiyorum, çok mükemmel yapılar da var. Bunların ruhsatlandırılması sağlanmalı.

İthalat kontrol edilmeli. Özel damızlık dışındaki getirilmelere sınır konulmalı. Kısırlık şartı aranmalı. Bu hayvanlar ithal edildiğinde veri tabanına kaydedilmeli. Yabancılar buraya hayvan getirdiğinde bunlara geçici belgeler verilmeli, kaçak girişler engellenmeli, kaçakçılığa ciddi cezalar uygulanmalı.

Barınmayla ilgili problemler var. Kamu kuruyor, gönüllü kuruluşlar kuruyor, kaynak yetersiz. 234 tane hayvan bakımevi var. Başta söylediğim 6 milyonu baz alırsanız, popülasyonun 6 milyon olduğunu ya da söylenen 1-2 milyon rakamını baz aldığınızda 234 barınağın neye yeteceğini takdirlerinize sunuyorum. Bu yetmiyormuş gibi, belediyeler bir de barınağın yanında sahipli hayvanlara da sağlık hizmeti sunmakta. Zaten kısıtlı olan kaynaklarını bir de sağlık hizmeti sunarak çarçur ediyorlar, çok argo bir tabir oldu, özür diliyorum. Belediyenin sınırlı imkânlarının sağlıklı kullanması sağlanmalı. Tehdit konusu olan bazı agresif köpekler var, bunların rehabilitasyonuna yönelik hayvan barınaklarında rehabilitasyonla ilgili bir çalışma yok. Bu hayvanların rehabilitasyonuna yönelik bir çalışma yapılmalı.

Acil müdahaleler için, nakiller için müdahale araçları yok, fiziki kapasiteleri yetersiz. Geçici olarak kurulan yasada yani belediyeler geçici barınağı kuracak, hayvanı yakalayacak, kısırlaştıracak, aşılayacak ve sahiplendirecek ya da kalıcı barınaklara sevk edilecek olmasına rağmen geçici barınaklar kalıcı barınaklara dönüşmüş durumda, bu kapasite yetersizliği beraberinde başka problemi de getiriyor.

Toplama ekiplerinin sokak köpeklerini yakalamasında ciddi problem var.

Barınmayla ilgili çözümlerimizi söyleyecek olursak: Kalıcı bakımevleri oluşturulmalı gönüllü kuruluşların katkılarıyla, bütün gelişmiş ülkelerde bu var. Belki devlet kısıtlı kaynaklarıyla imkân verebiliyor ama bağış esası üzerine olması gerekiyor. Sokakta yaşaması mümkün olmayan bu hayvanların burada bakımlarının yapılması gerekiyor, bunlarla ilgili standartlar hazırlanması gerekiyor. Geçici bakımevi, dediğim gibi, kalıcı bakımevine geçiş noktası olması gerekiyor, burada yatar hasta hizmeti olmamalı, diğer hizmetlerin verildiği bir yer olmalı.

Tabii, birçok tartışma konularından biri şu: Sokakta hayvan trafik kazasından ve benzeri unsurlarla karşı karşıya kalıyor. Bunlara acil müdahale edecek hayvan hastanesi, semt, ilçe hayvan sağlık ocakları kurulması gerekiyor. Ama bunların kurulması ve işletilmesinin de biraz kamu yararı açısından baktığımızda çok verimli olmayacağını... Dolayısıyla hep söylemeye çalıştığım, var olan serbest veteriner hekimlerden hizmet almanın daha verimli olacağını düşünüyoruz.

Barınmayla ilgili çözümler: Barınaklarla ilgili hayvanseverler üzerinde ciddi bir endişe var bazı barınaklarda. Toplumun hassasiyetleri dikkate alınarak barınaklarda hayvan refahının ön planda tutulması gerekiyor. Olabildiğince şeffaf olması gerekiyor. Hayvan giriş ve çıkışlarıyla ilgili kayıtlar çok ciddi tutulmalı, bazı barınaklarda hayvanların itlaf edildiğiyle ilgili şikâyetler zaman zaman ortaya çıkabiliyor. Hayvanların barındırılacağı tüm alanlar kamera sistemiyle izlenmeli ve bu kayıtların tutulması gerekiyor, şikâyet söz konusu olduğunda bunlara bakılması için. Rutin denetime tabi tutulması gerekiyor ama hem kendisi işletip hem kendisi denetim yapmamalı, bağımsız bir denetim otoritesinin bu denetimleri yapmasının, başta bahsettiğimiz hayvan hakları müfettişlerinin bu konuda etkin olabileceğini düşünüyoruz. Çok uzattım belki, çok özür dilerim, bitirmek üzereyim.

Sahiplenmedeki problemler: İstifçilik söz konusu, bazıları çok sevgiden dolayı fazla miktarda hayvan istif edebildiği gibi, bazıları da hayvanseverlik kisvesi altında üretim ve satışa kadar giden bir istifçilik söz konusu, bu da hayvan refahında ciddi anlamda problem yaratıyor. Ehil olmak gerekiyor, ehil değiller. Çözüm ne? Sahipli, bakılacak evcil hayvanlara limit konulması gerekiyor, 20 metrekareye 1 hayvan gibi kapalı alanlarda, açık alanlarda 50 metrekareye 1 hayvan gibi. Hayvan sayısı belli bir sayıyı aştığında serbest veteriner hekimlere sözleşme zorunluluğu getirilmesi gerekiyor. Hayvan sahiplenme ehliyeti alması gerekiyor, kurslara tabi tutulup hayvanın doğasına, haklarına uygun nasıl

bakacağıyla ilgili. Hayvan sahiplenme koşullarının çok net ortaya konulması, hayvan sahiplenme ehliyeti almış, hak kazanmış kişilere belirtilen limitleri aşmayacak şekilde yaş sınırlaması da getirilmesi gerekiyor. Hayvan sahiplenecek yerlerin de çok açık, standartları belirtilen bir yapıda olması gerekiyor. Tabii, bunda ön plana çıkan belediyelerde de ciddi problemimiz var. Belediye bakımevlerine ilişkin bir standart bulunmamakta, bunların bir standardının ortaya konulması gerekiyor. Bunların sağlık hizmetlerinin ruhsatlandırılmadığı görülüyor. Ödeneklerin yetersiz olduğunu hep söylüyorum. Yetersiz ödenek de belediyeyi, yerel idareleri bir seçenekle karşı karşıya bırakıyor. Yani yetersiz ödeneğini bir başka kaynağını kısıacak burada kullanacak, bu sefer de öteki hizmetleri aksayacak, dolayısıyla orta yolu bularak giden bir unsur var, ödenek oluşturulması gerekiyor.

Sokak hayvanlarına yönelik yeterinde veteriner hekim yok, yapılanmada yeterince bir yapı yok veteriner işleri daire başkanlığı ve müdürlükleri gibi. Dediğim gibi, var olan veteriner hekimler de farklı işler içerisinde bunu da yapmaya çalışıyor, bu da hizmetin aksamasına neden oluyor. Sözleşmeli personelle yürütmeye çalışıyor ya da ihaleye çıkıyor sokak hayvanlarının şeyiyle ilgili, ihaleye çıktığınızda ihaleyi alan firma diyor ki: “Ben yıllık şu kadar kısırlaştırma yapacağım.” Onun üzerinden bir şey yapıyor, rehabilitasyon göz ardı ediliyor, refahla ilgili hedef “şu kadar hayvan kısırlaştırma” olduğu için ciddi problemleri de beraberinde getiriyor. Dolayısıyla belediyeler yasanın gereklerini tam olarak yerine getiremiyor.

“Diğer Çözümler” diye son bir başlığı bakacak olursak: Trafik kazası geçiren hayvanlarla ilgili biz de çok muzdarıbiz, sürekli şikâyet konusu olan bir durum. Serbest veteriner hekime götürüyor, bak. Meslektaşım da dün, evvelsi gün Nevşehir’de bir iftar programındaydık, oda başkanlarımızla. “Gece yarısı kalktım, hayvana atel taktım ama pet hayvanı konusunda daha ehil bir arkadaşımız var, yarın sabah bu arkadaşımızı götürün.” diye söyledim beni şikâyet etmişler odaya diyor. Yani hem ücretsiz bakıyor hem şikâyete maruz kalıyor. Bu insanlar da emeğinin karşılığını almasa da tedavi masraflarıyla -ilaç, platin takıyor, başka unsurlar da takıyor- ilgili bir yapının olması gerekiyor. Dolayısıyla bunların bir sigorta kapsamına alınması gerekiyor ve kamunun aktarmış oldukları kaynakların “Kardeşim, hiç mesele yok, gelen hayvanı tedavi et, belli bir prosedür çerçevesinde bunu faturalandır, ödemen yapılacak.” gibi bir yaklaşım.

Gıdaya erişimle de ilgili: Çöplerin zamanında toplanması, halkın bu konuda bilinçlendirilmesi için çalışmalar yapılması gerekiyor.

Çok teşekkür ederim beni dinlediğiniz için.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz, biz de gayet güzel bir sunum oldu.

Haluk Bey’e sorusu olan, görüş ve önerileri olan arkadaşımız var mı? Yok herhâlde.

Gayet açıklayıcıydı, çok teşekkür ederiz.

Buyurun.

2.- *Ankara Barosu Hayvan Hakları Kurulu Başkan Yardımcısı Avukat Burcu Yağcı Bilgiç’in, Hayvanları Koruma Kanunu ve hayvanların haklarının korunmasına ilişkin öneriler hakkında sunumu*

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Öncelikle teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Komisyon Başkanı, değerli katılımcılar; şöyle, 5199 sayılı Kanun aslında 2004 yılında çıkarıldığı zaman ihtiyaca kısmen de olsa cevap verebilecek durumdayken şu anda cezaların yetersiz olması, caydırıcı olmaması ve Kabahatler Kanunu kapsamında olması nedeniyle sorunun çözümünü

güçleştirmektedir. Bu nedenle öncelikle kanunun isminin “hayvan hakları kanunu” olarak değiştirilmesi ve hayvanların doğuştan hak sahibi olduğu gerçeğinden yola çıkarak yasanın amacına ve ruhuna daha uygun bir isim olan “hayvan hakları kanunu” olarak düzeltilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Türkiye’nin de imzacı olduğu Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesi var, 1978 yılında imzalanmış, üzerinden kırk yıl geçmiş. Demek ki yeni yasanın daha iyi olması ve günümüz koşullarında hayvanların hak ettiği muameleleri görmeleri, doğuştan var olan ve insanlar tarafından ihlal edilen haklarının teslim edilmesi gerekiyor. Az önce Veteriner Hekimleri Birliği temsilcisi Sayın Haluk Bey, diğer Avrupa ülkelerinden çeşitli modeller sundu. Yalnız şöyle, biz herhangi bir ülkeyi örnek almak durumunda olmadığımızı düşünüyoruz, kendi modelimizi oluşturmanın daha doğru olacağını düşünüyoruz. Dünya Sağlık Örgütü de bu kapsamda, Türkiye gibi kırsal çok yoğun bölgelerde hayvanların barınakta toplanmasını, sokak hayvanı nüfusunun yok edilmesinin son derece sakıncalı olacağını, yaban hayatının şehirlere doğru ilerleyerek bu veteriner hekimlerin özellikle bahsettiği insan sağlığını tehdit eden hastalıklar açısından daha ciddi sıkıntı yaratacağını ifade etmekte. Biz de bu çerçevede sahada olan bizlerin, STK’ların, baroların, hayvan hakları kurullarını ve akademisyenlerin önerileri doğrultusunda bir model oluşturulması gerektiğini düşünüyoruz. Masa başında olarak bu soruna, doğal olarak da çözüme yabancı olanların katkı sunmasının çok mümkün olmayacağı ve sürecin yanlış yönlendirileceği kanaatindeyiz.

Özellikle sokak hayvanlarının daha ciddi sorun olarak görüldüğünü ifade etmek istiyoruz. O yüzden ilk olarak ben biraz bu kısma yoğunlaşacağım. Türkiye genelinde 1-2 milyon civarında sokak hayvanı olduğundan söz ediliyor. Hayvanları ve onları sorun olarak gören insanlar bakımdan çözüm mümkün müdür? Evet. Ama öncelikle sorunu yerinde görüp tespit etmek gerektiğini düşünüyorum. Bu araştırma komisyonu bünyesinde bir alt komisyon oluşturup Türkiye çapında bizler gönüllüüz, onlara eşlik ederek bütün barınakları gezip bu barınaklar konusunun tekrar gündeme getirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Yani hiçbir canlı açlık, pislik, hastalık ve kötü muamele içinde hapis olarak yaşamayı hak etmiyor. O nedenle, bizce kalıcı barınakların uygulanması mümkün değildir. Bu, zaten on yılı geçkin bir süredir denenilen bir model ve maalesef başarısız bir modeldir. Neden başarısız bir modeldir? Şöyle: Hayvanların belediye tarafından sokaktan alınmasından itibaren süreci ben bir özetlemek istiyorum.

Şimdi, belediye görevlisi hayvanı yasaya aykırı bir şekilde yaşadığı yerden uyuşturucu iğneyle alıyor. Yasa diyor ki: “Veteriner hekim bu iğneyi kullanabilir.” anestezi madde olduğu için. Hiçbir belediye bu iş için veteriner hekim görevlendirmiyor. İşçilerin, barınak görevlilerinin rastgele attığı iğne sonucunda birtakım hayvanlar o anda, bir kısmı havasız araçlarla nakil esnasında, bir kısmı da barınağa nakledildiğinde hayatını kaybediyor. İki gün önce Yenimahalle Belediyesinde benzer bir olay yaşandı çok somut. Kısır olan bir hayvan, gönüllülerin bu hayvanın kısır olduğunu söylemesine rağmen, belediyenin aracından atılan uyuşturucu iğne sonucunda hayatını kaybetti.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ne zaman oldu bu?

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – İki gün önce oldu Yenimahalle Belediyesinde.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Faily belli mi peki?

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Tabii belli, Yenimahalle Belediyesi. Zaten barınağa götürüyor, gönüllüler gidiyorlar ve oradan hayvanın ölüsünü teslim alıyorlar. Bu, bildiğimiz bir örnek. Her gün yüzlerce bu ve benzeri örnekler tekrarlanıyor. Şunu sormak istiyorum aslında: Acaba belediyelerin bu ilaçla ilgili, bu uyuşturucu maddeyle ilgili bir standardı var mıdır, riski nedir, neden riski daha az olan bir ilaç kullanılmaz ya da

gönüllülerin baktığı bir köpek tüm rica ve önerilere rağmen niye uyuşturucu maddeyle alınıyor? Yani insanlara yaklaşan, gayet sosyal hayvanları bile sadece gönüllülerle eş güdümlü çalışmamak için bu şekilde alıyorlar, sonuç belli.

Şimdi, bizim hayvan hakları komisyonumuza bununla ilgili çok fazla ihbar ve şikâyet geliyor ama ne yazık ki yasa nedeniyle elimiz kolumuz bağlı. Şimdiye kadar delilli, ispatlı görevini kötüye kullanan belediyelerle ilgili hiçbir şey yapamıyoruz. Evet, yerel yönetimlerin sorumluluğu çok fazla, yetkisi çok fazla ve maalesef ki bu, kötüye kullanılır vaziyette.

Şimdi, Avrupa ülkelerinde ötenazi gibi bir uygulama olduğundan söz ediliyor. Bizdeki uygulama da şu şekilde: Hayvan yaşadığı yerden alınıyor uyuşturucu maddeyle. Evet, o anda ölebilir, o anda ölmezse nakil esnasında, nakil esnasında ölmedi, barınakta hayatını kaybedebilir. Hayatını kaybetmedi, ameliyata alındı, uzman olmayan veteriner hekimler ve hijyenik olmayan koşullarda ameliyat esnasında, öncesinde ve sonrasında ölebiliyor, çok yaşadık bu örnekleri. “Yoğun bakım” adı altındaki kafeslerde 4, 5 hayvanın olduğu 4 metrekare kafeste soğuk betonun üstünde veya sıcak betonun üstünde enfeksiyon vesaire sonucu hayatını kaybedebiliyor. Kurtulursa barınakta çoklu kafeslere alınıyor bir süre için. Orada stres, açlık, hastalık nedeniyle hayatını kaybedebiliyor ama bütün bunlara rağmen hayatta kaldıysa da belediyenin aldığı yere bırakmayıp dağa, ormana, insanların yaşamından uzak bir alana atması sonucunda hayatını kaybedebiliyor.

Anne ve yavrulara yönelik yapılan bir yasal olmayan uygulama var. Annesi olmayan ve barınakta yaşayamayacak olan yavruları alıyor ya da yavruları olmayan anneyi alıyor. Her şekilde dediğim gibi, yasaya aykırı ve sadece şikâyet eden vatandaşın nabzını tutmak veya görevini yapıyormuş gibi yapmak adına bu şekilde uygulamalar yapılıyor. Ne yazık ki rehabilitasyonun bizdeki uygulaması hayvanların işkenceyle öldürülmesi oluyor ki çözüm mü? Hayır, bunlar da çözüm değil. Belediyeler yıllardır kendi yöntemlerini uyguluyor, insanlar zehirliyor ve sonuç olarak aynı noktadayız.

Biz diyoruz ki -ki hayvan hakları savunucuları bu konuda artık tek ses, tek yürek- kedi ve köpeğin üretimi ve ithalatı derhâl durdurulmalı. “Pet shop”larda satışları yasaklanmalı, musluk akmaya devam ederken havuzu kurutmak veya kontrol altına almak mümkün değildir. Yasal ve merdiven altı üretime derhâl son verilmelidir en az on yıl süreyle. Bu vesileyle “Pet shop”cular karşımıza çıkabiliyor. Tabii ki onlar da mama, aksesuar gibi ürünleri satacak, veteriner hekimler de bunları satmayacak gibi, Avrupa’daki gibi bir sistem pek tabii uygulanabilir.

6’ncı madde bizim için olmazsa olmazımız yani bunun dışında bir çözümü gerçekten biz kesinlikle kabul etmiyoruz. Gönüllülerle eş güdümlü olarak toplanan hayvanların uzman veteriner hekimler tarafından hijyenik koşullarda operasyon öncesi ve sonrası bakımı yapılarak kısırlaştırılması, sokak hayvanlarının tedavi, aşı ve ilaç uygulamaları için sağlık kabinleri kurulmasını öneriyoruz. Yakalanan hayvanların gereksiz anestezi almaması ve bu tip riskli uygulamaların önüne geçilmesi, nakil sırasında hava alan araçların kullanılması, kısırlaştırması, tedavisi ve bakımı yapılan hayvanların dişişleri alındıktan, tedavileri tamamlandıktan sonra da alındığı yere, dağ, orman, başka bir semte değil, bakıldığı alana, bölgeye bırakılması bizim için esastır.

5199 sayılı Kanun’un neden değişmesini istiyoruz? Yaptırım ve caydırıcı cezalar getirmede için, belediyelerin kanun tanımaz ve keyfî uygulamalarına, cezasızlığına yol açtığı için. Belediyeler ne yazık ki yasama ve yargı iş birliğiyle korunuyor. Bugüne kadar sayısız yaşam hakkı ihlali olmuştur, yargılanan tek bir belediye görevlisi yok. Yani insanlar bir öldürürken belediyeler bin öldürüyor. Yasa buna çözüm getirmeyecekse yok hükmünde ne yazık ki.

Şimdi, kim kime zarar veriyor diyoruz cezalarla ilgili? İstatistiksel olarak insanlar hayvanlara zarar veriyor. Bunu ne şekilde önleyebiliriz? Caydırıcı ceza ve yaptırımlarla. Şöyle: Hayvana kötü muamele, işkence ve ölüm hâlinde cezaların alt sınırı üç yıldan başlamalı. Aksi takdirde ertelenmesi, hükmün açıklamasının geri bırakılması sınırında kalacağı için yani adli yükü artırmaktan başka çok da bir işe yaramayacaktır. Hayvanların yaşam hakkı ve vücut bütünlüğünün korunması amaç olmalı, buna aykırı her türlü fiil hapis cezasıyla cezalandırılmalıdır. Hayvana eziyet, dövüş, tecavüz gibi tüm filler bu kapsama alınmalıdır. İnsanlarda olduğu gibi öldürme ve yaralama fiillerinin taksirli ve kasıtlı hâlleri düzenlenmeli, nitelikli hâlde cezalar artırılmalı, tekrerrük hükümleri uygulanmalıdır.

Hayvan haklarını korumak amacıyla düzenlenen bir yasada idareye sınırsız takdir yetkisi vermek hayvanların öldürülmesine bir şekilde olanak tanımak demektir ve bu, bizim açımızdan kesinlikle kabul edilemez çünkü yıllardır mahalli idareler sayısız gerekçe ve türlü bahanelerin arkasına sığınarak hayvanların itlafına yol açacak uygulamalarda bulunmuştur. Yasada bunun önlenmesi şarttır bu sebeple.

Sıkıntılı maddelerden bir tanesi, şöyle: Yasanın bütününe baktığımız zaman, nasıl insan haklarını koruyan bir yasada insan haklarına aykırı bir madde ya da uygulama insanın ne şekilde öldürüleceği tanımlanamazsa hayvan haklarını koruyan bir yasada da hayvanın ne şekilde öldürüleceğinin tanımlanmasının yasanın ruhuna aykırı olduğunu düşünüyoruz.

Bu 9’uncu maddeyle ilgili bir öneri, deney. Yani hayvanları korumaya yönelik bir metinde hayvanın vücut bütünlüğünün ve yaşam hakkını ihlal eden ve işkenceyle kaçınılmaz ölümüne yol açan bir uygulamanın bu yasada tanımlanmaması gerektiğini düşünüyoruz lehe bir hüküm getirmedeği takdirde. Hayvan Hakları Evrensel Beyanamesi’nin 8’inci maddesinde “Hayvanlarda fiziksel ya da psikolojik acı çektiren deneyler yapmak hayvan haklarına aykırıdır. Tıbbi, bilimsel, ticari ve başka biçimlerdeki her türlü deney için de bu böyledir.” denilmekte.

Şimdi, Türkiye’nin imzacı olduğu bir metin var ama nasıl da hiç kimse tarafından ciddiye alınmayan bir beyanname. Düzenlemelerin buna uygun olması gerektiğini düşünüyoruz. “Bilimsel çalışma” adı altında hayvanların ölüm ve işkenceye terk edilmemesi gerekiyor. Bu nedenle deneyle ilgili herhangi bir madde, dediğimiz gibi, hayvanların lehine olmadığı takdirde bu kanunda kesinlikle yer almamalıdır.

Bunun dışında, hayvanların sömürülmesi amacıyla kullanılan faytonlar, hayvanlı sirkler, yunus parkları, hayvanat bahçeleri gibi yaşam hakkını kısıtlayan ve hayvana işkenceyle eğitim ya da sergilenme gibi yöntemler de yasada kesinlikle yer almadığı gibi, yasaklanması gerekiyor.

Bu kapsamda sevgili meslektaşım Figen Hanım sunum yapacak.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz size de.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Ben de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun Figen Hanım.

3.- *Ankara Barosu Hayvan Hakları Kurulu Üyesi Avukat Figen Güven’in, hayvanların haklarının korunmasına ilişkin öneriler hakkında sunumu*

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. FİGEN GÜVEN – Yapmış olduğumuz, geliştirmiş olduğumuz önerilerin bundan sonraki bölümünü ben size sunmak istiyorum.

Öncelikle 14’üncü maddede birtakım değişiklikler yapılmasını öneriyoruz. 14’üncü madde “Hayvanlarla ilgili yasaklar şunlardır...” şeklinde şu hükümleri getiriyor:

A) Hayvanlara kasıtlı olarak kötü davranmak, acımasız ve zalimce işlem yapmak, dövmek, aç ve susuz bırakmak, aşırı soğuğa ve sığağa maruz bırakmak, bakımlarını ihmal etmek, fiziksel ve psikolojik acı çektirmek.

B) Hayvanları gücünü aştığı açıkça görülen fiillere zorlamak, atları faytonun çekilmesi amacı ile kullanmak.

C) Hayvan bakımı eğitimi almamış kişilerce evcil hayvanı satmak.

D) Evcil hayvanları on altı yaşından küçüklere satmak.

E) Hayvanların kesin olarak öldüğü anlaşılmadan, vücutlarına müdahalelerde bulunmak.

G) Dinî vecibelerin gerektirdiği özel koşullar hariç, hayvanları ödül, ikramiye ya da prim olarak dağıtmak.

H) Tıbbi gerekçeler hariç, hayvanlara ya da onların ana karnındaki yavrularına veya havyar üretimi hariç yumurtalarına zarar verebilecek suni müdahaleler yapmak, yabancı maddeler vermek.

I) Hayvanları hasta, gebelik süresinin üçte 2'sini tamamlamış gebe ve yeni ana iken çalıştırmak, uygun olmayan koşullarda barındırmak.

J) Hayvanlarla cinsel ilişkide bulunmak, hayvanlara işkence yapmak.

K) Sağlık nedenleri ile gerekli olmadıkça bir hayvana zor kullanarak yem yedirmek, acı, ısırap ya da zarar veren yiyecekler ile alkollü içki, sigara, uyuşturucu ve bunun gibi bağımlılık yapan yiyecek veya içecekler vermek.

l) Pitbull, Terrier, Japanese ırkından olan hayvanları üretmek, kısırlaştırılmadan sahiplenmek ya da sahiplendirilmesini sağlamak, ülkemize girişini, satışını ve reklamını yapmak, takas etmek, sergilemek ve hediye etmek.

Diğer bir önerimiz hayvanat bahçeleriyle, bununla ilgili bir gerekçemiz var, diyoruz ki: 1978 tarihli Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 4'üncü maddesinin bir ve ikinci bendinde belirtildiği üzere, yabani türden olan bütün hayvanlar, kendi özel ve doğal çevrelerinde, karada, havada veya suda yaşama ve üreme hakkına sahiptir. Eğitim amacıyla olsa bile, özgürlükten yoksun kılmanın her çeşidi bu hakka aykırıdır. Bu nedenle, hayvanların esaret altına alınarak özgürlüklerinin kısıtlanması, vücut ve manevi bütünlüğünün ihlal edilmesine dair hükümlerin böyle bir yasa içerisine konulması bizim açımızdan kabul edilemez.

Ayrıca 5199 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin (f) fıkrasına göre, "Yabani hayvanların yaşam ortamlarından koparılması, doğada serbestçe yaşayan bir hayvanın yakalanıp özgürlüğünden mahrum bırakılmaması esastır." denilmektedir. Bu maddeye rağmen, kanuna yukarıda zikredilen maddenin de eklenmesi kanunun içerisinde çelişki yaratmaktadır.

Hâlen faaliyette bulunan hayvanat bahçeleri ve benzeri oluşumların sistematik ve kademeli olarak zaman içerisinde kapatılması gerekmektedir. Sistemik kapatma süreci içerisinde hayvanın öldürülmemesi esas alınmalıdır. Özgürlükleri ellerinden alınan ve doğal yaşamından koparılmış, hâlihazırda bu ve benzeri yerlerde bulunan hayvanlar, doğal yaşam ortamlarına adaptasyonları yeniden sağlanmak suretiyle bırakılmalı, her türlü doğal ihtiyaçları sunulmalı, üretimleri durdurulmalı, bu hayvanların popülasyonu arttırılmamalı yani hayvanlar bu yerlere eklenmemelidir.

İdari para cezalarına değinmek istiyoruz efendim bir miktar. İdari para cezaları arttırılmalı, fiille orantılı ve caydırıcı olması koşuluyla günümüzün koşullarına göre yeniden düzenlenmelidir. Örnek vermek istiyoruz: Hayvanı terk etmenin önüne geçmek istiyorsak bunun cezasının bin TL değil, en az 10 bin TL olması yasayla hedeflediğimiz caydırıcı olma noktasına gelebilmemize yardımcı olacağı kanaatindeyiz.

Biz Ankara Barosu Hayvan Hakları Kurulu olarak oluşturduğumuz önerileri, genel prensipleri özetlemek istiyoruz. Hayvan Hakları Kurulu olarak genel prensiplerimizi özetlemek gerekirse yukarıda sayın meslektaşımızın belirttiği gibi, hayvanların haklarının düzenlendiği bu kanunun isminin “Hayvan Hakları Kanunu” olmasını öneriyoruz.

Kanun metninde düzenlenecek maddelerin Türkiye Cumhuriyeti Devletinin de taraf olduğu 1978 tarihli Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi’ne uygun olmasının sağlanması ve temel eşitlik prensibince gözetilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Hayvan haklarının anayasal güvence altına alınması konusunda, anayasal çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Kanunun “amaç” kısmında, hayvanın doğuştan gelen haklara sahip olduğunun belirtilmesi ve teminat altına alınmasını öneriyoruz.

Kanunda belirtilen tanımlar içerisinde “hayvan” tanımının yapılmasını, bu tanımda duygu, algı, his ve bilince sahip olan canlı bir varlık olduğunun kabul edilmesi gerektiğini söyleyerek hayvanı bir mal olarak tanımlayacak hiçbir maddeye kanunda yer verilmemesini, ayrıca hayvanının hukuk önünde bir birey olarak tanımlayacak düzenlemeler yapılmasını öneriyoruz.

Kanunda belirtilen tüm tanımların tıbbi ve teknik literatüre göre tekrar gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Kanunda belirtilen ilkelerin yukarıda sayılan maddeler çerçevesinde tekrar düzenlenmesini istiyoruz.

Hayvanların sahiplenilmesi konusunda sahiplenecek kişilere uygulanabilir, hayvan hakkını koruyan ödevler yüklenmeli, bu ödevler açıkça belirtilmeli ve gerektiği şekilde yerine getirilmeli, getirmeyenlere de yaptırım uygulanması konusunda maddeler eklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Ayrıca hayvan satışı yapan yerlerin tamamen kaldırılmasını öneriyoruz. Bu hayvanların eşya, mal gibi görünmesinin önüne geçmek bakımından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Hayvanların terk edilmesinin engellenmesi, terk iradesi ve ihmali bulunan kişilerin hayvan sahiplenmesinin önüne geçilmesi, bu konuda caydırıcı yaptırımlar getirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Kanunda “sahipsiz” olarak tanımlanan hayvanların kamu güvencesi altında olduğu kabul edilerek kamu kurum ve kuruluşlarına sorumluluk yükleyen düzenlemeler yapılması gerektiğini düşünüyoruz. Kanunda “sahipsiz” olarak tanımlanan hayvanların yürürlükteki 5199 sayılı Kanun’da olduğu şekilde zarar vermeden alınarak kısırlaştırılması, gerekli aşıları yapıldıktan sonra alındığı ve alıştığı bölgeye en kısa süre içerisinde bırakılmasına dair 6’ncı maddenin tüm hükümlerinin korunması gerektiğini, toplama sırasında hayvan hakkı ihlallerine sebep olabilecek her türlü araç ve uygulama, yasaya eklenecek bir ifadeyle kesin olarak yasaklanması gerektiğini öneriyoruz. Ek olarak kısırlaştırma öncesi yapılacak toplamalarda veteriner hekimin fiziken bulunmasının istisnasız olarak zorunluluk hâline getirilmesi, kısırlaştırma işlemlerinin tam teşekküllü hijyenik ameliyathanelerde, ehil ve cerrahi deneyimi olan veteriner hekimler tarafından yapılmasının sağlanması, hak ihlallerini önleyici tedbirlerin alınması, hayvanın yaşına, sağlık durumuna göre kısırlaştırma kararının verilmesi açısından düzenlemeler yapılmalıdır diye düşünüyoruz.

Hayvan deneylerinin açıkça yasaklanması, bu konuda tasarının değerlendirme metninde belirtilen gerekçeler ve Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin göz önüne alınması gerektiğini öneriyoruz.

Yine, hayvanların etolojisine, doğasına, vücut ve ruhsal bütünlüğüne aykırı eğitim verilmesi yasaklanmasını öneriyoruz. Hayvanları her ne sebeple olursa olsun dövüştürmek, boğuşturmak, yarıştırmak, güreştirmek ve bunun gibi hayvanların vücut ve ruhsal bütünlüğüne aykırı fiillerin istisnasız olarak yasaklanmasının gerektiğini öneriyoruz.

Tıbbi gereklilik ve zorunluluk dışında, hayvanların hangi gerekçeyle olursa olsun cerrahi müdahalelere tabi tutulmamasına dair düzenlenmeler getirilmelidir.

Irklar bazında yapılan yasaklamalar kaldırılmalı, bu tarihe kadar el konulan sahipli hayvanların iadesi sağlanmalı, sahipsiz konumda olanların ise en kısa sürede sahiplendirilmesi konusunda yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

İl hayvanları koruma kurullarına tasarı değerlendirme metninde de önerdiğimiz üzere, barolardan katılımcı sağlanarak kurulun mevcut işleyişine işlerlik kazandırılacak bir yapı oluşturulmasının zorunlu olduğunu düşünüyoruz.

Kanunun denetimine ilişkin maddeye ek olarak denetimin objektifliğinin ve gerçekliğinin sağlanabilmesi amacıyla hayvan bakımevlerinin kamera sistemiyle izlenerek kayıt altına alınması zorunluluğunun getirilmesi, hayvansever ve gönüllülerin denetim mekanizmalarına katılacağı şekilde düzenleme yapılması gerekmektedir. Denetim amacıyla tutulan kayıtların kamuya açık hâle getirilmesi ve bu kayıtların ilgili idarelerin web sitesinde yayınlanmasının da zorunluluk hâline getirilmesi gerekmektedir.

Hayvansever ve gönüllülerin “kamuya açık alan” olarak tanımladığımız hayvan bakımevlerine girişleri konusunda serbestlik tanıyan hükümlerin kanun metninde yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu düzenlemeler doğrultusunda keyfi kısıtlamaların önüne geçilmelidir.

Kanunun “mali destek” maddesine ek olarak, bakanlıkça hazırlanan ve hayvanlar için harcanması öngörülen bütçenin web sitelerinde yayınlanmasını sağlayan düzenlemelere yer verilmelidir.

Çok üzerinde durduğumuz başka bir konu: Millî eğitim müfredatına bu konudaki eğitim hükümlerinin konulması zorunluluk hâline getirilmelidir. RTÜK'e bu konuda denetimlerin yapılması konusunda zorunluluk getirilmeli, yapılmaması hâlinde ilgili idareye yaptırım uygulanması doğrultusunda düzenleme yapılmalıdır. Kamu spotu olarak ayrılan eğitici reklam bölümlerinde bu konudaki reklamların yayınlanması sağlanmalıdır. Hayvanlara ilişkin yayınlarda bu maddeyle hedeflenen konulara aykırı yapılan yayınlar engellenmelidir.

Kanunun “Trafik kazaları” başlıklı maddesine “Hayvanların tedavi edilmesini sağlamak” cümlesinin eklenmesi gerekmektedir. Kanunda belirtildiği şekliyle, sahipli ya da sahipsiz hayvanların kazaya maruz kalması hâlinde trafik sigortası çerçevesinde çalışma yapılarak tedavi ücretlerinin bu fondan ödenmesi yönünde ivedi düzenlemeler yapılması zorunludur. Zira bir çok kaza sonrası failin ödemek zorunda kalacağı masraf nedeniyle yaralı hayvanları ölüme terk etmekte olduğu bir gerçektir. Bu gibi olumsuz durumların yaşanmaması adına bağlantılı kanunlar çerçevesinde çalışma yapılmalı, bu kanun metnine “Sahipsiz hayvanların tedavi masrafları trafik sigortasından karşılanır.” ibaresi eklenmelidir.

Hayvanat bahçelerine ilişkin olarak, tasarı değerlendirme metninde gerekçelerimiz dikkate alınarak kapatma yoluna acilen gidilmelidir. Bununla ilgili bilgiyi az önce sunduk.

Avcılık faaliyetleri yasaklanmalı ve buna aykırı davrananlar için alt sınırı iki yıldan az olmamak üzere hapis cezası yaptırımına tabi tutulmalıdır.

Gerçek kürk ve kaz tüyü gibi, hayvanların ölümüne yahut acı çekmesine sebep olan malzemelerden üretilen ürünlerin alım satım, kullanım ve her türlü ticareti tamamen yasaklanmalı, buna aykırı davrananlar için caydırıcı ve yüksek miktarda para cezaları düzenlemesi getirilmelidir.

Faytonlarla ilgili kesinlikle ve acilen yasaklama yapılmalı, aykırı davrananlar hakkında hapis veya yüksek miktarda para cezası yaptırımı getirilmelidir. Fayton faaliyetinin mağduru olan atlar devlet koruması altına alınarak rehabilite edilmeli ve mümkünse sahiplendirilmelidir.

Hayvanların denek olarak kullanıldığı kozmetik ve temizlik ürünlerinin satışına sınırlama getirilmeli, toplumu bu yönde bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

Belediyelerle ilgili, sayın meslektaşımın açıkladığı üzere, belediye ve belediye çalışanlarıyla ilgili mutlaka bu kanun ve Türk Ceza Kanunu kapsamında yukarıda yazılan fiillerinden ötürü sorumluluk getiren maddeler düzenlenmelidir.

Geçmişten bugüne hâlâ nihayetlenmeyen zehirlenme vakalarının önüne geçilmesi amacıyla, besleme yapılan alanlara kamera sistemi kurulması gerekmektedir. Aksi takdirde maalesef ki zehirleme yapanların kimliği tespit edilemediğinden cezalandırılmaları da mümkün olmamaktadır.

Evlerde hayvan beslenmesine ilişkin herhangi bir yasak “yönetim planı” adı altında düzenlenen belgelerde öne sürülemez. Yıllar öncesinden kalan ve yönetim planlarına çiftlik ve kümes hayvanlarının kent yaşantısına sokulmaması amacıyla düzenlenen bu fikrin uygulama alanı kalmamasına rağmen kötü niyetle kullanılması nedeniyle ivedi bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Hayvanların fiillerinin komşuluk hukukuna aykırı olduğu iddiası çerçevesinde yapılacak yargılamalarda bu iddianın maddi ve somut delillerle kanıtlanması sağlanmalı, genel hükümler çerçevesinde değerlendirme yapılması ve buna göre karar verilmesi zorunluluğu yönünde hüküm kanun metnine konulmalıdır.

İçişleri Bakanlığı nezdinde, hayvan hakları ihlallerine yol açan fiillerin önlenmesi, tespiti, bildirim ve failerin yakalanmasına yönelik özel bir birim kurulması yönünde de teklifimiz vardır.

Hayvan haklarını düzenleyen bu yasada hayvanların öldürülmesinin gerekçelendirilmesine son derece karşıyız. Bununla ilgili maddenin tamamen kaldırılmasını talep ediyoruz.

Ayrıca üzerinde çok durduğumuz, sanıyorum bütün hayvanseverlerin ve hayvan korumacıların üzerinde çok durduğu hayvanlarla ilgili cezai yaptırımların Kabahatler Kanunu’ndan çıkartılarak Türk Ceza Kanunu kapsamına alınmasını önermekteyiz. Zira hayvanlar mal değil, duyguları olan, hisleri olan canlılardır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Biz de çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Ankara Barosundan başka sunum yapmak isteyen arkadaşımız var mı?

Evet, Ankara Barosu olarak tamamladık.

Hanımefendi, buyurun.

4.- İstanbul Barosu Hayvan Hakları Merkezi Başkanı Avukat Deniz Tavşancıl Kalafatoğlu’nun, yeni yasal düzenlemeler ve hayvan haklarında olmazsa olmazlar hakkında sunumu

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – İyi günler efendim.

Bizler için siyaset üstü bir kavram olan hayvan hakları için burada her partiden milletvekillerini bir arada görmekten duyduğum mutluluğu ve huzurunuzda bulunmaktan duyduğum gururu dile getirmek isterim.

Hocam yanlış anlamasın, biz “hayvan refahı” yerine “hayvan hakları” söylemini daha çok tercih ediyoruz ve 2006 yılından itibaren de İstanbul Barosu çatısı altında bu hukuki mücadelede yer alıyoruz. Tabii ki bizler de hayvan hakları için menfaatsiz mücadele veren her birey gibi hayvanın mal statüsünden çıkarılmasını istiyoruz. Hayvanlar eşya olamaz, hayvanlar canlıdır. Hayvana şiddetin mutlaka TCK kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ormana terk edilen sahipli-sahipsiz tüm hayvanların yaşam koşullarının düzenlenmesi gerektiğini söylüyoruz. Her ilçede muhakkak tam teşekküllü bir bakımevinin oluşturulması gerektiğini, belediyelerin usulsüz toplamalarına karşı muhakkak cezai ve hukuki müeyyideler getirilmesi gerektiğini, hayvan satış, üretim ve ticaretinin mutlaka yasaklanmasını, hayvanlara karşı işlenen suçları kovuşturmakla görevli bir polis teşkilatının oluşturulmasını, yasak ırk kapsamında bulunan köpeklere ilişkin yeniden düzenleme yapılmasını, hayvan dövüşlerinin yasaklanmasını, tüm Türkiye’de fayton işkencesinin sonlandırılmasını, sirklerin, hayvanat bahçelerinin ve yunus parklarının kapatılmasını, dinimizce de haram sayılan hayvan deneylerinin hayvana verilen en büyük eziyet ve işkence olması nedeniyle yasaklanmasını istiyoruz.

Ancak efendim, ortada görünen çok net bir şey var ki ilk tasarımı gündeme getirdiğimiz yıl 2012, bugün yıl 2019 ve bizim hâlâ değiştirebildiğimiz bir tasarımı mevcut değil. O nedenle şöyle bir talebimiz var size: Akılcı olmak ve herkesin ortak bir paydada buluşabilmesini sağlamak için 5199 sayılı Kanun’a dokunmak yerine, torba yasa kapsamında diğer ilgili muhtelif kanunlara hayvanlarla ilgili maddeler ekleyebiliriz.

Ben burada çevreye duyarlılık olsun diye sadece parti bazında dosya hazırladım efendim. Orada gerekçeleri ve teklifleri tek tek sundum ama bugün sizlere kısaca hayvan hakları için bizler için olmazsa olmaz neler var; sizleri sıkmadan onları dile getirmek istiyorum.

Bunlardan birinci unsur, efendim, hukuk sistemimizde hayvanların hâlâ bir mal ve eşya olarak görülüyor olunmaları. İvedilikle yapılması gereken ilk iş, Medeni Kanun’umuza aldığımız İsviçre’nin 2003 yılında yapmış olduğu düzenleme ışığında hayvanların eşya olmadığı, can taşıdığı ve duygulu varlıklar olduğunun kabulüdür. Bu bağlamda, mevcut mevzuatta özellikle cezai yaptırımlar gündeme geldiğinde hayvanlar sahipli-sahipsiz hayvan diye ayrılmakta, bir hayvanın başına bir iş geldiğinde hayvan sahipliye mal muamelesi yapılmakta, TCK 151/2’de sahipli hayvansa hapis cezası verilmekte, hayvan eğer sahipsiz hayvan ise o hayvana mal muamelesi dahi yapılamamakta ve Kabahat Kanunu kapsamında idari para cezası verilmektedir ve bu, caydırıcılıktan çok uzaktır efendim. Burada irdelenmesi gereken husus ise hayvana yapılan kötü muamelenin basit ve hafife alınacak bir eylem olmayıp bir şiddet olayı olduğu, gücü yetenin üstün geldiği sarmal olduğu ve şiddetin, önüne geçilmesi gereken toplumsal bir olgu olduğudur.

Canlıların oluşturduğu yaşam zincirinde en zayıf halkadır hayvan efendim. Hayvandan sonra geriye çocuklar, hastalar, yaşlılar, engelliler, LGBT’liler, kadınlar ve erkekler bulunur ve bir yaşam zinciri en zayıf halkası kadar güçlüdür ve en zayıf halkası korunduğu kadar ancak korunabilir. Hayvana karşı zulüm davranış bozukluğunun erken belirtisidir. Bu nedenle hayvana şiddet ile insana şiddet arasında kuvvetli bir bağ bulunmaktadır. Bunu sadece hayvana dair bir suç ve davranış biçimi olarak görmek çok büyük bir yanılgı olur. Aynı havayı soluduğumuz bu insanlar, efendim, kontrol düşkünü, şiddet eğilimli, saldırgan, sadizm gibi tehlikeli dürtüleri olan ve hayata karşı intikam duygusu olan insanlar. Yapılan bilimsel araştırmalarda çok net görülmüş ki saldırgan suçluların erken çocukluk dönemlerinde yatağını ıslatma, yangın çıkartma ve hayvana karşı zulüm eylemleri ve hapisanede yapılan bir araştırmada saldırgan mahkûmların yüzde 74’ü, bu üç fiile iştirak etmiş durumda. Yine FBI’da katil profilleri çıkartan Robert K. Ressler katillerin mutlaka çocukluk yıllarında hayvanlara zarar verdiğini bundan sıkıldıkları zaman insanlara zarar vermeye başladıklarını dile getirmiştir, raporlarında sunmuştur.

Avustralya’da yapılan araştırmaya göre cinsel istismar suçuyla yakalanan bireylerin yüzde 100’ü bu suçu işlemeyen önce hayvana şiddet uygulamıştır. İngiltere Adalet Bakanlığının verilerine göre son on yılda işledikleri suçlar nedeniyle yakalanan 16 katil, 27 çocuk tecavüzçüsü ve 97 çocuklara işkence eden suçluların hepsi öncesinde mutlaka hayvana zarar vermiştir. Mahkûmlar daha saldırgan ve daha az saldırgan diye gruplandırıldıklarında hep ağır hayvan taciz ve tecavüzlerinin daha saldırgan grupla ilintili olduğu gözlenmiştir. Ruhsal rahatsızlık olarak addedilecek bu tür eylemlerin canlılar zincirinin diğer zayıf halkalarını oluşturan çocuğa, yaşlıya, engelliye LGBT’liye veya bir kadına uzanması sadece an meselesidir.

Ülkemizde ise maalesef hayvana şiddet Kabahatler Kanunu kapsamında değerlendirilmekte, idari para cezasıyla kişilerin kurtulmalarına izin verilmektedir. Ülkemizde yaşanan şiddet suçlarının kadına şiddet, çocuğa şiddet, kadın tecavüzleri, çocuk tecavüzleri, hayvan şiddeti bu vakalar artarak devam etmektedir. Ülkemizdeki çarpık ve bu tehlikeli gidiş ancak ve ancak hayvana karşı her türlü şiddet eyleminin Türk Ceza Kanunu kapsamına alınarak ertelenmesi, paraya çevrilmeksizin hapis cezasıyla cezalandırılması suretiyle engellenecektir. Ülkemizde eğer güvenli ve huzur dolu bir toplumda yaşamak istiyorsak olmazsa olmazımız budur efendim. Avrupa’da, Amerika’da eğer hayvana şiddet cezalandırılıyorsa gerekçeleri her zaman “Bugün hayvana yarın insana yönelecektir bu şiddet.” gerekçesi vardır. Bu nedenle bizim de bu potansiyeli görmemiz, kadın, çocuk, hayvan, mağdur kim araştırmadan “Fail ne yapmış, hangi eylemi yapmış?” Ona bakıp cezalandırmamız gerekir. Hayvana yapılan şiddet topluma yapılan bir saldırdır ve hayvana karşı işlenecek her türlü şiddet suçu topluma karşı işlenebilecek şiddet suçunun ilk adımıdır. Bu nedenle bugüne kadar yaşanan hayvan şiddetinin mevcut düzenlemelerle caydırıcılıktan uzak olması ve bu hâliyle kamu vicdanını yaralaması karşısında hayvanların kasten ve taksirle öldürülmesi ve yaralanması eylemlerinin suç sayılarak Türk Ceza Kanunu kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Gelinen noktada maalesef şiddet boyut değiştirmiştir. Eskiden tanık olduğumuz artık masum denecek tekmeler yerini uzuv kesmeye, ayaklarını bağlayıp boğmaya, hayvanları yakmaya, araç arkalarında sürmeye varmıştır. Türk Ceza Kanunu’nda yapılacak değişikliklerle sahipli veya sahipsiz hayvanların vücuduna acı veren sağlığının veya algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan her davranış, hayvanı yaralama eylemi kapsamında suç olarak tanımlanmalıdır.

Bakanlıklarla ilgili kurbanla alakalı çekincenizi biliyoruz efendim, ülke konjonktürü itibarıyla besi hayvanlarının kesiminin hiç olmazsa acısız kesimle bu aşamada Türkiye genelinde uygulanmasını ama tabii ki de idealinin hiçbir hayvanın öldürülmemesi yönünde olduğunu belirtmek isterim.

İkinci unsur, olmazsa olmazımız 5199 sayılı Kanunun 6’ncı maddesidir. Bizim için belkemiğidir efendim ve kesinlikle dokunulmamalıdır. Sahipli ve sahipsiz hayvanlar sokaklardan yerel belediyeler, ilçe belediyeleri tarafından alınır, aşılanır, kısırlaştırılır, tedavileri yapılır ve alındıkları mahalle geri bırakılır ancak şu aşamada dahi, kanunda bu madde düzenlenmişken belediyeler hâlâ usulsüz toplamalar yapmaktadır ve bu hayvanları mahalline geri getirmek yerine ormanlara terk etmektedir.

Oysa Osmanlı İmparatorluğu’ndan gelen, hatta Selçuklulara kadar geri giden Osmanlı döneminde parlayan bir hayvan sevgisi vardır bizim topraklarımızda. O dönemden beri sokaklarda hayvanlar vardır, insanlar evlerinin çatılarında, kafesin dışında kuşlar bakarlar, kuş evleri vardır binaların cephelerinde, çeşmelere yalaklar yapılmıştır, kışın dağlarda aç kalmaları diye kurtlara vakıflar kurulmuştur, insanlar hayvanlarına miras bırakmıştır, “mancacılık” diye bir meslek vardır hayvanları besleyen, sonbaharda göç edemeyen leylekler için hastaneler kurulmuştur ve ilk hayvan hastanesi de yine dünyada Osmanlı döneminde kurulmuştur.

2004 tarihli Avrupa Birliği Anayasası'nın III-121 sayılı maddesi çok açıktır efendim: "Hayvanlar duygulu varlıklar olması nedeniyle üye devletlerin özellikle dinsel törelerine, bölgesel mirasa ilişkin mevzuatına, idari hükümlerine ve geleneklerine saygı göstererek hayvan refahını düzenlerler." demektedir. İspanya'daki boğa güreşinin yasaklanamamasının sebebi budur. O nedenle bizlerin Amerika'da, Avrupa'da sokakta hayvan yok deyip sokaktaki hayvanlarımızı yok etmemiz gerekmemektedir. Kaldı ki sokak hayvanı dediğimiz hayvana yaklaşıp baktığımızda kedileri ve köpekleri görüyoruz. Kedileri dokuz bin yıl önce haşereden korunmak için; ataları kurtlar olan köpekleri on beş bin yıl önce avlanmaya yardım ve koruma görevi için -insan tarafından- evcilleştirmişiz ve her iki türün de ellerinden kendi kendilerine yetebilme imkânlarını almışız. Şimdi bu hayvanları kendi kendilerine yetebiliyorken binlerce yıl önce bundan mahrum edip kendimize muhtaç hâle getirdikten sonra şu anda onları etrafımızda görmeye tahammül edemiyor oluşumuz, ormanlara terk ediyor olmamız kesinlikle bir insan ayıbıdır efendim. O nedenle 6'ncı maddenin korunması çok önemlidir. Yok etmek asla çözüm değildir, tarih boyunca da asla çözüm olmamıştır.

Bu noktada da tabii hayvan popülasyonu gündeme geliyor. Bunun için de çözümler çok net esasında efendim. Öncelikle tüm belediyelerin seferberlik hâlinde kısırlaştırma yapmaları gerekiyor. Ülkede "pet shop"larda acil olarak hayvan satışının yasaklanması gerekiyor. Eminim buraya sürekli "pet shop"lar geliyordur efendim ama eğer bir popülasyon sorunumuz varsa bunun ana kaynağı esasında "pet shop"lardır. Bağlantılı olarak da onunla "pet shop"lardan alınan hayvanların sokaklara terk ediliyor olmalarıdır efendim. Tüm ilçelerde muhakkak veteriner işleri müdürlüğü kurulmalıdır ve her ilçede tam teşekküllü, her ihtiyacı karşılayabilen bir bakımevi de mevcut olmalıdır. Hayvan rantı ciddi bir sorundur ve tam teşekküllü bir bakımevini bir ilçede barındırabilirsek hayvanı da hayvan rantçısından korur hâle gelebiliriz ve mutlaka bakımevlerinin denetimini Orman ve Su İşleri Bakanlığına vermeli ve muhakkak da kadrolarını oluşturmali ve onlara da bir bütçe verilmesi gerekir. Her bakımevinin mutlaka kendisine ait her an hesap verebilir tek tip bir hayvan kayıt sistemi bulunması gerekir efendim. Yoksa gerçekten, sayın hocamın da söylediği gibi, hayvanların takibi mümkün olamamaktadır.

Son olarak, en önemlisi, 5199 sayılı Kanun'da da var, kanunun uygulama yönetmeliğinde de var, bir sürü sorumluluk ve yetki verilmiş belediyelere fakat kontrolsüz bir sorumluluk ve yetki, denetim yok ve hukuki ve cezai müeyyide yok. O nedenle, mutlaka usulsüzlükleri ve ihlallerine karşı da belediyelerin cezalandırılmaları gerekmektedir. Yasaların tek başına çıkarılması bir şey ifade etmeyecektir efendim. Önemli olan, yasaların uygulanması olup mutlaka eğitim verilmeli, farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Bunun için bakanlıklar nezdinde çalışmalar yapılması talebimiz vardır. Adalet Bakanlığı nezdinde mutlaka hâkim ve savcılara adli tıp profesörleri tarafından esasında hayvana şiddetin hangi boyutta olduğunu ve insana ne kadar yakın olduğunu anlatılması gerekmektedir. İçişleri Bakanlığı nezdinde polis teşkilatı, Emniyet teşkilatı eğitilmelidir çünkü bir insanın başına bir şey geldiğinde, bir hayvan hakkı ihlali olduğunda kişinin ilk teması karakolda olmaktadır ve o karakoldaki polis bunun basit bir it köpek davası olmadığını, adli tıp uzmanlarının da söylediği üzere, önce hayvan, sonra insan şiddet illiyet bağının varlığını bilmesi gerekir ve yine Millî Eğitim Bakanlığı nezdinde mutlaka okullara eğitimler verilmeli, çocuklara küçük yaşta hayvan sevgisi verilmelidir. Çünkü hayvan seven çocukların, başka bir canlıya empati duyan çocukların büyüdükleri zaman asla azılı bir suçlu olamayacağı bilinmelidir.

Son olarak Diyanet İşleri Başkanlığına da büyük bir iş düşmektedir. Camilerde vaazlarına, çevre ahlakı ve hayvan sevgisi mutlaka eklenmelidir. Toplumsal güvenliğin sağlanması için bu adımların tek tek yapılması gerekmektedir.

Sizlere sunduğum dosyalarda detaylı şekilde gerekçeleri ve hangi madde teklifleri yer aldığı yazmakta efendim. Ancak çok kısa, sizi sıkmadan üzerinden geçmek isterim. Öncelikle Türk Medeni Kanunu'na bir madde eklenmesini istiyoruz. İnsan insandır, hayvan hayvandır, eşya eşyadır; hayvan cansız canlıya, nesneyi özneye bağlayan eksik olan bir zincir halkadır. Hayvanlar ilk kez 1999'da Amsterdam Antlaşması'nda, 2004'te de Avrupa Birliği Anayasası'nda duygulu varlık olarak kabul edilmiştir ve bu “duygulu varlık” kavramının Medeni Kanun'a yerleştirilmesini talep ediyoruz; Medeni Kanunu'muzu İsviçre'den almış bir ülke olarak onların yaptığı gibi eşya hukuku mülkiyet başlığı altında ele alınabilmesi mümkündür. Hayvanlar insanlar gibi canlıdır, onlar da hisseder, acı çeker, çözüm üretirler, duyguları ve istekleri vardır, onlara hâlâ eşya muamelesi yapılması asla kabul edilemez. O nedenle 683'üncü maddenin (3)'üncü fıkrası olarak efendim yer verdik.

Aynı şekilde bütün bu anlattıklarım ışığında, Türk Ceza Kanunu'nun 181'inci maddesine, çevreyle ilgili suçlara hayvanlarla ilgili de bir madde girip bu hayvanlara sahipli veya sahipsiz işkence yapan, zehirleyen, döven, dövüştüren, sağlığının veya algılama yeteneğinin bozulmasına sebep olan, yaralayan, aç veya susuz bırakan, gücünü aştıkça aştığı görülen fiillere zorlayan, yetkisi dışında cerrahi müdahalelerle bulunan veya cinsel duyguları tatmine yönelik her türlü hareketlerde bulunan, cinsel ilişkide bulunan, her tür ne suretle olursa olsun fiziksel veya psikolojik acı çektiren, zarar veren kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis; sahipli veya sahipsiz hayvanı kasten öldüren kişinin iki yıldan altı yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmasını istiyoruz.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 117'nci maddesine (2)'nci fıkra girdik efendim, hayvana karşı işlenen her türlü şiddet eylemine verilen cezalar indirimine tutulamaz, paraya çevrilemez ve hapis cezalarına seçenek yaptırım getirilemez.

Türk Ceza Kanunu'na yine efendim, bir ekleme daha yaptık. Hayvanların dövüştürülmesi maalesef ülkemizde hâlâ kumar adı altında devam etmektedir. Hayvan dövüştürmek hayvana eziyet ve şiddet olduğu gibi hayvan dövüşünün olduğu yerde hem uyuşturucu hem de insan ve hayvan tecavüzü birlikte kendini göstermektedir, bilimsel verilerle sabittir. Bu nedenle Türk Ceza Kanunu'nun kumarla ilgili 228'inci maddesine bu suçun hayvan dövüştürülmesi suretiyle işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır şeklinde madde eklenmelidir. Hayvana şiddet ve yaralama suçu her zaman şiddet ve kan içerir. İnternet ortamında insanlar ucuz kahramanlık peşinde bunları sürekli paylaşmaktadır. Bu videoların dolaşması 18 yaş altı için oldukça tehlikeli ve sakıncalı olduğu gibi zaman zaman teşvik edici ve özendirici unsurlar da içermektedir. Kaldı ki toplumda sürekli dönen şiddet videoları duyursızlaşmaya da yol açmaktadır. Bu nedenle hayvana şiddet ve hayvana eziyet görüntülerinin de internet ortamında paylaşılmasının önüne geçilmesi gerekir. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un Erişimin Engellenmesi kararı ve Yerine Getirilmesi başlıklı 8'inci maddesinin 8'inci bendine hayvan dövüşleri her türlü hayvanı şiddet ve eziyet görüntüleriyle hayvana karşı işlenen şiddet suçları da ilave edilmelidir.

Ülkemizde yine çok yaşanan bir mağduriyet de Kat Mülkiyeti Kanunu'ndan kaynaklanmaktadır. Deminden beri efendim, hep hayvanların eşya olmadığını, can olduğunu, ailenin parçası olduğunu dile getirdik. Böyle olunca da hem ortada bir amir hüküm varken, 5199 sayılı Kanun hayvanların terk edilmelerini yasaklıyorken, uluslararası sözleşmeleri biz kabul etmişken, Anayasa 90'ıncı madde gereği ve bu hayvanları bizim terk etmemiz yasaklanmışken âdeta bir sözleşme mahiyetindeki yönetim planının hayvanın evden tahliyesine yönelik bulunması ve mahkemelerin de bu yönde karar vermesi çok büyük bir hakka hukuka, adalete aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 15'inci maddesi (2)'nci fıkrasına müsterek iştirak hâlinde mülkiyet ya da kat mülkiyetindeki taşınmazlarda

başkalarını rahatsız etmemek kaydıyla kedi ve köpek gibi evcil hayvanlar bulundurulabileceği ve buna aykırı yönetim planı kuralları ve kat malikleri kurulu kararlarının hükümsüz olacağı şeklinde bir ekleme yapılmıştır efendim.

BAŞKAN – Peki, kedi köpeğin dışında kanatlı hayvanlar da var, mesela güvercin var, kanarya var, vesaire gibi bunları da içeriyor mu bu Kat Mülkiyeti Kanunu’ndaki talebiniz?

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Güvercin değil efendim ama kanarya, muhabbet kuşu, papağan gibi... Ki papağan da her papağan değil çünkü site sözleşmesine göre yasaklı ve bulunmaması gereken papağan türleri var, onlar da bir sıkıntı yok efendim; evcil hayvan çünkü güvercinler, kargalar, martılar, bizimle beraber sınırdan yaşayan yarı yabani hayvanlar.

BAŞKAN – Bu kültürümüze artık yerleşmiş, güvercincilik pek çok yerde çok yaygın.

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Ama o evlerde olmuyor efendim. O, kendine müstakil bahçelerde olabiliyor.

BAŞKAN – Teras katlarında, balkonlarda bakanlar var mesela hâlâ. Yani bu bir gerçeklik onun için söylüyorum. Buna bakış açınız nedir sizin?

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Efendim, şimdi teras katında olmasıyla dairenin... Ben şuna inanıyorum her zaman: Her zaman önemli olan ölçü bir apartmanda yaşarken diğer komşuyu rahatsız etmemektir efendim. Ben benim üstümde 5 çocuklu bir aile oturacağına, 2 tane köpeği olan bir insanın oturmasını tercih ederim ki 1 tane kızım var hani evladın ne olduğunu biliyorum. Ama benim için önemli olan karşılıklı saygıdır çünkü komşuluk çok özel bir ilişkiyi düzenler efendim hem hoşgörü gerektirir hem saygı gerektirir, özen gerektirir, rahatsızlık verilmediği müddetçe insanların sırf hayvanın mevcudiyeti nedeniyle tahliye edilmelerinin ben hakka hukuka aykırı olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – İşte orada temel problem şu: Rahatsızlık verilip verilmemesi göreceli bir kavram. Şimdi, bir komşu diğerinin farklı bir eyleminden belki rahatsızdır ama ona vurgu yapmadan beslediği hayvana vurgu yaparak “Ben bundan rahatsız oldum.” dediği zaman buna nasıl bir çözüm getireceğiz?

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Bu, insanların yumuşak karnını kullanmak oluyor efendim.

BAŞKAN – Aynen öyle oluyor.

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Yani o da Medeni Kanun madde 2 “Kötü niyet asla korunmamalı.” bu anlamda. O nedenle bilirkişi oraya gitmeli, eğer sesse desibeli yüksek olmalı, hijyense gerçekten etrafa koku veriyor olmalı. Bunlar bilirkişi raporuyla eğer sabit olarak gerçekten bir rahatsızlık varsa o zaman başka efendim, o zaman diğer her şey için geçerli, bu sadece hayvan için de geçerli değil neticede Kat Mülkiyeti Kanunu doğrultusunda.

Bu nedenle efendim, biz 5199 sayılı Kanun’un biraz o anlamda bataak olduğunu düşünüyorum yoksa tabii ki gönül arzu eder ki o da düzenlensin. Ama STK’ların farklı taleplerle gündeme gelmesi, herkesin tamam, evet, TCK anlamında hem bir faydada toplanabiliyoruz ama ondan sonra farklı maddelerde farklı görüşler ortaya çıkabiliyor ve dediğim gibi yedi senedir biz bu yasayı çıkaramıyoruz. Ben o nedenle bu tarz madde monteleriyle günümüzde çok daha böyle çağdaş, ilk etapta hiç olmazsa aradığımız hayvan haklarını bir noktaya taşıyabileceğimize inanıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımızın da hayvan haklarına ilişkin yasal düzenlemelerin bir an önce çıkarılması gerektiği konusundaki beyanlarını ve arzularını da biliyoruz efendim. O nedenle bizler yasal düzenlemeler her ne yönde olursa olsun ama mutlaka lafzıyla ve ruhuyla hayvanları yaşatan ve koruyan bir yasa olmasını diliyoruz.

Bu yönde irade ve hassasiyet göstereceğinize olan inancımla ben dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Evet, hem Ankara Barosu hem de İstanbul Barosuna sorusu olan arkadaşımız varsa buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Öncelikle çok teşekkür ediyorum kıymetli meslektaşlarım. Ben de İstanbul Barosu Hayvan Hakları Komisyonunun bir stajyeri olarak yetiştim, şimdi burada vekil sıfatıyla oturuyorum ve inanın çok heyecanlıyım. Umuyorum ki bu on yıldır uğraştığımız şeyin çıkışında bu değerli Komisyon üyeleriyle birlikte bu ekipte olmaktan gurur duyacağım ben de çıkınca inşallah.

BAŞKAN – Çıkacak, çıkacak.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Önerileriniz için çok teşekkür ediyorum, sadece bir küçük katkı yapmak isterim. Bu cinsel ilişki şeyinde her 2 baro komisyonumuzun da ister istemez... Çünkü 5199'un lafzı böyle hayvanlarla cinsel ilişki şeklinde geçiriyor bunu ama cinsel ilişki hepimizin çok iyi bildiği gibi, iki yetişkin birey arasında rızaya bağlı gerçekleşen şeye cinsel ilişki denebilir. Nasıl ki bir çocukla cinsel ilişki terimini kullanamıyorsak ya da bir kadına, herhangi bir bireye yönelmiş saldırı cinsel ilişki olmuyorsa Hayvan Hakları Yasası'nda da bu terminolojiyi buna göre düzenlememiz gerekir çünkü hiçbir hayvanın hiçbir insanla hiçbir ahval ve şerait altında cinsel ilişkiye onay vermesi diye bir şey söz konusu olamaz. Bu nedenle, terminolojik olarak baktığımızda, tekliflerimizde de, biz kendi sunumlarımızda özellikle direkt, taciz, tecavüz gibi kavramları... Cinsel saldırı tabirini kullanırsak daha sağlıklı olur kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Evet Başkanım, buyurun.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Teşekkür ediyoruz arkadaşlar, beklediğimizden çok daha kapsamlıydı sunumlarınız.

Bu avcılıkla alakalı söylediniz; bunun, dünyada avcılığın yasak edildiği ülke var mı? Bunun alabileceğimiz örnekleri var mı? Tamamen yasaklanan bir ülke var mı? Ki biz bunun tam aksine, avcılıktan dünyanın yüksek gelirler beklediğini ve bu manada geliştirildiğini görüyoruz dünyada. Bununla alakalı örnek varsa biz de bilmek istiyoruz.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Örnek değil ama ben burada cevap vereyim, şöyle: Hayvan hakları veya Hayvanları Koruma Kanunu'nda hayvanın ne şekilde öldürüleceği tanımlanamaz diyoruz, öncelikle bizim savunduğumuz bu. Tüm hayvan hakları savunucuları tahmin ediyorum benzer görüştedir, avcılık kesinlikle bir spor değildir. Şu anda çok fazla tür yok olma tehdidiyle karşı karşıyadır ve biz de ne yazık ki çok etik davranmadığımız, etik bir ülke olmadığımız için yasa dışı avlananları tespit edip bununla ilgili herhangi bir ceza vermek de çok mümkün olmadığı için türlerin çoğu tükenme, yok olma tehdidi

altındadır. Bunun bir hayvan hakkı ihlali olduğunu zaten kabul etmiyorsak bu noktada tartışmak da çok anlamlı değil yani bir canlıyı, güç olarak sizden zayıf bir canlıyı silahla vurmanın adı nedir isterseniz onu tartışalım, ondan sonra da bu yasada yer almalı mıdır, almamalı mıdır...

Buna gelir olarak bakmak değişik bir bakış açısı. Biz yaşam hakkı diyoruz, Türkiye'nin de imzasının olduğu bir evrensel beyanname var, ondan bahsediyoruz. Hani, sizin de bu konudaki görüşlerinizi alalım o hâlde. Yani dünyada örneği olmaması bizim örnek olamayacağımız anlamına gelmiyor, biz dünyaya örnek olalım diyoruz.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Şimdi, bizim görüşümüz değil, şu anda sizin görüşlerinizi biz alacağız, ondan sonra biz kendi yorumlarımızı ona katacağız.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Evet, bizim görüşümüz aslında bu şekilde.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Burada kayıt altına girsin diye söylüyorum. Şimdi, bir de hani sizin bu avlanmaya, hiçbir hayvanın öldürülmesine koyduğunuz tavır, o zaman kesimlik hayvanlar var yani kurban var, büyükbaş hayvan var, işte efendim eti için tüketilen hayvanlar var, bunlara yönelik de bir süreç olacak, bununla alakalı o zaman düşüncenizi de bilmek isteriz.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Sayın Vekilim, bunda bir görüş bildireyim.

BAŞKAN – Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Öncelikle Sayın Vekilim, sorduğunuz soruda hayvanların ihtiyaçlarımız doğrultusunda kullanılması ve tamamen ihtiyaç dışı, insanların zevk, eğlence, hobi amaçlı hayvanı öldürmesi; hayvana tuzak kurmak, av tüfeğiyle uzaktan vurmak ya da sair aletlerle öldürülmesi sonucundaki iki farklı olguda bizim düşüncelerimizi istediniz. Bir hayvanın hobi amacıyla ya da insanın zevk alması ya da hafta sonu aktivitesini, vaktini geçirmesi amacıyla belli teçhizatlar yani hayvanla eşit düzlemle değil, tamamen hayvanı teknolojiyle yenmek üzere kullandığı teçhizatla birlikte hayvana kaçma, kurtulma imkânı dahi vermeden sinsice arkasından yaklaşmak suretiyle öldürmesi eylemi. Bu eylem tabii ki insancıl değil yani bu eylemi ne yazık ki biz savunamayız, avla ilgili düşünceleri savunamayız ancak bir insanın hayatını sürdürebilmek için elde etmesi gerektiği proteini sağlamak için bir hayvanı kesip yemesi, evet, bunu yüz yıllardır, bin yıllardır, insanlığın başından beri uyguluyoruz. Buna tabii ki hayvan hakları savunucularının belki bir kısmı hoş bakmayabilir, kendisi et yemeyebilir, bu ürünleri kullanmayabilir ama kullanıyor diye diğer büyük kesimi de eleştirmiyoruz. Hâliyle hayvanları zevk için öldürme safhasını çok başka tutarız, bundan gelir elde etmeyi de devletçi bir bakış açısından makul görüyorum ancak bu gelir bir hayvanı bu şekilde öldürmeye götürmeli midir? Yani biz para için insani bir duygumuzu, o insani üst seviyedeki duygumuzu satabilir miyiz düşüncesi de aklıma gelmiyor değil. Tabii, ben söz almadım, biraz geç katıldım toplantıya.

BAŞKAN – Size de söz vereceğiz birazdan.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Tamam Başkanım.

Yani benim düşüncelerim bu yönde, umarım açıklayıcı olabilmişimdir.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Serap Hanım, buyurun.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de sevgili meslektaşlarıma ve Veteriner Hekimler Birliği Genel Sekreterimize çok teşekkür ediyorum. Sonuna yetiştim ne yazık ki ama sorum da size. Şöyle bir şey: Şimdi bu veterinerlik tarifelerinde bir üst limit var mı, bunu merak ediyorum. Benim bulunduğum semtte çok denetimsiz ve çok sayıda veteriner hekimi kliniği var. Aynı zamanda sizin bir denetim ve yaptırım gücünüz var mı? Mesela biz de baroya bağlıyız avukatlar değil mi? Meslek etiğiyle bağdaşmayan herhangi bir konuda siz müdahale edebiliyor musunuz yahut vatandaş böyle bir şeyle karşılaştığı takdirde nasıl bir yol izlemeli?

Benim de bir ev hayvanım var ve açıkçası yaşanmışlığım çok kötü yani can havliyle kaç tane kliniğe götürdüğümüz hâlde doğru bir teşhis koyulamadı, çok ciddi bir meblağ ödediğimiz hâlde hayvan tedavi edilemedi, sonunda veterinerlik fakültesine götürüp çok da teşhisi, tedavisi basit bir şey olduğunu öğrendik. Dolayısıyla hani yaşanmışlığım üzerinden de bu soruyu dile getirmek istedim.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU

– Teşekkür ederim Sayın Milletvekilim.

Öncelikle ücretlendirme üzerinde bir yetkimiz var. Veteriner hekimler odaları, 56 tane bölge ya da il odası yıllık ücretlendirme tarifelerini bizlere gönderiyor. Bulundukları bölgenin şartları dikkate alınarak -birbirine yakın olmakla birlikte farklılıklar da arz edebiliyor ilden ile, bölgeden bölgeye- göndermiş olduklarının bizim tarafımızdan incelenmesi ve tasdik edilmesi neticesinde bu ilan ediliyor ve serbest veteriner hekimler ya da hayvan hastaneleri uygulamayı yapanlar bu ücretlendirme tarifesini üzerinden bir ücret alıyorlar. Yaptırım gücümüz var mı? Tabii ki var yani biz bir yasayla kamu statüsünde bir kuruluşuz. Yani şöyle düşünün, belki çok yakından bilinmiyor, bu da bizim için ızdırap verici: Barolar Birliği, Tabipler Birliği gibi üst kuruluşuz.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Meslek teşekkülü.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU

– Meslek teşekkülüyüz. Dolayısıyla bizim haysiyet divanımız var, odaların disiplin kurulları var. Sizin söylediğiniz türde herhangi bir şikâyet söz konusu olduğunda öncelikle ildeki ya da bölgedeki veteriner hekimler odasına ilgili şikâyetin intikal ettirilmesi, o şikâyetin oda ve disiplin kurulu çalışmaları neticesinde şikâyetin devamı hâlinde haysiyet divanına intikal etmesi neticesinde usulsüzlük tespit edildiğinde meslekten geçici mene kadar varan para cezalarını da içeren yaptırımlarımız var, bu konuda etkin olduğumuzu düşünüyoruz ama şunu da söylemeden geçemeyeceğim: Yani bize de sizin muzdarip olduğunuz gibi şikâyetler geliyor. İnsan tedavisinde de bazen sonuç alamıyorsunuz. Yani her veteriner hekimin müdahale ettiği olaydan istediği müspet sonucu alacak iddiasıyla baktığımızda şikâyete konu oluyor. Götürdük, ücretini ödedik ama maalesef tedavi edilemedi gibi bir kısım unsurlar bize intikal ediyor. Eğer bir usulsüzlük, bir yanlış uygulama varsa tabii ki cezaya tabii ama her muayene ve tedaviye tabii tutulandan da mutlak sonuç alınacak diye bir husus yok ama dediğiniz çerçevede, bizim kendi bünyemizde hizmet içi eğitimler ya da veteriner sertifikasyon eğitimlerinin programa konularak... Takdir edersiniz ki biz veteriner fakülteleri dünyada olduğu gibi ülkemizde de sadece ve sadece tüm hayvanları kapsayan bir modelleme üzerinden mezun oluyoruz. Buna pet hayvanları da giriyor, çiftlik hayvanları da giriyor, yaban hayvanları da giriyor, çok ihtisas konusu olan başka unsurlar da giriyor. Bunun içerisinde bazen ihtisaslaşmanın gerektirdiği unsurlar var, o konularda da bu tip eğitimleri veriyoruz, kendi içerisinde ihtisaslaştırıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Sayın Başkanım, izninizle hocamdan bilgi paylaşmak yönünde bir talepte bulunmak istiyorum.

Öncelikle, trafik kazalarıyla ilgili olarak 7/10/2016 tarihli Sigorta Tahkim Komisyonunun bir kararı var ve bu karar doğrultusunda da sigorta şirketleri hayvanların masraflarını karşılıyorlar.

İkincisi, talep olarak: Ben veteriner hekimlerin yeminin değiştirilmesini talep ediyorum çünkü hayvanla uğraşıp, hayvanın yaşaması için mücadele veren ve onun için var olduğuna inandığım bir mesleğin meslek yemini “Yaşamımı insanlık yoluna adayacağım.” diye başlamamalı efendim. Hayvana verilen değer ve hayvan hakkının önceliği olmalı. Çünkü çoğu zaman veteriner hekimlerle konuştuğumuzda “Sen nasıl veteriner hekimsin, hayvanın nasıl canını düşünmezsin?” dediğinde “Zaten benim için önce insan gelir.” diyebiliyorlar. O anlamda, meslek olarak da bunun öncelikli olması gerektiğini düşünüyorum.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU – Teşekkür ederim katkıları için.

Öncelikle, ben de zaten sunumumda belirttim yani biz de muzdaribiz. Bir mesleki deontoloji çerçevesinde bize intikal eden hayvanların tedavisini yapmak istiyoruz; kazaya maruz kalmış, yaralanmış, sahipsiz o hayvanların aç çekmemesi için elimizden geleni sarf etmek istiyoruz -ama bunun için de bir kısım uygulamalar- gecemizi gündüzümüze veriyoruz, el emeğiyle ilgili belki birçok arkadaşımız herhangi bir şey almamaya çalışıyor ama kullandığı ilaçlar, operasyon malzemeleri ve benzeri unsurları almaya kalktığında sıkıntıyla karşılaşılıyor. Biz de önerimizde zaten... Ama trafik sigortası kapsamında sigorta primi yatırılmamış bir hayvanın sigortasını nasıl karşılayacak?

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Ben o anlamda söylemedim. Tabii, o zaman karşılayamaz.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU – Aynı noktadayız. Biz de zaten hayvanların sigorta kapsamına alınmasını istiyoruz. Kamunun da bunun için ayırmış olduğu kaynakların bir protokol çerçevesinde, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve altta odalarla yapılacak, onların da serbest veteriner hekimlerle yapacağı bir protokol çerçevesinde olayın hiç karşılıksız kalmadan, götürüldüğünde gerekli tedavilerin yapılmasının, bunların faturalandırılmasının, sigortaysa sigortadan, yoksa kamu otoritesinden tahsis edilmesinin en sağlıklı yaklaşım olduğunu söylüyoruz.

Yeminin değiştirilmesi konusundaki önerinizi saygıyla karşılıyorum ama –ama derken negatif anlam yüklemek için söylemiyorum- veteriner hekimlik görevinin tanımında dünyada şu var: Hayvan sağlığını korumak, hayvan refahını korumak, veteriner hak sağlığını korumak, güncel olayları da dâhil ettiğinizde çevre sağlığını korumak diye bütünsel bir yaklaşım var. Hayvan sağlığını korumak önceliğimiz, hayvan refahını korumak önceliğimiz, bunların çıkarımıyla da insan sağlığını da korumak önceliğimiz.

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Yemini değiştirmek gerekebilir.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU – O anlamda yeminde var ama ifadelere tekrar bir bakabiliriz ama amaç aynı, endişelerimiz aynı o konuda.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Buğcan Çankaya, buyurun.

5.- Türkiye Barolar Birliği Hayvan Hakları Kurulu Üyesi Avukat Buğcan Çankaya'nın, ülkemizdeki hayvan hakları ihlalleri ve bunların düzeltilmesi için öneriler hakkında sunumu

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Sayın Başkanım, sayın vekillerim, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bütün konuşmacı hazırun, meslektaşlarım, değerli Veteriner Hekimleri Birliği Genel Sekreteri bu konulara değindi, ben artık aynı konuların üzerinden geçmek istemem ancak temel olarak ne isteriz, ülkemizde ne gibi hak ihlalleri görüyoruz, bunlar nasıl düzeltilebilir ve aslında bu işin mantalitesi ne olmalıdır, hayvan nedir, hayvan hakkı nedir, biraz kısa kısa özetlerle geçmek istiyorum.

Aslında temel mottomuz, insanı korumak için değil yani hareketimiz bu yönde olmamalı. Biz hayvan haklarını insanları korumak için düzenlememeliyiz, biz hayvan haklarının insan olduğumuz için düzenlemeliyiz, hakların eşit olduğunu düşündüğümüz için düzenlemeliyiz. Yani insan hakkını en üste yazıp altına çevre hakkı, altına hayvan hakkı, altına falanca hakkı diye bir sıralama yapmamalıyız. Hepsini birbirine eşit düzlemde yazmalıyız ki insan olduğumuz ortaya çıksın. Çağdaşlık da ne yazık ki bunu gerektiriyor. Yani biz burada “Hayvanlara gelen zararlar yarın insanlara da gelecek, o yüzden önlemeliyiz.” dememeliyiz; “Hayvanlara neden zarar veriliyor? Bunu nasıl önlemeliyiz?” demeliyiz diye düşünüyorum. Aslında motto bu olmalı.

5199 sayılı hepimizin konuştuğu Yasa, 2004’ten beri aslında yürürlükte. Biz on beş yıllık süreç içerisinde çok güzel bir yasa yaptık, ellerine sağlık bu çalışmalarda bulunanların ancak bu yasanın sistemsel sorunları dışında uygulama sorunlarını da gördük. Bugün Türkiye’de hayvan haklarıyla ilgili 2004’te yaktığımız ışık ne yazık ki bir trene bindi ve o tren hızla bizden uzaklaştı. Şu an biz kaçırdığımız trenin arkasından koşarak yetişmeye çalışıyoruz. Bugün konuştuğumuz popülasyon sorununu, 2004’te başlattığımız bu hareketi kontrol etmediğimiz için, uygulamadaki farklılıkları bir bütün hâline, bir tek düzen hâline getiremediğimiz için yaşıyoruz. Yani bugün sizlere, belki Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonuna gelen hayvanlarla ilgili sayısız şikâyetle biz aslında popülasyon sorununu görüyoruz. Yani hayvan sayısının bu denli artmış olması, sokaklardaki hayvan sayısının kontrol edilememiş olması nedeniyle şikâyetler geliyor. Şikâyetlerle birlikte bu popülasyon artışı hayvanlara yönelik şiddeti, hayvanlara yönelik cinsel saldırıyı da beraberinde getiriyor. Yani sayı arttıkça da biz televizyonda bu şiddet ve ekstrem olayları da görüyoruz. Hâliyle bu hayvanları Allah yarattı ancak o yaratılış sürecinde biz insanoğlu da dâhil olduk ve biz katalizörü olduk, bu sayının artmasına biz sebep olduk. Onları bir anda yok edemeyiz, onları kısırlaştırıp düzenli bir şekilde, sistematik bir şekilde onların öz haklarını da korumak suretiyle popülasyonu kontrol altına almak zorundayız. Onları dağa terk ederek, açlığa bırakarak, barınaklarda hapsederek ya da insanların görmeyeceği, duymayacağı, içlerinin hiçbir zaman haberdar olmayacağı noktalara atmakla, itlaf etmekle, kuyular açıp onları gömmekle bu popülasyon sorununu da çözemeyiz. Bunun dünyada örnekleri var. İtalya’da ne kadar hayvan öldürülmeye başlamış bu hayvan popülasyonu yüzünden, kontrol altına alalım demişler ve hayvanları sürekli öldürmeye, itlaf etmeye başlamışlar ama hiçbir başarı yok, istatistiksel çalışmada hiçbir değişim yok. Hayvanı insan eliyle öldürmek, onun popülasyonunu azaltmıyor çünkü hayvan bir yandan üremeye devam ediyor, fire verdiğiniz her hayvan üremeye devam edecek. Hâliyle 2004’teki trenin yanına hemen bir ray sistemi kurarak yetişmeliyiz ona.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Meslektaşım, bir ekleme yapabilir miyim izniniz olursa.

Özür diliyorum, hemen vereceğim sözü.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Estağfurullah.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bir anda bu şekilde yoğun itlafın, bir bölgedeki bütün köpeklerin ya da kedilerin ortadan kaldırılmasının hem daha önce konuştuğumuz vakum etkisine yol açtığı söyleniyor hem de zaten bilimsel olarak şöyle bir şey söyleniyor... Bir yerde itlaf başladığı zaman orada doğasında yaşayan köpek normalde 3 ya da 4 yavru veriyorsa bir süre sonra bunun 7, 8, 9 yavru vermeye başladığını ve doğanın bir şekilde kendi içinde dengesini koruduğuna da görüyoruz. Bu yüzden de öldürmek hiçbir zaman bir çözüm olmuyor yönünde araştırmalar da var.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Teşekkür ederim katkınız için.

Özetle, doğayı, doğa anayı yenemeyiz, hiçbir zaman yenemedi insanoğlu, yenemeyecektir diye de düşünüyorum.

Hâliyle kısırlaştırma pilot uygulamalarını başlatmalıyız yani hayvanları gerçekten olması gerektiği, bilimsel, teknik şartlar altında, uygun ameliyatlarda, mobil şekilde olmamak kaydıyla kısırlaştırmalıyız, takip etmeliyiz. Bu konuda 2018 yılı sonu itibarıyla ve yeni yılımız itibarıyla sayın Hükümet yetkililerimiz belediyelere de kaynak aktarmaya başladı kısırlaştırma başına. Çok güzel bir gelişmedir, belediyeyi motive etmiştir, belediyeler bu işten gelir elde edebileceği düşüncesiyle de kısırlaştırmalarını artırmıştır ancak tabii ki yeterli değildir, şartlar uygun değildir, şartların çağdaş olması gerekir. Biz burada uygulamalarda kısırlaştırma yapıyoruz, tedavi yapıyoruz, rehabilitasyon diye bir kavram koymuşuz yani bakımevlerini kullanıyoruz ancak sayın vekillerim, bakımevleri isimleri gibi hoş görülen yerler değil. 2014 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Çevre Komisyonunda yaptığımız çalışmalarda -bizatihi ben de katılmıştım, uygun görmüşlerdi sağ olsunlar- Ankara Mühye Barınağı'na, Ankara Yenimahalle Barınağı'na ziyarette bulunduk hepsiyle birlikte. O gerçekleri sahada gördüklerinde hayrete düştüler. Yazıda okudukları gibi güzel yerler olmadıklarını, bir hayvanın oraya düştüğünde kesinlikle öleceğini onlar da gördüler ve bizim haklı eleştirilerimizi kabul ettiler çünkü hayvanseverlerin, hayvan hakkı savunucuların eleştirileri biraz havada kalıyor, biraz insanlar uzak duruyor, biraz bizi yırtıcı buluyorlar, biraz bizden uzak durmak istiyorlar ancak gerçekleri yaşadıkları için hayvan hakkı savunucuları o hırçınlık da oradan geliyor. Yani o kadar kötü olaylara şahit oluyorsunuz ki artık bir noktadan sonra psikolojiniz kaldırmadığı için en ufak olayda bile sert, ani tepkiler verebiliyorsunuz. Ben onlarla birlikte olarak anladım bunu, 2012 yılına kadar bu alanda hiç çalışmamıştım. O yıldan sonra başladığımda ilk bana da garip geliyordu “Ya bu kadar büyük tepki neden?” diyordum ve ne zaman ki sahaya indim, gerçekleri gördüm onları o gün anladım; yani, o insanların neden o kadar yırtıcı ve saldırgan olduğunu o gün anlayabildim çünkü gördükleri manzaralar korkunç. Bir insanın korku filmlerinde izlediği manzaraları siz barınaklarda, bakımevlerinde izlersiniz ne yazık ki. Hâliyle bir sistem sorununu, 5199'daki sistem sorununu uygulamayı da ona entegre ederek düzeltmeliyiz; aksi takdirde, 2004'ten beri alamadığımız yola biraz daha süre katmış olacağız.

Diğer yandan, ben şu noktada da özellikle dikkatinizi çekmek isterim: Kanunumuzun adı “Hayvanları Koruma Kanunu.” “Koruma” dediğimiz anda, beraberinde hayvan refahı gelir; “hayvan refahı” dediğimizde hak ile refah çatışmaya başlar. “Refah” kavramı hayvanın hakkını hayvana en az zarar vermek suretiyle sağlamaktır ama “hak” hayvanın doğuştan gelen yaşama, beslenme hakkını sağlamaktır, hiçbir istisnası olmaz. O yüzden, eğer bir yasa çalışmamız var ise Hayvan Hakları Kanunu çok çağdaş ve bize yakışır şekilde olacaktır. Yani, biz diğer ülkelerin, Avrupa'nın, Amerika'nın ya da Asya'daki ülkelerin ne yaptığına bakmamalıyız; biz Türk milletiyiz, Osmanlı kökünden gelmişiz, öncesinde Selçuklu geçmişli olan bir milletiz, ta Orta Asya'dan hayvanlarımızın sırtında buraya gelmişiz, şimdi biz “Diğer ülkeler ne yapıyor?” dediğimiz anda yanlış yaparız. Biz tekiz, biz bir şeyin en doğrusunu yapabiliriz ve diğer ülkeler yarın “Türkiye bunu yaptı, biz bunu örnek almalıyız.”

demeli. Amerika'daki, Avrupa'daki sistemi buraya uygulayamayız; Amerika'daki sokak hayvanı sayısı bizimkiyle eş değer değil, Avrupa'daki sokak hayvanı sayısı bizimkiyle eş değer değil. Bizim insanlarımız hayvan hakları ve hayvanlarla ilgili konularda belki daha onlar kadar eğitilmiş değil, bizim biraz zamana ihtiyacımız var. O yüzden, yurt dışı örneklerini ben tasvip etmemekteyim.

Biraz daha hızlanmak istiyorum.

Ne yazık ki, biraz önce söylediğim gibi, hayvan sahipleri de eğitimsiz. Ülkemizde her önüne gelen, hatta parası olsun ya da olmasın -maddi değer bile önemli değil- hemen bir hayvan bir hayvan sahibi olabilir, hemen bir hayvan sahiplenebilir. Onu eğitebilecek mi? Yani, hayvanı da eğitmek önemli. Onu besleyebilecek mi? Onun sağlık şartlarına uygun bir ortam yaratabilecek mi? Bunlarda da bilinçsiz. O yüzden, benim önerim: Hayvan sahiplerini eğitelim, onların hayvan sahibi olabilmesi için bir sertifika ya da bir ruhsatlandırma süreci getirelim. Burada bir gelir elde edecek devlet; evet, bu elde edeceğimiz geliri de bakımevlerinde kullanalım, kısırlaştırmalarımızda kullanalım.

Biz burada bir durum daha yaratıyoruz, aslında meslektaşlarım değindi, “yasaklı ırklar” dediğimiz ırklarımız var: Pitbull terrier, Japanese tosa, dogo Argentino, fila Brasileiro. Fila Brasileiro Türkiye’de yok; Japanese tosa da yok, Türkiye’de 1 ya da 2 tane var; yoğun ırkımız Pitbull terrier ve dogo Argentino. Biz, hayvanı yasaklıyoruz, diyoruz ki: “Sen şu ırktansın.” Neden? “İşte, sen güçlü bir ırksın. Senin ırkın 100 metreyi üç saniyede koşabilir; senin ırkın bir şeyi, bir metali ısırıldığında eğebilir.” diyoruz örneğin. Yani, ırksal özelliğini cezalandırıyoruz, hayvanın güçlü olmasına bir ceza kesiyoruz ama o hayvanı insanlara tehlikeli hâle getiren sahibi cezalandırmıyoruz. Bugün Türkiye’de yaklaşık 5 bin küsur lira idari para cezası düzenliyoruz o hayvanı besleyene; o hayvanı da alıyoruz, ömrünün sonuna kadar bakımevine bırakıyoruz ve orada “yasaklı koğuşı” diye bir koğuşturmuşuz, burası hıncahınc pitbullar, dogolar dolu ve onlar ömrünün sonuna kadar o 1 metrekare, 2 metrekare hakkı içerisinde yaşayacak. Ömrü bir ya da iki yıl sürüyor zaten. Sayın vekillerimizi 2014 yılında Mühye Barınağı’nda özellikle bu koğuşa da götürdük, ziyaret ettirdik; oradaki hayvanları görünce “Bunlar kesinlikle insana zarar veremez.” dediler çünkü o kadar şımarık hayvanlardı ki, atlıyorlar, zıplıyorlar, sürekli o tellerin arasından vekillerimize ulaşmak istiyorlar, sevdirmek istiyorlar kendilerini. Yani, aslında ırksal yasaklamadan ziyade hayvanın eğitiminde bir yanlış yapmışsa sahibi, o hayvanı rehabilite edelim yani eğitimini düzeltelim. Hayvan saldırgan, agresif tavırlar gösteriyorsa mizaç testine sokalım; eğer başaramıyorsa onun yöntemini arayalım, eğer eğitimi alamıyorsa onu koğuşa alalım. Ama “Her ırk aynıdır. İşte, “x” ırkından gelen bütün hayvanlar zararlıdır, insana saldıracı.” demek kolaycı bir çözüm olmaz. Hem hayvan sahibi açısından da olumsuz durumlar yaratıyor hem bu ırklara bizim yaptığımız yasaklama da, ne yazık ki, kötü reklam oldu; “Reklamın da iyisi, kötüsü olmaz.” dendi ve Türkiye’deki bu yasaktan sonra pitbull popülasyonu belki de 5 kat artmıştır. 100 liraya, 150 liraya internette pitbull satın alabilir bir ortama düştük. Hâliyle, bu sistemi de düzeltmeliyiz. Yasaklı ırktan ziyade hayvanın kendi kişisel özelliğine, kişisel davranış mizacına göre bir değerlendirmeye tutulmasının ve aslında bu ramazan ayında da yasaklı ırklara da bir af olmasının gerektiğini düşünüyorum. Yani, bu kadar hayvan ölmeyi beklememeli. Bence biz elimizi çabuk tutup, o hayvanları sayın veteriner hekimlerimizin görev aldığı kısa bir mizaç testine tutup -örneğin Avrupa’ya uygun olabilir- başaranları bence ya sahiplerine verelim ya da uygun sahiplendirmeler yapalım; başaramayanlar için de eğitim süreçlerini değerlendirelim.

Burada üç noktaya daha değineceğim, sizleri daha da çok yormak istemiyorum. Sabahdan beri bizleri dinliyorsunuz, sağ olun.

Deney olsun -deneyi ayrı tutacağım, ona en son değineyim- sirkler olsun, hayvanat bahçeleri olsun, yunus parkları olsun, folklorik dövüşler olsun -yani, bizde boğa dövüşleri var, deve güreşlerimiz var- bunlar insanları eğlendirmek amaçlı, insanların hoşça vakit geçirmesi amaçlı ancak insan hoşça vakit geçirirken karşısındaki canlı varlığın hiç de hoşça vakit geçirmediği organizasyonlar; yani, hayvanlar dövüşüyor, biz izliyoruz, hoşumuza gidiyor ya da hayvanı demir bir kafesin içine koyuyoruz, ta savandan getirmişsiz aslanı, Türkiye'nin şartlarında, Ankara'nın ayazında koymuşuz bir kafese, işte, geliyor insanlar, bakıyor, hoşuna gidiyor, gidiyor. Yani, çok ilkel bir davranış. Bizim dünyamızda artık teknoloji gelişti. Çocuklarımıza biz hayvan sevdireceksek zaten onlar hemen bir internet sitesine giriyorlar -artık "4K çözünürlük" dediğimiz yani neredeyse canlı, üç boyutlu gözlükler takıyoruz gözümüze, sanki evin içindeymiş gibi- videolarla bu işi zaten çocuklar çözüyor; zaten günümüzün çocuğunu sokağa çıkarıp bir yere götürmek bile zor, bilgisayar başından almak. Yani, biz bu hayvanat bahçesiydi, yunus parkıydı, bunlarla hayvanlarla zulmederken, bir ticari müesseseyi zengin ederken, işte, insanları da eğlendiriyoruz. İnanın bunun ne yazık ki Amerika'daki Afrika yerlilerini alıp, ülkesine getirip, kafeslerin içine koyup "insanat" bahçeleri yapmasından bir farkı yok. Elli yıl, yüz yıl sonra ne yazık ki dünyanın ayıbı olacak -yani bu, ülkemize özgü bir şey değil, dünyada birçok yerde var- bu, dünyanın bir utanç tablosu olacak, utanç müzelerinde bunların fotoğraflarını belgeleyeceğiz. Çok şükür Ankara'da bu işten yırttık, hayvanat bahçemiz ANKAPARK'la birlikte kapatıldı ama gelmesin de isteriz yani biz. Hayvanları doğal ortamında görmek güzel; aslanı Afrika'da görmek güzel, fili Hindistan'ın ormanlarında görmek güzel. Hayvanı buraya getirip burada görmek güzel değil. Yunus parkında... Yani, denizlerde, okyanuslarda yüzecek hayvanı getirip, havuzun içine atıp bekletmek güzel bir şey değil. Hâliyle bunları bir an önce aslında kapatarak da ilk hareketlerimizden, ilk adımlarımızdan atmış oluruz.

Deney konusu; evet, deneylerin insanlığa yararları var tabii ki, ilaç olsun, ameliyatlar olsun, yeni teknolojiler olsun. Yani, insanı yaşatmak amacıyla yine bir hayvanın, evet, ne yazık ki haklarını istismar ediyoruz o noktada ancak bu deneyle ilgili düzenlemeleri... Kesinlikle sokak hayvanlarına deney yapılmaması gerekir, çok acı verici; yani, sahibi olmayan, kanuna göre "sahipsiz" dediğimiz bir hayvanı "Sahibi yok ya, bunu deneyde kullanalım..." Yani, sahipsiz bir insanı sokakta görünce "Ailesi yok, tek başına kalmış, muhtaç; alalım, deney yapalım." der gibi bir duruma düşüyoruz. Çok tehlikeli ve bence, benim kendi kişisel, vicdani kanaatime göre Hayvan Hakları Yasası'nda deneyle ilgili düzenleme olmamalı; yani, Hayvan Hakları Yasası'nda hayvana zarar verebilecek eylemleri istisnai hâllere getirmemeliyiz, şık bir görüntü değil. Deney kanunuyla bu işleri yapabilirsiniz, ayrı bir konudur ama hayvanı sanki koruyormuş gibi orada da istisna olarak "Deney de yapabiliriz, şöyle yapabiliriz." demek görüntüyü bozuyor, tabloyu bozuyor, insanın vicdanını etkiliyor.

Tabii, hukukçu olarak aslında biraz da konuşmak lazım. Ben biraz insani tarafımla konuştum, konular biraz insani konulardı. Hukukçu olarak neyi yaşıyoruz? Hayvanların hukuki tanımını yapamadık. Hayvanlara "mal" dedik, kaldılar yani bir nesneyle eş değer tuttuk, bir telefonla aynı tuttuk onları. Onların da düşünebildiğini, bizler gibi acı çekebildiğini, belki bizler gibi duygusal olabildiğini düşünemedik. Hâliyle bu işi aslında toplamamız gerekiyor. Bunu toplamadığımız için de sistem yığılmaya başladı yani hayvanlara yapılan haksız eylemleri cezalandırma sistematığımızda da sorun yaşıyoruz. Hayvana "mal" dedik, "sahipli mal" dedik, "sahipsiz" dedik; sahipli mala mala zarar verme kapsamında bir ceza öngördük, sahipsiz hayvana ise sahibi olmadığı için "Biraz para cezası verelim de kulağını çekelim, kabahat işledi yani sahipsiz hayvana cinsel saldırı yapan kişi ayıp etti." dedik, kulağını çektik, bıraktık. Peki, başarılı olduk mu? Olmadık. Hâliyle hayvanları eş değer kabul edeceğiz sahipli ya da sahipsiz. Bunları ya bir bütün ya da sahipli hayvan, kişiye yani özel mülkiyete tabii bir hayvan yarattıysak devletin hüküm ve tasarrufu altında olan sokak hayvanını da bizim sahiplenmemiz

gerekiyor. Çünkü sokaklardaki, biliyorsunuz, yeryüzü üzerindeki, ülke sınırları içerisindeki bütün ağaçlar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır, bütün madenler devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Yani bir mülkiyeti, mülkiyet hakkını korumayı devlete teslim etmişiz. Peki, sokak hayvanları neden değil? Maddi gelir elde edemediğimiz için mi? Hayır, bence bu düşünülmeyişi için. Yani aslında “sahipsiz” diye bir hayvan da yok. Sahipsiz hayvanın sahibi devlet, bunu da gözetebiliriz. Mal ayrımını acilen düzeltebiliriz.

Cezalar noktasında... Sayın Başkanım, sayın vekillerim; bu noktada size önemli bir konu anlatmak isterim. Adalet Bakanlığımız yargılama süreleri, yargılama masrafları nedeniyle biliyorsunuz alternatif uyuşmazlıkları önermekte. Uzlaşma ceza hukukunda var, hukuk yargılamalarında ara buluculuk geldi. Yani ne diyoruz? Adli yargıya ya da idari yargıya binecek yükü azaltalım, daha alternatif şekillerde çözelim. Peki, biz diyoruz ki: Tasarılarımızda, tekliflerimizde, kanun tekliflerimizde hayvanlara karşı işlenecek suçlara yaklaşık iki yıl ceza öngörüyoruz. Sayın meslektaşlarım beni daha iyi anlayacaklardır ama ben bir hukuk matematiği yapacağım. Bir kişiye hayvana verdiği zarardan dolayı iki yıl ceza verirek...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Ceza vermemiş oluyoruz.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – ...Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 231’inci maddesi uyarınca -hükümün açıklanması şartları yani zararın giderilmesi, hayvana verilen zararın giderilmesi yani sokak hayvanı- ne diyeceksiniz? Tecavüz ettin, bunu nasıl giderebilirsin? Gideremezsin. Yani zarar giderildi oldu çünkü hâkim bu noktada zararı araştırıyor. Kişinin bir daha suç işleyip işlemeyeceği konusunda hâkimin kanaatinin olup olmadığı konusu var. Genelde ilk suçlarda, bu tip suçlarda kanaat geliştirir. Yani bu kişiye iki yıl ceza vermeye başladık, iyi hâl indirimimizi yaptık 1/6 ve sonuç olarak CMK’nin 231’inci maddesi gereğince de beş yıl süreyle bu kişiyi denetime aldık, kasıtlı suç işlememesi gerekir. Peki ne yaptık? Yargılama yaklaşık bir yıl sürdü, hâkimimiz bu konuda çalışma yaptı, mübaşirimiz çalıştı, kâtiplerimiz çalıştı, evrak bastık, Adalet Bakanlığı esas dosyası açıldı, temyize gitti, istinafa gitti, itiraza gitti falan yani bir masraf yapıldı ve verdiğimiz ceza sonucunda devlet yaptığı yargılama masrafını dahi alamıyor çünkü 231’inci maddeyi uyguladı ve bu kişi beş yıl boyunca suç işlememezse o masraf da yandı. Yani biz önceden ne yapıyorduk peki? Hayvana verilen zarara karşılık diyorduk ki: “İdari para cezası devlete 5 bin lira öde.” Vatandaş paşa paşa gelip ödüyordu. Bu sistemde eğer iki yılın altında ceza öngörürsek de hem hayvana zarar verecek hem adalet sistemini yavaşlatacak hem bizim devletimizin kaynaklarını kullanacak hem de ceza almamış olacak. Bonus, bonus, bonus oluyor adam yani eksiye düşebilecekken şimdi pozitif hane ve cesaretlenecek. “Bana bir şey olmadı, 231’inci madde, hâkim davamı düşürdü benim. Ha, o zaman yarın aynı eylemi bir daha yapabilirim. Komşumun köpeğini mi bıçakladım? Yarın bir daha yapabilirim. Bir köpeğe mi tecavüz ettim? Bu benim sapkın eylemim mi? Bu benim kafamdaki artık, her gün yapacağım? Yine yapabilirim. Vatandaş cesaretlenir. Adalet Bakanlığı bu noktada dedi ki bizim çalışmalarımızda: “İki yıl çok yüksek çünkü insan ile hayvanı eş değer kıлып hatta insanlara karşı aynı eylemlere ilişkin verilen cezaları hayvanlara karşı işlenen suçlarda eşitleyemeyebiliriz.” Bu problem Adalet Bakanlığında baş gösteriyor ama biz şunu unutuyoruz: Biz kendimizi savunabiliriz, biz kendimize yapılan eylemleri anlatabiliriz, biz kendimize yapılan, işlenen suçu delillendirebiliriz, hayvan yapamaz. İnsanı bir koruyorsak hayvanı iki korumalıyız. Bizim örneğimiz şudur: Çocuk Koruma Kanunu’muz vardır. Çocuklara karşı işlenen suçlarda, çocukların işlediği suçlarda çok daha kapsamlı düzenlemelerimiz vardır çünkü onları “korumamız gereken değer” diye yazmışız. Hayvan da böyledir. Hayvana işlenen suçların daha ağır olması gerekir, çocukları nasıl öngördüysek. Hâliyle iki yıl biraz tuzak bir durumdur. İstanbul Barosundan sayın meslektaşım Deniz

Hanım'ın da eklediği ya erteleme 231 olsun, Türk Ceza Kanunu'ndaki erteleme adli para cezasına dönüştürme hükümleri, bunları engelleyici bir hükmümüz olsun bu yasada ya da cezalarımızın üst sınırı ve alt sınırı artsın, yoksa hem devlete yük bindireceğiz hem de yapanın yanına kâr kalacak.

Son olarak, sizler de tabii ki birçok konuda dinliyorsunuz. Trafik sigortasıyla ilgili önemli konular anlatıldı. Bir hayvanın trafikte zarar görmesi neticesinde şoförlerimiz ne yazık ki uğraşmak istemiyor olabiliyor, dikkat edemeyebiliyor, karanlık oluyor, şu oluyor, bu oluyor, gidiyor yani o hayvan orada kalıyor. Ancak trafik sigortasıyla ilgili Sigorta Tahkim Komisyonunun verdiği bir kararda “Trafik sigortası, zorunlu mali mesuliyet sigortası bunu kapsar çünkü trafik sigortaları 3'üncü kişiye, 3'üncü kişi ve şeylere verilen zararı karşılar.” dedi ancak bu tabii ki bir, iki karar, üç karar şeklinde gitti. Yani eğer tahkim raportörü, inceleyicisi bu konuda hassassa olumlu kararlar alındı ama değilse, ya hayvanlara karşı bir art niyet varsa ya da bu konuyu bilmiyor da olabilir yani çok ilgi ve bilgi alanı da olmayabilir hâliyle bunu bir bütün hâle getirmek lazım. Zorunlu mali mesuliyet sigortalarını düzenleyen genel şartlarımızda bu kapsamı da vermemiz lazım. 2015 yılında bir düzenleme yaptık genel şartlarımızda. Nitekim 2016 yılına doğru kanunumuzda da bir düzenleme yaptık ama bu konuyu da aslında araya koymak önemli. Neden? O hayvanlar sokakta kalmazsa... O hayvanların tedavisi için insanlar kendi cebinden tabii ki paralarını harcıyor ama bir yandan da belediyelere de yük biniyor, belediyeleri arıyorlar, belediyeleri getirtiyorlar, belediye alıyor veterineriyle götürüyor, bir masraf yapıyor. Peki, masrafın yani kusurun kaynağı kim? O arabayı kim sürüp kim çarptıysa o ama onun cebinde hiçbir eksilme yok. O çarptı ve kaçtı yine devletimize yük bindi, yine bir eylem. En azından bu bir sistematik olur, primlerde 3 lira, 5 lira artış olur ama bunu karşılayacağını biliriz, yükü vatandaş yani sorumlu olan, bu işten sorumlu olacak kişi karşılamış olur.

Son olarak da toparlayayım ve bitireyim. Bir şey söylemek istiyorum. Biz lütfen insanları korumak ya da insan haklarını tehlike altında göstermek suretiyle Hayvan Hakları Kanunu yapmayalım. Hayvanları hayvan oldukları için, bizlerin onlardan zihinsel, fiziksel olarak üstün olmamızın bilinciyle onları kayırmak suretiyle bir yasa yapalım. Yarın onlara gelen fiziksel eylemler, suç, cezai şeyler insanlara da gelecek düşüncesi hoş bir düşünce olmaz, bize de yakışmaz. Yani kendimizi korumak için hayvanı korumayalım, hayvanı hayvan olduğu koruyalım. Biz de insanız, ondan üstünüz.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ederiz.

Bugcan Bey'e sorusu olan arkadaşımız var mı? Görüş ve önerileri alalım.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Ben küçük bir yorum yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun, tamam.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Sayın meslektaşım, -Komisyon olarak yapacağım- aynı görüşteyim, yüzde yüz aynı görüşteyim; hepimiz burada aynı görüşteyiz, açık söylüyorum çünkü hayvan sahibi insanlarız. İlk defa böyle bir Komisyon oluştu. İnanın, hiçbirimizin motivasyonu şey değil: “Ay, burada bu köpeği öldürdü, yarın öbür gün beni de öldürür mü? Biz bunu çıkartalım muhakkak.” değil. Deniz Hanım'ın söylemesinin sebebi de bence, naçizane, kendisi de cevap verir, bu değil. Ama biz burada 10 kişiyiz, hayvan sahibi, hayvan seven, konudan anlayan 10 vekiliz. Orada 600 tane meslektaşımız var bizim ikna etmemiz gereken. Bir tek orada değil, hâkimler, savcılar var, siz biliyorsunuz, kaç defa gittiniz suç duyurusuna? “Aman, orada kaç tane çocuk öldü; kedinizle köpeğinizle mi uğraşacağız! Defolun gidin!” diyor. O hâkime, savcıya: “Ama hâkim bey, burada köpeği öldüren yarın aynı mahallede çocuğu öldürecek, senden bilirim ben bunu.” dediğin zaman duruyor, işlem yapma ihtiyacı hissediyor. Yani bu söylemlerimizin hiçbirisi, bizim... İnanın Komisyonumuz

adına da konuşuyorum, gönül rahatlığıyla konuşuyorum, hayvan haklarını daha küçük görmemiz ya da insan öncelikli bir bakış açısıyla bunu düzenleme gayretinde olduğumuzu hissetmeyin lütfen. İnanın aynı görüşteyiz, aynı düşüncedeyiz ama dünyanın da ülkemizin de bazı realiteleri var. Birçok insanın gözünde biz gereksiz işlerle uğraşan, “Bu kadar çocuk açken siz kedi köpek peşindesiniz.” denen, “Bunlarla uğraşana kadar şunlarla uğraşın.” diye ayar çekilen ama aslında durumun vahametinin de farkında olan insanlarız. Bu farkındalığa henüz gelememiş insanlar da var sizin dediğiniz gibi, feminizmde olduğu gibi ya da bu alanda olduğu gibi. Bu farkındalığa henüz gelememiş türdaşlarımıza biraz daha ikna edici yaklaşabilmek için biz bu argümanları kullanmak mecburiyetindeyiz. O yüzden bizi yargılamamanızı rica ediyorum.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Yok, estağfurullah, yargılamak olur mu?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yok, hayır, açıklama gereği hissettim, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

JÜLİDE İSKENDER OĞLU (Çanakkale) – Sera Vekilime sadece bir katkı olarak söylemek istiyorum. Anlattıklarınızın olmasını gönülden talep ediyoruz, aynen dediği gibi. Ancak, şöyle bir gerçek var: Evet, bütün ilçelerde hayvan barınağı olsun istiyoruz, beldelerde bile olsun. Ancak, 50 bin nüfusun altında olan yerlere kadın sığınmaevi zorunluluğu getirilen kaç tane belediyede kadın sığınmaevi var, bir de öyle düşünün ki kadına şiddete böyle bakan bir toplumun zihniyetini birlikte değiştireceğiz. Biz ümitkârız bu konuda ve hep beraber mücadele edeceğiz diyorum.

Çok teşekkür ediyoruz hepinize, sunumlarınız için.

BAŞKAN – Ben tabii, Sera Hanım’ın dediğine şunu ilave etmek istiyorum: Bizler Komisyon üyeleri olarak gerçekten bu konuda duyarlıyız ama diğer milletvekillerimizin de duyarlı olduğu anlamına sakın gelmesin. Toplumumuzda yükselen bir değer, etrafımızda bu anlamda bizden destek bekleyen bu kapsamdaki tüm grupların hepsini kastederek söylüyorum, bu anlamda toplumun hem kültür düzeyi hem bakış açısı gerçekten eskiye göre çok değişti. Türkiye artık eski Türkiye değil ve ben diğer tüm milletvekillerimizin de bizlere benzer, bizlere yakın, belki bizlerden daha önde düşünceye sahip olduğunu da zannediyorum, tanıdığım arkadaşlarımızın bu şekilde düşündüklerini de biliyorum. O yüzden, işimiz eskiye göre bence daha kolay. Ha, bu tamamen, bütün bugün bahsedilen sorunların hepsinin birden yok edileceği, birden çözüm bulunacağı anlamına da gelmesin ama gelebilmesi için de var gücümüzle çalışacağız. Biz iddialıyız, ben her yerde söylüyorum, hayvan hakları konusunda da Türkiye en çağdaş ülke olacaktır. Bizlerin bu çalışmalarında cesaretliyiz, ümitliyiz. Bu anlamda, toplumun sesi olmak konusunda, her konuda olduğu gibi hayvan haklarını savunmak konusunda da sesi olacağımıza kimsenin hiçbir şüphesi olmasın diyorum. Ben bu anlamda da geçtiğimiz haftadan beri yaptığımız çalışmalarda tüm katılımcıların, gerçekten hem bugün hem daha önceki katılımcılarımızın da çok değerli katkıları olduğunu gördüm. Bizim düşünemediğimiz, göremediğimiz bazı alanlarda aydınlanmış olmaktan da mutluyum ve raporumuzda da inşallah kanuni düzenlemelere değineceğiz ve kanuni düzenleme yapıldıktan sonra da uygulanabilir bir şekilde bu çalışmanın devam ettirileceği düşüncesindeyim.

Ben tekrardan katıldığınız için hepinize teşekkür ediyorum arkadaşlar.

BAŞKAN – Buyurun.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Şöyle, bu cezalarla ilgili geçtiğimiz günlerde Batıkent’te bir zehirlenme vakası yaşandı, onunla ilgili kısa bir örnek vermek istiyorum.

Ne yazık ki mala zarar verme nedeniyle sulh ceza hâkimliğine çıktılar, cezanın alt sınırı nedeniyle de tutuksuz yargılanıyor bu kişiler. Şimdi, bunun akabinde ne oldu? Birkaç yerde daha zehirlenmeler olmaya devam etti. Besleme yapan arkadaşlarımız: “Sizin köpekleri de Batıkent’tekilere çeviririm.” şeklinde tehditler aldı. Bu insanlar tutuklu yargılansaydı, emin olun, bunların önüne geçilmiş olacaktı ve biz hâkim, savcılarımıza anlatmaya çalıştık o gün. Bu basit bir olay değil, bu ciddi bir suç. Yani siz, bir eti tüm canlılar için ciddi bir öldürücü zehre bulayıp etrafa saçıyorsunuz, bu sadece hayvanla ilgili bir durum olabilir mi? Geçmişte çocuklar da etkilendi bundan, çevre etkileniyor, otlara bulaşılıyor, yeraltı sularına karışıyor ve siz bunu sadece ancak hayvan sahipliye, aşı karnesi varsa yargılayabiliyorsunuz. Hani bunlar ayrıntı gibi görünüyor ama gerçekten çok önemli.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU SAYMANI AV. DİDEM DOĞU – Korunakta olmalarına rağmen duruşma tutanağına “Sahipli, sahipsiz belli değil.” diye...

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Evet, o şekilde gerçekten, sahipli olduğu hâlde “Sahipli olup olmadığı anlaşılamamıştır.” şeklinde geçti. Bu çok ciddi sıkıntı.

Aynı zamanda ben, unuttuğum bir konuya değinmek istiyorum: Sahipli sahipsiz ayrımı olmaksızın mutlaka resen soruşturma şartı getirilmesi gerekiyor. Bakanlığın veya sahibinin şikâyeti gibi bir şey söz konusu olmamalı hayvanlarla ilgili. Evet, ta ki bir şikâyete bağlı olmamalı bu suç, bir ayrıntı da o.

Onun dışında, yasaklı ırklarla ilgili kısa bir öneri gibi değerlendirebilirsiniz. Şöyle, şimdi bu barınaklarda tutulan, hiçbir şekilde sahiplendirilmeyen hayvanlara kırsal kesimde de ötenazi uygulanıyor bir şekilde. Zaten genelde kediyle, çocukla yaşayan çok munis köpekleri alıyorlar yani dövüştürülen hayvanların yanına kolluk kuvveti bile giremiyor.

Şimdi, “Bunları kısırlaştırma şartıyla ya sahiplendirelim ya da sahiplerine teslim edelim, bunu da yasa çıkana kadar genelgeyle yapalım.” gibi bir önerimiz var. Yani, geçmiş dönemde zaten bu yasaklı ırklara Dogo Arjantin genelgeyle eklenmişti. Şu anda da yani böyle bir şey yapabilirsek ivedi olarak, onlara en azından bir af gibi bir şey getirmiş oluruz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bayram hediyesi mi?

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Evet, bayram hediyesi gibi olur diye düşünüyoruz.

Bir de son olarak şunu söylemek istiyorum: Ülkemize ne yazık ki mobil kısırlaştırma yapan Denge Veterinerlik adında bir veterinerlik var. Gittiği her yerde katliam yapıyor. Sayısız şikâyetimiz var, onlar da diyor ki -şu an adı değişti ama “Orman Bakanlığından ruhsatlı, gidin şikâyetinizi oraya yapın.”

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Denge Veterinerlik nerede?

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Yıllardır çalışıyor bu. Mobil kısırlaştırma merkezi. Hatta, Muğla’da valilik girişini yasakladı ama ona rağmen hâlâ bazı illerde gidiyor çalışıyor ve arkasında böyle sayısız...

BAŞKAN – Bu, gönüllü olarak mı çalışıyor, yoksa bir kurumun ihalesi neticesinde Türkiye’de gezerek mi çalışıyor, nasıl yapıyor onu?

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Gönüllü değil, hayır, Bakanlık ruhsatlı.

BAŞKAN - Bakanlık ruhsatlı olması ayrı bir şey de yani bunu bir şekilde finanse eden kim var? Kimden alıyor?

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU - Yani iki ayrı yasadan faydalanarak... bir bakanlığın- geçmişte iptal edilmesi, diğer bakanlık karşı çıkmasına rağmen ruhsat alması... Yasaya aykırı olarak klinik hizmeti vermekte, ücreti mukabilinde hizmet vermekte ya da...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Hangi Bakanlık?

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU - Yani geçmişte Çevre Bakanlığından alarak, her gün de -bizim veteriner hekim odalarıyla bir “WhatsApp” grubumuz var- yine geldi bunlar, bir işlem yapıyor. Nasıl işlem yaparız diye örnekler, şikâyet, ruhsat ve benzeri sorgulanana kadar atı alan Üsküdar’ı geçiyor. Ortak problemlerden biri. Yasada aslında operasyon sonrası hayvanın ne kadar süre dinlendirileceği ve postoperatif bakımdan nasıl olacağı açık olmasına rağmen, sanki böyle fabrikadan seri üretim gibi kısırlaştırma operasyonları yapıyor, ciddi bir önlem alınması gerekiyor.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – O şekilde de bırakılıyor, ahırda kısırlaştırıyor bunu.

BAŞKAN – Haluk Bey’in sunumunda zaten “yasaklanmalı” diye bir şey vardı.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Şunun için ben tekrar etmiş gibi oldum. Yani Bakanlık tarafından ruhsatı iptal edilirse eğer bu süre zarfında, yasa çıkana kadar belki bu şekilde ölümlerin de önüne geçilebilir. Böyle bir talebimiz var ivedilikle.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU - Sayın Başkan, çok kısa bir iki bir şey söylemek istiyorum.

Öncelikle eğer sunumumu yaparken insanlar üzerinden bir hak savaşı veriyormuş gibi göründüysem bunun yanlış anlaşılmasını kesinlikle, asla istemem. On üç yıldır bu mücadeleyi veriyorum, yirmi yıllık bir avukatım. Ben, her zaman karşımdaki insanın anlayacağı dilden konuşulmasının en doğrusu olduğunu düşünürüm ve hedef odaklı davranırım. O nedenle, eğer arzumuz hayvanlara şiddetin TCK kapsamına alınmasıysa bunun bir şekilde anlatılması gerektiğini düşünüyorum.

İkincisi, yasaklı ırklarla ilgili olarak, bu Yasaklı Irk Genelgesi’nin iptali için Danıştaya davayı ben açtım 2010 yılında, karar 2019 Ocak ayında çıktı. Zannediyorum, Bakanlık da öyle düşündü, arada belki tasarı çıkarsa, tasarı yasalaşırsa yasaklı ırklarla alakalı da karar vermek zorunda kalmayacaklardı. Karar, gerçekten özünden o kadar sapmıştı ki hem hâlâ ısrarla 5199 sayılı Kanun’dan bahsetmekte hem de aynı zamanda çocukların sağlığının daha önemli olduğu vurgulanmaktaydı kararda ancak zaten sayın meslektaşlarımın da bahsettiği gibi, biyolojik olarak güçlü olan ve insan elinde bu hâle gelen bu köpeklerin maalesef -şimdi barınaklara gidip baksak- genellikle bu insanlardan toplanmadı zaten, köpeğini koynunda besleyenlerden rahatlıkla alınabildi çünkü diğer insanlar genellikle bu hayvanları dövüştürdüğü, belinde silah taşıdığı ve uyuşturucu kullandığı için zaten ne belediyeler ne orman ve su işleri il müdürlükleri bu insanlarla muhatap olmak istemediler. Hep maalesef mağdur insanların köpekleri alındı. O anlamda, gerçekten, hem ölümlerini bekliyorlar, bu arada zaten fiili imkânsızlıklar nedeniyle direkt öldürülenler de olacak çünkü nereye kadar, kaç kapasiteyle bu hayvanları tutacaklar? Kaldı ki hem bizim Borçlar Kanunu’muzda zarar vermesi hâlinde hayvan sahibinin maddi zararı karşılama hem de Türk Ceza Kanunu’nda sahibi olduğu hayvanı tehlike yaratacak şekilde serbest

birakan kişinin yine altı aydan başlayan cezai sorumluluğu varken ayrıca bu tarz bir genelge düzenleyip şahıstan ziyade hayvana zarar verecek şekilde düzenleme yapılmasına gerek yoktu. O nedenle, bu anlamda da yasaklı ırkın bu kapsamdan çıkarılması gerektiğini düşünüyorum.

Deneylerle alakalı olarak, yine insan üzerinden gideceğim, belki daha çok etki eder diye düşünüyorum. Hayvanlar üzerinden elde edilen deney sonuçlarının ve ilaçların yüzde 95'inin insana yaramadığı için atıldığını biliyoruz ve hemen hemen bütün kanser türleri kemirgenler üzerinde araştırılıyor ve hiçbir kemirgen insanoğlunun yakalandığı kanser türüne de yakalanmıyor yani bu anlamda da esasında hayvanları deney için kullanırken yine bize yaramayacak şekilde onları kullanıyor ve milyonlarca hayvanı her yıl yakıyor, yıkıyor ve kesiyoruz. O anlamda da önemli.

Yine sayın meslektaşımın söylediği; Batıkent katliamıyla ilgili olarak, orada hâkimin... Tabii hâkimler takdir yetkilerini kullanıyorlar. Bunca yıldır bulunduğumuz duruşmalarda ben bunu çok net gördüm, Türk hukuk sistemimizde hayvanlar mal statüsünde kabul ediliyor ancak eğer o hâkim ya da savcı bir şekilde hayvana değdiyse, hayvan beslediyse artık onun için o hayvan asla hukuken eşya da olsa vicdanen eşya olamıyor. İşte o zaman efendim, takdir yetkilerini en üst haddten kullanıyorlar, tutuklama kararı da veriyorlar, hapis cezalarını da ertelemesiz ve paraya çevrilmeksizin veriyorlar. Ancak bizim arzumuz, bir adalet münferit, hâkim ve savcıların vicdanına bırakılamaz. O nedenle, bunun Adalet Bakanlığının vizyonu şeklinde yürütülmesi gerekiyor.

O zehirlemeyle alakalı da yine orada bir teklifimiz var efendim, TCK'nın çevreyle ilgili düzenlediği suçlarda “zehir katma” var, orada “kişilerin” der, biz onu “canlıların” olarak ekleme yapıp değiştirdik. Eğer o da o şekilde değiştirilirse böyle ortalıklarda hayvanların zehirlenmesinin de önüne geçmek mümkün olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun Serap Hanım.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Başkanım, çok teşekkür ederim.

Ben de gerçekten bu sunumlar için hassaten genç meslektaşına da çok teşekkür ediyorum.

Bir şey sormak istiyorum: Bu yasaklı ırklarla ilgili “Bir mizaç testine tabi tutulsun.” dediniz. Mizaç testine de tabi tuttuk, sonra önerimiz ne peki? Ne yapacağız?

YUNUS KILIÇ (Kars) – Sahiplenilecek.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Sahiplenilecek. Ama o toplumsal, zihinsel, o korku...

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Sayın vekilim, şöyle izah edeyim: Ben de örneğin bir bull terrier sahibiyim, pitbullun farklı bir ırkı, İngiltere menşeli. Çok güçlü bir köpek. Kendi 2,5 yaşındaki oğlumla koyun koyuna oynar. İsmi Mojo, sokağa çıkardığımızda bütün çocuklar üzerine koşar “Mojo, Mojo bizimle oyn.” diye. Yani, bu yetiştirmeyle ilgili bir şey. Bugün, mesela, Avrupa’da bir müvekkilim Belçika’ya bull terrier cinsi köpeğini götürdü. Normalde, belki Türkiye’de olsa tabii ki herkes korkacaktı. Ne yaptılar; orada bir teste soktular. Çocuk figürleri koymuşlar yani çocuk mankenler. Bir anda bir odaya sokuyorlar köpekle sahibini, o mankenlere ne tepki veriyor, aynı çocuk gibiler. Kokluyor mu, birden bir irkilme hareketi mi yapıyor, tek tek mizaç testi yapıyorlar. Yani hayvanı bir procesten geçiriyor, bütün toplum yaşantısında karşılaşabileceği şeyler, araba kornası, otobüsün kapı açma sesi vesaire vesaire. Yani teknik olarak toplumsal yaşantıya uyumu ölçüyor ve orada bir puanlama sistemi var. Tabii ki Genel Sekreterim benden çok daha iyi biliyor, ben duyduğum kadarıyla belki anlatabiliyorum mizaç testini.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Sayı belli mi? Kaç tane var bundan barınakta?

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Benim tahmini rakamım Türkiye genelinde yaklaşık 10 binin üzerinde böyle bir hayvanımız var.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Barınaklarda.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HAYVAN HAKLARI KURULU ÜYESİ AV. BUĞCAN ÇANKAYA – Evet.

Bu da ne yazık ki şöyle: Bir kısmı soyut korku. Tabii ki komşu görüyor, ırkı basında okuyor, İnternette okuyor, bir tedirginlik oluyor, şikâyet ediyor, alınıyor. Bir kısmı başka şikâyetler yani komşular arası otopark husumeti, çocukları arasındaki sürtüşmenin yansıması... “Senin de böyle bir köpeğin var, hemen şikâyet edeyim, alınsın.” Ama meslektaşlarımızın bahsettiği, bu köpekleri gerçekten art niyetli kullanan, dövüştüren o insanlar zaten genelde müstakil alanlarda yaşıyor, o insanların taşrada, toplumsal yaşantının dışında alanları var yani onu ne biz görüyoruz ne siz görüyorsunuz, kimse haberdar dahi olmuyor. Aslında, zararlı ırklar oralarda oluyor. Onlar ne zamanki toplumun içerisine getiriliyor... Örneğin, bilirsiniz, Ankara’da Seymenler Parkı Ankara’nın en büyük köpek buluşma merkezlerinden biridir, hem insanların olur, hem hayvan sahipleri gelir. Orada artık bir kalıplaşmış bir kitle vardır. O kitleye dışarıdan köpekler getirildiğinde bizler de görüyoruz bunu yani bizler de deneyimledik. Örneğin, bu taşrada yetiştirdiği, toplumsal alan dışında yetiştirdiği agresif köpekleri getirerek orada bir ego tatmini, bir şov amaçlı gelenler de oluyor. Hâliyle, onların köpekleri çok göze batmadı, onlarınki kaldı ellerinde. Aslında, mizacı sıkıntılı olanlar hâlâ duruyor ama Çankaya’nın merkezinde oturan, bir şikâyet üzerine, polise karşı tabii ki tepki veremeyen, görevli memurun görevini yaptığı bilinciyle köpeğini teslim eden o kadar çok insan var ki ve onların köpekleri de çocuklarıyla, aileleriyle yaşadığı için mizaç problemi de yaşamıyor.

BAŞKAN – Beş dakika içinde toparlayalım.

Buyurun.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ H. HALUK AŞKAROĞLU – Sayın Başkan, son derece tehlikeli bir konu aslında. Polemik konusu olacak diye birçok şeyi söylemekten imtina ediyorum ama burada herkesin ortak kaygısı hayvanların haklarının korunması ya da refahlarının korunması ama temsil anlamında mesela tehlikeli köpek ırklarını tartışırken belki veteriner fakültelerinden ilgili hocalardan bu konuda görüş almanız gerektiğini düşünüyorum yani şimdi belki duygusal yaklaşabiliyoruz hayvanları koruma anlamında. Acaba neden tehlikeli köpek ırkları? Acaba neden dünyada birçok ülkede bu tehlikeli köpek ırkları yasaklanmış? Katılıyorum, o tip testler de uygulanabilir.

Modellemenin işin tam bilimsel tarafını bilenler tarafından ortaya konulmasının sağlıklı olacağını düşünüyorum.

Hayvan deneyleriyle de ilgili bir şey söylemek istiyorum, aslında pek şey yapmıyordum.

Daha önce yasa tartışılırken de aynı tartışma oldu. Zaten gelişmiş ülkelerde de hayvan deneylerinde -yasaya da o çerçevede konuldu- başkaca bir seçenek olmaması hâlinde hayvanların bilimsel amaçlı kullanılabileceğiyle ilgili bir husus konuldu. Bu olaya biraz tarafsız baktığımızda, aslında sadece hayvan deneyleri insanlara yönelik bir kısım tıbbi ya da cerrahi uygulamaların hayvanlar üzerinde yapılması değil, diğer hayvanların da tedavi olma hakları çerçevesinde deneyler yapılması gerektiği gerçeğinden yola çıkılarak konuldu. Tabi ki başka imkânlar varsa, in vitro şartlarda, laboratuvar şartlarında başka amaçlar, başka yöntemler kullanılabiliyorsa hayvanlar üzerinde yapılmamalı deneyler ama yapılması gerektiği hâllerde de başka bir seçenek olmaması hâlinde hayvanlar bilimsel amaçlarla kullanılabilir.

Zaten bunlarla ilgili etik kurullar oluşturuldu. Etik kurulların kapsamı var. Ortak değer hayvan refahı ama şu son cümleyi de söylemeden geçemeyeceğim: Belki burada, mesela -pek savunabileceklerini de sanmıyorum ama- avcılıkla ilgili bir iddia varsa karşıda da avcılarının olması gerekiyor, besi hayvanlarıyla ilgili bir iddia varsa karşıda da besi hayvanlarıyla ilgili bir grubun olması gerekiyor. Bunu neden söyledim? Birilerine ters gelen... Çok basit bir örnek vereceğim, ben kuş gribi salgınını yönettim. Kuş gribi salgınını yönettiğimizde yabancı uzmanlar geldi. Hollanda'da bir entegrasyon içerisinde 2 milyonu aşkın kanatlı bir arada yaşıyor, hayvanları öldürmeyelim diye uzun süre çaba sarf ediyorlar, bir müddet sonra kafeslerde hayvanlar o kadar irileşiyor ki kafeslerde acı çekmeye başlıyorlar. Hayvanın refahını sağlamak için hayvanı itlaf etmek zorunda kalıyorlar. Neyse örneklerle girmek istemiyorum.

Yani Avrupa Birliği -sadece köpekleri konuşuyoruz ama çiftlik hayvanlarının da refahı söz konusu- kafes tavukçuluğuyla ilgili bir yönetmelik koyuyor, serbest dolaşmayla ilgili koyuyor, bir müddet sonra bu yönetmelikten rücu ediyor. Çünkü bir başka boyutuyla da baktığınızda insanların proteine, gıdaya erişim, yeterli gıdaya erişim gibi kavramları dengelemeye çalışıyor. Biz, Türk Veteriner Hekimler Birliği olarak hayvan sağlığını, hayvan refahını, aynı zamanda insan sağlığını ve toplum sağlığını da korumakla yükümlüyüz. Objektif bakış açısıyla söylemeye çalışıyorum, çok özür dilerim, farklı düşündüğüm için ama birçok noktada ortak noktalarımız. İlgili paydaşların da olması durumunda tek taraflı bir bakış açısına sahip olmadan daha sağlıklı bir sonuç olabileceğini söyleyeyim.

Ama cezai müeyyidelerin artırılması, hayvanların kısırlaştırılması, bakım ve barınakların iyileştirilmesi, bütçesel kaynakların oluşturulması, yapısal problemlerin giderilip düzgün bir organizasyon yapısının ortaya konulması, denetimlerin ortaya koyulması, Ceza Kanunu'nda ilgili düzenlemelerin yapılması, hepsinde hemfikiriz, ufak nüansların da ilgili paydaşların da dikkatini alarak değerlendirilmesinin iyi olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ederiz.

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Başkanım, çok uzatmadan kısa bir cümle söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Bitiriyoruz hemen, buyurun.

İSTANBUL BAROSU HAYVAN HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. DENİZ TAVŞANCIL KALAFATOĞLU – Haluk Bey'in görüşleri uluslararası ICAM örgütünün de görüşleri doğrultusunda. Biz zaten hayvan refahı kavramını kabul etmiyoruz efendim. Neden etmiyoruz? Çünkü hayvan refahı kavramından hareket ettiğinizde zaten onların görüşü, sahipsiz olup barınaklara koyduğumuz hayvanların da tutuldukları zaman o barınaklarda zaten hayvan refahına uygun tutulmadıkları için uyutulmaları, ki öldürülmeleri daha uygun bulunmakta. Hayvan refahı diye kastettiğimiz şey esasında hayvanın fare zehriyle öldürülmesi değil, damar yolu açılarak öldürülmesini ifade eder. O nedenle zaten hep onu söylüyorum, bizim kendi yüreğimiz var, kendi aklımız var, Batılı yapıyor diye her şeyi entegre etmek zorunda değiliz. Bizdeki dendiği gibi, Orta Asya'dan beri gelen, Osmanlı'da bunun en parlak dönemini yaşadığımız hayvan sevgisi ve saygısı bence hâlâ dünya üzerinde örnek teşkil edecek. Geçmişten geliyoruz, biz kendi aklımızla hayvanlarımızı daha koruyacak bir düzenleme getirebiliriz. Batı'nın iyi taraflarını alırız, kötü taraflarını dışarıda bırakabiliriz, her şeyi bire bir kopyalamak zorunda değiliz.

Teşekkür ederim.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Ben izninizle deneylerle ilgili bir cümle söylemek istiyorum, cevap hakkı doğru.

BAŞKAN – Buyurun.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Şöyle, deney, gerçekten en ağır hak ihlallerinin yaşandığı bir konu ve kesinlikle ve kesinlikle bizde merkez etik kurullar, yerel etik kurullar etik çalışmıyor. Şimdi, evet, ben yirmi beş yıldır bu işin içerisinde bir insan olarak söylüyorum, veteriner fakültesinde sağlam kedinin beli kırılarak bel ameliyatı yapılıyor, köpeğin bacağı kırılarak bacak ameliyatı yapılıyor, bu şekilde öğrencilere gösteriliyor, hiçbir etik kuruldan izin alınmıyor. Şimdi, bu çerçevede düşünersek eğer, hani Avrupa’ dan örnek aldığımız bir yasa gibi görünüyor ama Avrupa ilaç ve kozmetik deneylerini yasakladı kesinlikle. Çok sübjektif gibi görünüyor buradan bakınca, en az sayıda hayvan ve mümkün olduğu kadar hayvan kullanmama prensibini çok net uyguluyor, web sitesinde bütün bu deneyleri yayınlıyor. Bizde nasıl oluyor dersiniz, bizde kapalı kapılar arkasında bir deney sertifikası alarak, psikopat bazı insanların elinde -herkesi kastetmiyorum tabii ki- ama bunlara da olanak tanıyan ne yazık ki bir sistemimiz var. Ben bununla ilgili aslında ayrı bir gün talep ediyorum Komisyondan. Tabii ki veteriner hekimler, akademisyenler de gelsin, bence bizde çok masaya yatırılması gereken çok ağır ihlallerin olduğu çok önemli bir konu.

BAŞKAN – Bunları bitirelim bir önce.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Tamam, teşekkür ediyorum.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Şimdi, şöyle, bu veteriner hekimlerin tabii uygulamalarıyla alakalı özellikle fakültelerdeki öğrencilere tecrübe kazandırmak amacıyla söylediğiniz şeyler çok hatalı, kayıtlardan bile çıkarılmasını istiyorum. Ben veteriner fakültesi hocasıyım aynı zamanda, binlerce öğrencim var benim.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Benim bizzat yaşadığım şeylerdir....

YUNUS KILIÇ (Kars) – Hayır, kesinlikle kesinlikle olmaz öyle bir şey. Bizim veteriner fakültelerinde hastalarını...

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – İsim de verebilirim şu anda...

YUNUS KILIÇ (Kars) – Karşılıklı konuşmayalım lütfen, söz alın, gene dinleriz.

Şimdi, arkadaşlar, bazı şeylere mesela ben de avukatların nasıl kanun dışı uygulamalar içerisinde olduklarıyla alakalı bir sürü örnek verebilirim ama bunlar kişileri bağlar. Siz hukukçusunuz, kişiseldir yani suçun kişiselliği vardır. Fakültelerde öyle bir şey olmaz, bizim fakültelere hayvanlarını getiren insanların belki yüzde 99’unun hastanelerde bile kendilerine bu kadar şefkat gösterilmediğiyle alakalı bize ifadeleri olur. Biz hatta kendi meslektaşlarımız içerisinde şöyle çoğu zaman konuşuruz: Keşke tıp fakültesinden mezun olan hekimlerin de bir müddet veteriner fakültelerinde hayvanlara nasıl davranıldığıyla alakalı tecrübeleri olsa diye biz bununla övünürüz. O yüzden kesinlikle bu suçlamayı kabul etmiyorum, yanlış bir örneği genele yaymak gibi bir alışkanlıktan da... Bir mesleği suçlu göstermek çok doğru bir şey değil, burada mevzumuz da bu değil zaten yani sizi dinlemek istediğimiz alanlar da onunla alakalı değil, bunun lütfen çıkarılmasını istiyorum.

BAŞKAN – Tamam, konu anlaşıldı.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Eğer bir hukukçu yanlış bir uygulama yapıyorsa ağır cezada yargılanıyor, ben oturup onun adına burada herhangi bir şekilde savunma yapmam, onu söyleyeyim öncelikle, sizin yaptığınız gibi.

İkincisi genele yaymıyorum, ben bu tip hukuksuz yasa dışı uygulamaları yapmayanları tenzih ediyorum ama diyorum ki: Bizdeki sistem bunun önüne geçmiyor ne yazık ki. Yani bu tip insanları... Bizim Orman Bakanlığı bünyesinde bununla ilgili yaptığımız bir çalıştay vardı ve dosyalarla biz başvurularımızı sunduk, zannediyorum Uludağ Üniversitesi'di, 4.500 kedi, köpek kullanmış. Kedi köpek kullanması yasal mıdır? Kendi cevaplarında var.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Yasaldır.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Bakınız, bilmediğim bir konuyla ilgili konuşmuyorum burada, sizin alanınıza girmiyorum. Sadece kendi başvurularımızdan bahsediyorum, tek cevap veren üniversiteydi, yasa dışı 4.500 tane deney yapılmış, bununla ilgili Bakanlığın verdiği herhangi bir ceza yok. Aynı zamanda HADMEK Yönetmeliği'ne karşı bir uygulaması var gene Tarım Bakanlığının, bununla ilgili de mahkemeye başvurduk şu anda, idare mahkemesinde dava aşamasındayız. Biz mümkün olduğu kadar hayvanların hakkının yasal güvence altına alınmasını sağlamaya çalışıyoruz. Buradan deneyleri yasaklayamayacağımız ortada tabii ki ama en azından bir faydası olmayan, sadece akademik kariyer amaçlı yapılan, defalarca tekrar edilmiş olan, artık hayvanlara eziyet ve işkence niteliğinde olanlar yapılmasın, kozmetik ve deterjan gibi deneyler Avrupa'da olduğu gibi yasaklansın. Diğerleri için de gerçekten... Bakınız, yerel etik kurullarda nasıl çalışıyor üyeler biliyor musunuz? Sivil toplum örgütü olması gereken üye kuyumcular derneği başkanı, biliyor musunuz.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Bilmiyoruz.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Evet, bilmiyorsunuz, HADMEK'te şu şekilde...

YUNUS KILIÇ (Kars) – Hayır, böyle olmadığını... Hanımefendi bakın...

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Beyefendi bakın, ben olmayan bir şey üzerinden konuşmuyorum.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Bilmediğiniz bir alana girdiniz, kusura bakmayın.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Hayır, gayet bildiğim bir alana girdim.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Hiç bilmediğiniz bir alandanız.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Tartışmak istemiyorum sizinle.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Ben de istemiyorum yani.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Not olarak alınsın, siz niye üzerine alındınız bu konuyu bilemiyorum, gerçekten.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Kendi bilmediğiniz bir alana girdiniz. Bakın, dün biz burada Türkiye Etik Kurulu Başkanını dinledik, tamam mı?

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Evet.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Yani her türlü şeyi ziyadesiyle -bütün arkadaşlar burada gördüler- çok güzel bir şekilde koydu. Efendim, hayvan deneylerinin nasıl yapılması gerektiğini, kurulların hangi kararları aldıktan sonra yapıldığını ortaya koydu.

Ben yüzlerce bilimsel çalışma yapmış bir adamım, dünya çapında dünyanın en iyi dergilerinde yayımlanmış yayınları olan bir adamım. Hangi kurullardan bizim bu yayınlarımız.... Hayvan deneyleri yapacak kararların nerelerden çıktığını, uzun süreçleri biz biliriz. Dolayısıyla yani böyle... Tamam, her alanda konuşmak her şeyi bildiğiniz anlamında gelmez. Bizim şu anda sizden öğrenmek istediklerimiz de doğrusu bu değil. Siz tavsiyelerinizi söyleyiniz, bizim, bu Komisyonun amacı sizin söylediklerinizden -en iyi niyetle- yararlanabileceklerimizi kanuna -belki altyapısını oluşturacak şekilde- dercetmek ama tabiri caizse her alanda son derece deneyim sahibi, bilgi sahibi, bilimsel verilerden uzak görüşler bildirmenize ben buna itiraz ediyorum yani.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Ben Komisyona mail olarak ya da eğer gün verilirse bütün dosyalarımızla başvuracağız.

BAŞKAN – Evet, Meclis tarafından meramınızın anlaşıldığını ben düşünüyorum.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Evet, evet, çok iyi olur.

BAŞKAN – Gerekirse ileride ayrı bir başlık altında değerlendirebiliriz ama bugünkü Komisyonumuzun şu andaki çalışmasını tamamladık, çok teşekkür ederiz.

ANKARA BAROSU HAYVAN HAKLARI KURULU BAŞKAN YARDIMCISI AV. BURCU YAĞCI BİLGİÇ – Ben de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sağ olun.

Kapanma Saati: 12.41

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.04****BAŞKAN : Mustafa YEL (Tekirdağ)****BAŞKAN VEKİLİ : Nevzat CEYLAN (Ankara)****SÖZCÜ : Jülide İSKENDEROĞLU (Çanakkale)****KÂTİP : Zeynep YILDIZ (Ankara)**

BAŞKAN – Toplantımızı açıyorum.

Bütün katılımcı arkadaşlar, hoş geldiniz.

Doğa Derneği Başkanı Dicle Tuba Kılıç, sizi önce bir tanıyalım, daha sonra da konuşmamızı yirmi dakikada toparlayabilirsek ondan sonra soru-cevaplarımız olacak çünkü.

Evet Başkanım, sizi dinliyoruz.

Buyurun.

6.- Doğa Derneği Başkanı Dicle Tuba Kılıç'ın, Merkez Av Komisyonu, ülkemizin yaban hayatı, deniz canlıları ve meşe ormanlarıyla ilgili konulardaki önerileri hakkında sunumu

DOĞA DERNEĞİ BAŞKANI DİCLE TUBA KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

2003 yılında kurulmuş Doğa Derneğini temsilen buradayım. Derneğimiz, ulusal bir sivil toplum kuruluşu ve Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğini korumak için hem Anadolu'da hem de uluslararası platformlarda çalışan bir kuruluş. Bizim uzmanlığımız, yaban hayatı. Bugün de Komisyonumuza ülkemizin yaban hayatıyla ilgili birkaç kritik konuda çalışmalar önereceğim.

Öncelikle, davet ettiğiniz için Komisyon Başkanına ve tüm Komisyon üyelerine ve tüm katılımcılara teşekkür ediyoruz Doğa Derneği ailesi olarak.

Tabii ki Anadolu'nun gündemi çok kalabalık ve biyoçeşitliliği hem bulunduğu bölgede hem dünya için benzersiz bir coğrafya. Çok farklı kıtaların ortasında olması sadece siyasi olarak değil, aslında doğal değerlerimiz açısından da olağanüstü bir zenginlik getiriyor. Bu nedenle de aynı zamanda bizlerin üzerine büyük bir sorumluluk yüklüyor.

Bugün size önermek istediğim ilk konu, aslında hem bir öneri hem de öncelikle bir teşekkür. Biliyorsunuz dün, Merkez Av Komisyonu toplandı Tarım ve Orman Bakanlığında ve öncesinde bu Komisyondan 3 maddelik bir tavsiye kararı çıktı ve bunda da Komisyonda bizim görüşlerimizin, taleplerimizin iletilmesinde büyük bir etkisi oldu.

Taleplerimiz tam olarak Komisyonda gerçekleşmedi, ne yazık ki avının yasaklanmasını istediğimiz 2 tür devam ediyor ancak kotaları düşürüldü. Çok uzun zaman sonra ilk kez bu 2 tür için kotanın düşürülmüş olması da bizim için bir başarıdır ancak elbette bu karara itiraz edip 2 türün avının da yasaklanması için çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Yine, zannediyorum bu kararın, tavsiye kararının alındığı gün gündeme gelmişti, ben de tekrar gündeme getirmek istiyorum. Merkez Av Komisyonunun ne yazık ki kanunun yazıldığı yıllarda, belki de bütün Millî Parklar çalışanlarının avcı olmasından da kaynaklı ve o zamanlar bizim gibi sivil toplum kuruluşlarının, yeterli uzmanların olmamasından kaynaklı olarak Komisyon üyelerinin büyük çoğunluğu ne yazık ki avcı kurumlardan ve temsilcilerden oluşuyor ve sadece bir akademisyen ve bir sivil toplum kuruluşu var Komisyonda. Onlar için de bir uzmanlık belirtilmemiş durumda, yani bir avcı derneği de katılabilir ve 21 kişiye 11-12 oy çokluğuyla tüm kararlar tartışmasız alınabiliyor.

İlk olarak bu Komisyondan talebimiz, ilgili Merkez Av Komisyonu Yönetmeliği'ne kanunda bir madde ekleyerek, bu komisyonda doğadaki canlıların, kuşların, avına izin verilen yaban hayatındaki tüm türlerin sesi olabilecek uzmanların, uzman sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerin de o Komisyonda oy hakkının olması, katılması, raporlarını, araştırmalarını paylaşabilmesi için ilgili bir madde eklenmesini talep ediyoruz. İlk önerimiz bu.

BAŞKAN – Kusura bakmayın, böleceğim ama burada hemen bir şey söyleyeceğim.

Tabii, geçtiğimiz günlerde tam de sizin bu söylediğiniz Merkez Av komisyonunun almış olduğu kararla ilgili olarak tavsiye kararının alınmasında bizim Ankara Milletvekili Sayın Nevzat Ceylan'ın çok büyük etkisi oldu, ben de huzurlarınızda hepiniz adına kendisine teşekkür ediyorum.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Başkan, oy birliğiyle aldık.

BAŞKAN – Oy birliğiyle karar aldık ama bu işin fikir babalarından, savunucularındandır kendisi ve gerçekten büyük bir emek sarf ediyor ve hâlâ da mücadelesine devam ediyor ve biz de hep beraber mücadele edeceğiz tabii ki. Kendisi daha önce de Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü yapmış ve bu konunun içerisinden gelen uzman ve gönül de bu işin içerisinde olan bir kişi.

Sizin dediğiniz o 2 türün yasaklanması konusunda tavsiye kararı aldık ve Merkez Av Komisyonunun da 21 kişiden oluşan teşkilat şemasının doğaseverlerin daha çok katılımıyla olması konusunda da ilerleyen süreçte çalışmalarımız olacak, buradan onu da söyleyeyim. Bu tavsiye kararında belki yer almadı ama bunu da konuştuk, tartıştık. İnşallah bu konuda da bizler sizlerin yanındayız ve elimizden geldiği kadar bu konuya da destek vermeye devam edeceğiz.

Buyurun.

DOĞA DERNEĞİ BAŞKANI DİCLE TUBA KILIÇ – Doğa Derneği ve bu Merkez Av Komisyonuna taleplerini ileten 27 kuruluş adına bu konuda yapabileceğimiz ne varsa biz hazırız ve teşekkür ediyoruz başta Nevzat Bey olmak üzere sizlere.

İkinci gündemimiz, Tabiatı Koruma Kanunu. En son geçtiğimiz iki yıl önce, yine Nevzat Bey'in de aslında sivil toplum örgütlerini burada, Mecliste temsil ederek ve bizlerin görüşlerini de alarak hazırlamış olduğumuz bir kanun taslağı var. O zamanki Orman ve Su İşleri Bakanlığıyla hazırladık bu taslağı. Lakin hem Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Çevre Bakanlığı arasında tam bir anlaşma sağlanamadığı için kanun taslak olarak bekliyor. Şimdi, bu kanunun içeriğinde, özellikle bellibaşlı canlı türlerinin, korunacak türlerin ve hayvan haklarının tanımıyla ilgili konularda çok detaylı çalışmamıştık biz. Bu konuda bir çalışma yapılması gerekiyor. Belki Hayvan Hakları Araştırma Komisyonunda bir uzman kuruluş komisyonun başını çeker. Uzman kuruluşları bir araya getirerek çok kısa bir toplantıyla bu eksikleri tamamlayabiliriz diye düşünüyoruz. Hem böylece tabiatı koruma kanunu tekrar gündeme gelmiş olur. Hazır bu Avrupa Birliği sürecinde de işler biraz daha hızlanmışken çünkü “çevre” başlığında bir miktar gerideyiz. Hem de bir sonraki kanunun Meclise gelme döneminde bu konuları tekrar gündeme getirmek zorunda kalmayız. Böyle bir önerimiz var. Yani kanun taslağında ufak bir güncelleme ihtiyacı var ve tekrar bu kanunun gündeme gelmesine ihtiyacımız var.

Bir başka konu yine kuşlarla ilgili: Ülkemiz, biliyorsunuz, dünyadaki, özellikle bulunduğumuz bölgedeki aslında üç önemli göç yolundan bir tanesinin üzerinde bulunuyor. Her yıl hem İstanbul hattından hem Karadeniz hattından 3'er milyon en az kuş göç ediyor ülkemizden ve ne yazık ki çok ciddi kuş ölümleri yaşıyoruz, elektrik hatlarındaki elektrik çarpması veya telleri görmedikleri için hızlı çarpışma sonucunda. Bu konuyla ilgili çeşitli, özellikle Avrupa ülkelerinde belirli mevzuatlar var ancak bizim ülkemizde henüz bir mevzuat yok. Elektrik firmalarıyla biz çeşitli görüşmeler yapıyoruz, özellikle ölümlerin çok yoğun olduğu hatları belirlemek için bir çalışma yürütüyoruz. Ancak bu konuyla ilgili bir

kanuni yaptırım olursa, örneğin firmalara, işte, beş yıllık bir süre verilebilir tehlikeli noktaları belirleyip oraları izole etmek veya görünür kılmak için teşvik verilebilir veya Avrupa Birliği gibi teşviklerden faydalanılabilir. Bu konuda bu Komisyonun gündeminde olursa çok memnun oluruz çünkü her yıl biz de sayısını çok iyi bilmesek de çok fazla, iki türlü, hem çarparak hem elektrik çarpmasıyla tür kaybımız oluyor. Özellikle de leylek gibi, kartal gibi, akbaba gibi geniş kanatlı göç eden kuşlarımız için bir tehlike bu. Bu, ikinci önerimiz.

Bir başka önerimiz de tarım alanlarımızla ilgili. Malum bir tarım ülkesiyiz ve ülkemizde süren tarım ve hayvancılıkla birlikte biyoçeşitlilik gelişmiş durumda. Bir amazon ormanı değil, bizim yabani türlerimiz aslında çok fazla bir yabani alan aramıyor. Özellikle bize özgü ve nesli tehlike altında olan türlerimizin pek çoğu ya tarım alanlarımızda ya da hayvancılık yapılan meralarımızda. Bu türlerden birkaç tanesi nesli küresel ölçekte tehlike altında olan türler ve bizim tarım alanlarımızdaki çalışmalardan doğrudan etkilenen türler. Benzer bir durum Avrupa için de geçerli. Şimdi bir örnek vereceğim size: Örneğin toy kuşu var, uçabilen dünyadaki en ağır kuş. Yani dev bir hindi düşünün ve bu hindinin gökyüzünde uçtuğunu düşünün. Bu tür, buğday tarlalarına yuvasını yapıyor ve ne yazık ki hasat dönemi geldiğinde henüz yavrusu uçabilecek büyüklüğe gelmemiş oluyor ve ya biçer döverin bıçakları arasında parçalanıyor ya da bir saman balyasının içerisinde samanla birlikte paketlenerek ölüyor. Toy kırmızı listemizde. Toy gibi başka türlerimiz var. Benzer bir sıkıntı kelaynaklar için geçerli. Biliyorsunuz, kelaynak üretme istasyonumuz var Tarım ve Orman Bakanlığımızın. Orada ne kadar besleme yapılırsa yapılırsın kafesler açıldığında kelaynaklar marul tarlalarına, patlıcan tarlalarına gidiyorlar böcekleri yemek için ancak orada tarla sahipleriyle sıkıntılar yaşanıyor ürünlere zarar geldiği için. Kısacası, bizim tarım alanlarımızda yaşayan kritik, böyle, belli başlı birkaç türümüz var. Bu türlerimizin bulunduğu kritik bölgelerdeki tarla sahipleriyle veya oradaki tarım müdürlükleriyle çalışıp bu türleri olumsuz etkilemeyecek örnekler oluşturmaya ihtiyacımız var. Bu konuda Avrupa Birliği zaten destek oluyor. Tarım Bakanlığıyla başlamış bir süreç de var. Örneğin, bir buğday tarlanız var ve buğday tarlanızda bir çift toy ütüyorsa o toyun yuvasını rahatsız etmemeniz için size yıllık 400 ile 500 euro arasında bir destek veriyor Avrupa Birliği. Ki bu, zaten o bir dönümlük alandan alabileceğiniz ekonomik bedelin çok çok üstünde. Bu bizim çiftçimiz için de önemli bir girdi veya sadece toy için 5 dönüm bakla ekilmesi gerekiyorsa siz başvuruyorsunuz, 5 dönüm bakla ekiyorsunuz, karşılığında, dönüm başına, dediğim gibi, 400-500 euro destek alıyorsunuz Avrupa Birliğinden. Bu sürecin hızlanması hem bu türlerin kurtarılması için çok önemli hem çiftçimize destek ve örnek bir uygulama açısından da önemli. Belki Komisyonumuz bunu gündemine alır ve Tarım Bakanlığında bu konunun daha hızlı ilerlemesi konusunda yardımcı olursa iyi olur. Konunun hızlı ilerlememesinin en büyük nedeni, şimdi gerçi iki bakanlık birleşti ama Tarım Bakanlığı örneğin toy kuşuyla ilgili yeterli uzmanı olmadığı ve bu konuda maddi imkânı olmadığı için, örneğin, kaç dönüm buğday ekilmesi gerekiyor, kaç dönüm mercimeğe ihtiyacımız var, hangi dönümlerde yuvası var gibi konularda, teknik konularda sıkıntılar yaşıyor; onda da biz sivil toplum kuruluşu olarak elimizden geleni yapmaya hazırız. Bir başka gündemimiz buydu.

Bir yeni konumuz da denizlerimizle ilgili. Biliyorsunuz, üç tarafımız denizlerle çevrili, balıkçılık çok önemli bir faaliyeti Türkiye'nin ve şu anda da Mecliste taslağı olan su ürünleri kanunu var gündemde. Ancak Türkiye'nin gündeminde olmayan önemli bir konu var. Balıkçılık sırasında ağlara veya paraketalara takılan, hedef dışı dediğimiz yani balıkçının normalde hedeflediği balıkların dışında ağına takılan kuş türleri, daha da önemlisi nesli tehlike altında olan köpek balıkları var. Pek bilinmez bizim denizlerimizde köpek balığı yaşadığı ama bunlar en çok o filmlerdeki gibi tehlikeli olmayan, biyoçeşitliliğimizin çok önemli bir parçası olan ve normalde yemediğimiz, balıkçılıkta ekonomik değeri olmayan türler. Bunlara uluslararası mevzuatta “hedef dışı türler” deniliyor. Ne yazık ki bizim mevzuatımızda balıkçılıkta hedef dışı türlerin bir tanımı yok. Dolayısıyla yeni kanunumuza hedef

dışı türlerin bir tanımının girmesi, bir listesinin olması ve bu türler ağlarda yakalandığında serbest bırakılmasının mevzuatta yer bulmasını talep ediyoruz ki böylece deniz kaplumbağaları da bunların arasında, yunuslarımız da bunların arasında. Aksi hâlde hem balıkçılarımız bu türleri bulduğunda ne yapacağını bilmiyor, genelde teşhir amaçlı balıkçılık dükkânlarına getiriyorlar veya bir kenarda bırakıyor. Aslında onu alıp hemen denize geri atsa onu kurtarmayı başaracak. Biz şu anda yaklaşık 15 sivil toplum kuruluşu balıkçılara bu konuda eğitimler verip işte, bu türleri nasıl kurtarabilirler, özellikle çok kritik, çok azalmış türler hangileridir şeklinde çok pilot düzeyde Akdeniz ve Ege’de bir çalışma yürütüyoruz. Ancak bunun yasal zemine ulaşması, özellikle Akdeniz’deki diğer ülkeler gibi bu konuda bizim de bir mevzuatımızın olmasını arzu ediyoruz; bu bir başka talebimiz.

Diğer son talebimiz ise aslında belki doğrudan hayvan haklarıyla ne alakası var diyebilirsiniz ama meşe ormanlarımızla ilgili. Meşe, bir bitki türümüz, önemli bir Anadolu türü; Anadolu’da çok büyük bir çeşitliliği olan, aslında Anadolu’yu temsil edecek ağaç türlerimizin belki başında geliyor. Özellikle şu anda dünyada doğal ürünlerin, özellikle tekstilde doğal boyaların öne geçtiği bir dönemde yaşıyoruz. Bu konuda ciddi bir ekonomi dönmeye başladı ve ne yazık ki bizde meşe özellikle ormanda bir meşe ekosistemi orman olarak çok fazla tanımlanmıyor ve çok fazla da korunmuyor ve eskisi kadar meşe palamudu toplanmıyor. Hem ekonomik olarak bu girdiyi aslında biz kaybediyoruz hem de meşe palamudu bir getiri getirmediğinde kırsalda meşelikler de korunmuyor. Bu konuda Orman Genel Müdürlüğüyle şu anda görüşüyoruz bir çalışma başlatmak için. Bu da Komisyonumuzun eğer gündeminde olursa... Özellikle bunu niye bu komisyona öneriyoruz? Mecliste olduğumuz için belki bu konuda meşe palamuduyla ilgili bir destekleme veya devletin bu konuda aracı olması... Çünkü şöyle diyeyim size: Örneğin uluslararası firmalar Doğa Derneğini bile buluyorlar, “Bir meşe restorasyonu projesi, bir meşe projeniz var mı, biz meşe palamudu satın almak istiyoruz.” diye. Türkiye’de bu konuda çalışan bir tane kimya var, Artu Kimya diye bir firma var fakat yeterli olmuyor, oysa toplananın daha üstünde palamudumuz var. Ve neden buna önem veriyor Doğa Derneği? Normalde bizim uzmanlığımız veya ilgi alanımız değil meşelikler ancak meşe ekosistemleri biyoçeşitliliğimiz açısından son derece zengin ve korunması elzem ekosistemler yani bir çam ormanında örneğin 10 kuş türü yaşıyorsa meşede en az 100 çeşit yabancı kuş türü yaşıyor. Bu yüzden meşeliklerimizi korumamız gerekiyor. Bu da son gündemimizdi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

Ben de bir kuş gözlemcisiyim, özellikle leylek gözlemcisiyim. Şimdi sizin bu bahsettiğiniz elektrik telleri ve elektrik direklerine yuva yapmaktan kaynaklanan sıkıntılarla ilgili epeyi uğraştık. Bu konu hakkında çok sayıda platform hazırlatıp özellikle Trakya’daki bazı yerlerde bu çalışmalarını yaptık ama şu anda bunlar daha yeterli değil, bunların artırılması lazım. Ben şunu öğrenmek istiyorum: Bu Avrupa’daki yasal mevzuatta bunlar var dediniz, elektrik telleriyle ilgili olarak özellikle. Orada ne gibi tedbirler var ve nasıl bir mevzuat düzenlemesi var bilginiz var mı acaba?

DOĞA DERNEĞİ BAŞKANI DİCLE TUBA KILIÇ – Çok detayını bilmiyorum ancak Avrupa’nın şunu yaptığını biliyorum: Birincisi -tabii ülkeden ülkeye değişiyor- elektrik hatlarında pek çok ülke zaten nerede çok fazla ölüm olduğunu önce tespit ediyor, ardından da -genelde aslında yaptırımdan ziyade bir teşvik var Avrupa Birliğinde- ilgili elektrik firmalarına hattın izole edilmesi veya yer altına alınması veya söz konusu olan tehdit elektrik çarpması değil de direkt çarpışmaysa görünür olması için çeşitli teşviklerde bulunuyorlar ve belli bir süre veriliyor, o süre içerisinde ya izolasyon ya görünürlüğün yapılması konusunda o hükûmet bir yaptırım uyguluyor. Ama isterseniz ben... Bu konuda biz Bulgaristan’la çok yakın çalışıyoruz, bu konuda onlar her türlü desteği bize verme sözleri

var zaten, veriyorlar da. İzolasyon çok pahalı bir şey değil aslında çünkü tellerin yere alınması değil, özellikle yüksek gerilim hattı da değil, orta gerilim hattında ne yazık ki ölümler yaşanıyor ve çok çok ufak maliyetlerle, ufak tedbirlerle aslında bu kuşlarımızın hayatını kurtarmak mümkün oluyor. Bu konuda sadece Avrupa değil, örneğin Mısır çok önde, neredeyse tüm iletim hatlarını izole etmiş durumda şu anda. Mısır'dan da bu konuda tecrübelerini alabiliriz.

BAŞKAN – Çok iyi olur.

DOĞA DERNEĞİ BAŞKANI DİCLE TUBA KILIÇ – Çünkü onlar da ciddi. Avrupa'da gelen göçü karşılayan Nil Nehri boyunca takip ettikleri için -Rift Vadisi'ne bir kısmı oradan giriyor kuşların- bu konuda onların da çok büyük tecrübeleri var, ki ekonomik olarak çok da iyi bir ülke olmamasına rağmen bunu nasıl yaptıkları, nasıl ekonomik olarak modellediklerini bakabiliriz arzu ederseniz.

BAŞKAN - Bu tarımsal faaliyetler sonrasında ortamda bırakılan ipler var, çuvallar var vesaire gibi diğer zirai ilaçların kalıntıları var. Bunlar hakkında Doğa Derneğinin önerisi olacak mı acaba?

DOĞA DERNEĞİ BAŞKANI DİCLE TUBA KILIÇ – Olabilir. Şöyle, bizim aslında tarım ilaçlarıyla ilgili özellikle çalıştığımız konu yırtıcı kuşlarla ilgili. Kartal ve akbaba türlerini dolaylı yoldan etkileyen ilaçlar var, iki tane ilaç türü var -şu an ezberimde değil ama ben Komisyonumuza iletirim- onda da şöyle bir durum var: O tarım ilaçlarını yiyip ölen canlıları yedikleri için kartallar veya akbaba dolaylı olarak zehirlenerek ölüyorlar. Bu ilaçlar normalde Avrupa Birliğinde ve Türkiye'de yasak aslında, tarımda kullanımı yasak olan iki ilaç, iki etken maddesi olan daha doğrusu fakat üretimi serbest yani biz bu ilaçları üretebiliyoruz ama kullanamıyoruz. Örneğin mesela şu anda özellikle Bulgaristan'da, Yunanistan'da da yasa dışı yollarla ilaçların Türkiye'den gittiğini ve kullanıldığını biliyoruz. Bu konuda nasıl bir yol izlemek gerekirse o konuda bir çalışma yapabilirsek iyi olur. Yani bununla ilgili mevzuat mı düzenlenebilir? Yani üretimine normalde izin verilen ancak kullanımı yasak olan iki tane önemli maddemiz var, ki hem küçük tarla kuşlarımız için hem de özellikle şu anda başta akbaba olmak üzere çok ciddi zayiata neden oluyor.

BAŞKAN – Nevzat Bey, buyurun.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Sayın Başkanım, önce teşekkür ederim, katılımcılara da hoş geldiniz diyorum, teşekkür ederiz.

Özellikle bu önceki toplantımızda Merkez Av Komisyonundan önce tavsiye kararımızın alınmasında Tuba Hanım'ın ve ekibinin çok desteği oldu, onun için ben Doğa Derneğine teşekkür ederim her şeyden önce, çok sağ olsunlar. Yine burada köklü bir kuruluşumuz olan HAYTAP'ın başta başkanı olmak üzere yöneticilerine, katılımcılarına çok teşekkür ederiz, iyi ki varsınız diyorum.

Şimdi, Tuba Hanım'ın belirttiği birkaç konuya biraz açıklık getirmek istiyorum, çok önemli konulara değindiler. Başta bu Tabiatı Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik Kanunu'nun bir an evvel çıkması gerektiğini ifade ettiler, aynen katılıyoruz. Geçen yasama döneminde bu kanunla ilgili çalışmalar son safhaya getirildi, Komisyonumuzda görüşüldü -uzman arkadaşımız da burada şimdi o bir taraftan da hatırlıyor görüşme anlarını- Çevre Komisyonunda görüşüldü, son safhaya getirildi, hatta, Meclisteki Komisyonunda da belli maddeleri geçirdik ama bir anda durdu. Şunu da söyleyeyim: Bu biyolojik çeşitlilik yasasıyla ilgili olarak sivil toplum kuruluşları, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü ve Çevre Komisyonundaki bütün arkadaşlarımız hemfikir oldular, bütün maddelerde mutabakat sağlandı, her şey tamamlandı; son safhada -bir genel müdürlüğümüz daha var Türkiye'de- Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü bu yasaya karşı çıktı, ilk baştan “tamam” demiş olmasına rağmen son dakika

karşı çıktı, dolayısıyla kanun kadük kaldı. Onun için bunun bir an evvel geçmesinde büyük fayda var. Bu, hem Avrupa Birliğinin talep ettiği hem Türkiye’deki doğal varlıkların korunması için önemli bir yasa.

Fakat sıkıntı şu: Türkiye’de özellikle doğal varlıkların korunması için iki genel müdürlük bulunuyor, sıkıntı ondan başlıyor. Bir işi iki genel müdürlük yaparsa bu tür sıkıntılar doğabiliyor. Biri Çevre ve Şehircilik Bakanlığında olan Tabiat Varlıkları Genel Müdürlüğü, şimdiye kadar çok önemli çalışmalar yapmıştır, kutluyoruz kendilerini her şeyden önce. Özellikle özel çevre koruma bölgeleriyle beraber ülkemize çok önemli alanlar koruma statüsüne kavuşturulmuştur 1989 yılından itibaren. Eğer özel çevre koruma bölgeleri olmasaydı şu anda çok yer betonlaşmış olurdu, onun için bu yasayı çıkaran 1989 yılında dönemin Başbakanı, Cumhurbaşkanının çok büyük katkısı var rahmetli Turgut Özal’ın. O sayede Göcek’ten tutun Köyceğiz’e, Marmaris Hisarönü, İzmir’deki Foça bölgesi gibi, Patara bölgesi gibi, Kekova gibi yerler Türkiye’de koruma statüsüne kavuşturuldu; o bant olduğu gibi bir şekilde betonlaşmadan kurtarıldı, onun için yaptıkları çalışmalar son derece önemli. Mesela Ankara’da yaşayanlar için söylüyorum -çok arkadaşımız Ankara’da yaşıyor- Gölbaşı özel koruma bölgesi olmasaydı, şu anda herhâlde orada yirmi otuz katlı binalar yükselirdi, bir havuz hâline gelebilirdi, o sayede kurtarılmıştır. O sınırın dışında Beytepe bölgesindeki binaların nasıl yükseldiğini görürseniz olayın vahametini de anlarsınız. Onun için ben kutluyorum.

Diğer taraftan Türkiye’de bu doğa korumayla ilgili olarak doğal sit alanları ilan edilerek önemli alanlar koruma statüsüne kavuşturulmuştur, onda da emeği geçenleri kutluyoruz. Bu doğal sit alanları ile özel çevre bölgesi alanları Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı Tabiat Varlıkları Genel Müdürlüğüne bağlı; aslında, bu doğa koruma çalışmaları. Diğer taraftan 1958 yılından bu yana yürütülen Türkiye’de millî park çalışmaları var. Millî parklar da son dönemde ismi Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü oldu, geçmiş dönemde ben orada görev yaptım. Bir genel müdürlük de orada var. Orası da 1958 yılından bu yana Türkiye’de çok önemli alanları koruma statüsüne kavuşturdu. Dolayısıyla önemli görevler yaptı ve yapmaya devam ediyor fakat ikisinin yaptığı işler de aynı. Dolayısıyla bu iki kuruluş birleşmediği veya beraber hareket etmediği, koordinasyon içerisinde olmadığı sürece bu sıkıntılar maalesef devam edecektir. Dolayısıyla bu iki kuruluşun birleştirilmesi konusunda biz inşallah tavsiye kararı alırız ve bu konuda dikkate alınır ve o doğrultuda yapılan çalışmalarda da Türkiye hem insan israfından kurtulur hem de uzmanların bir arada bulunmasından dolayı kendi aralarındaki o tatlı yarış ortak enerji hâline getirilerek Türkiye’nin doğa korumasında çok daha hızlı hareket edilir diye düşünüyorum. Bu tabiatı koruma ve biyolojik çeşitlilik kanununun çıkmama sebebi bu iki kuruluşun kendi arasında anlaşamaması. Aslında geçmiş dönemlerde bu tür kanunların çıkmasında önce doğayla ilgili derneklerden sıkıntı olurdu, onların karşı çıktığı maddeler olurdu ama orta yol bulunmuştu o konuda, her konuda anlaşılırmıştı, belli bir noktaya gelinmişti ama iki kurumun bu pozisyonundan dolayı maalesef kanun kadük kaldı. Bunda da tavsiye niteliğinde karar alınması lazım bu kanunun çıkması için.

Merkez Av Komisyonunu geçen tartıştık bu toplantıda. Merkez Av Komisyonunun yapısı gerçekten son derece yanlış. Merkez Av Komisyonu -Tuba Hanım da söyledi- 21 kişilik Merkez Av Komisyonunda 9 avcı derneği kuruluşu var, 1 özel avlak sahibi var -10 oldu- Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Avcılık ve Atıcılık Federasyonundan 1 kişi katılıyor, oldu 11. Şimdi 11 kişiden geriye kalıyor 10 kişi. 10 kişiden doğayla ilgili bir dernek temsilcisi olması lazım, bir de akademisyen fakat tabii yeterli olmadığı için oradaki kararlar avcıların lehine çıkıyor. Elbette avcılık tartışılır bir konu, istenir istenmez ama bu da dünyanın bir gerçeği, bunu da kabullenmek lazım. Yani kurallı avcılık yapıldıktan sonra mesele yok. Türkiye’deki sıkıntı, kurlsız avcıların Türkiye’de yaptıkları avlardan büyük sıkıntı doğuyor ama kurallı avcılık yapılırsa fazla da bir problem olmuyor; bunu da söyleyeyim.

Toplantıya katılanların çoğu kurallı avcılık yapılmasından yana oldukları için hep kendi lehlerine haklı olarak kararlar alınması doğrultusunda hareket ediyor ama asıl Türkiye’de kurlsız avcıların önüne geçmek için özellikle kararlar alınıyor. 1994 yılından bu yana, benim genel müdür olduğum dönemden bu yana haftanın üç günü yapılan avcılığın işte bu son bizim teklifimize rağmen, talebimize rağmen salı günleri de domuz avcılığı için açılmış olması da sıkıntıya sebebiyet verecektir. Sebebi şu: Sadece domuz avına gitme bahanesiyle insanlar maalesef her türlü avcılığı yapabilir durumda oldukları için de bu bir sıkıntı yaratacaktır. Dolayısıyla geçen aldığımız karar doğrultusunda bu Merkez Av Komisyonu yapısının da geliştirilmesini tavsiye kararı olarak inşallah alacağız ve bu konularda taleplerini yerine getireceğiz.

Ben, katılımcılara tekrar teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sağ olun.

Başka sorusu, görüşü, önerisi olan arkadaşımız yok herhâlde.

Hayvanların Yaşam Hakları Konfederasyonu (HAYKONFED) Başkanı Nesrin Çıtırık Hanım, buyurun.

7.- Hayvanların Yaşam Hakları Konfederasyonu (HAYKONFED) Başkanı Nesrin Çıtırık’ın, Hayvanları Koruma Kanunu, belediyelerin uygulamaları ve hayvan haklarının korunmasında alınması gereken tedbirler hakkında sunumu

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, klasik başlayacağım, bu Komisyona teşekkür ederim, herkese saygılarımı sunarım ama bu klasik başlangıç kalpten gelen bir teşekkür; onu da ayrıca herkese vurgulamak isterim.

Bugün ben umut ediyorum ki buradaki insanların yüreklerine ulaşabiliriz, Türkiye’deki sorunun ne kadar vahşi, ne kadar büyük ve katliamlara yönelik bir sorun olduğunu ama alınacak basit tedbirlerle bu katliamların önleneyeceği konusunda da dün gecedan beri dua ediyorum, Allah’ım -benle beraber dua eden çok insan var- inşallah kendimizi, acılarımızı ve hayvanların yaşadıklarını sizlere doğru anlatabiliriz diye umut ediyorum.

Hayvanları Koruma Kanunu... Ayrıca 2000 yılından beri ben bu işin içindeyim. Şunu da söyleyeyim: Ben Konfederasyon Başkanıyım. Ege Hayvan Hakları Federasyonu burada, Anadolu Hayvan Hakları Federasyonu burada, Karadeniz Hayvan Hakları Federasyonu onur kurulu ve aynı zamanda konfederasyonumuzun örgütlenmeden sorumlu yöneticisi burada ve Empati Grubunun Başkanı, bilirsiniz şu kuyudan köpek çıkarılmıştı ya -hatırlar çok arkadaşımız- o köpeği çıkaran kişidir.

BAŞKAN – Öyle mi? Tebrik ediyorum.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Şimdi şöyle: 2004 yılında dünyaya örnek ve yüz yıldır zehirleyen, zehirlemek için belediye bütçesine resmen zehir ve kıyma parasını koyan bir anlayışın ortasına bir giyotin düştü ve bu giyotin, bu kanun, giyotin gibi düşen bu kanun dünyada bir tane, bir başka ülkede kesinlikle yok ve dedi ki: “Kardeşim, artık zehirlemiyorsunuz, bütçeye zehir kıyma parası koymuyorsunuz. Kısırlaştırma diye bir olgu var. Bu, bilimsel, etik, insani ve vicdani bir olay. Bugün itibarıyla belediyeler kısırlaştıracaklar, bakımevlerini kuracaklar ve popülasyonun artmasını kısırlaştırarak önleyecekler.” Böyle güzel bir kanun geldi. Ayrıca bu kanun başka hiçbir ülkede yok. Hukukçu arkadaşlarımız, bilirsiniz, tam 7 yerinde hayvanlarla ilgili tüm çalışmalarda belediyelerin, eski adıyla Orman ve Su, yeni adıyla Doğa Koruma ve Millî Parkların gönüllülerle iletişim içinde çalışmasını hükme bağlamış bir kanun.

Toparlanmış olan maddelere baktığımızda bütün maddelerin eğer 2004 yılından beri... Ama bu kanunun bir eksiği var, önce bir onu söyleyeyim. Her şeyiyle, yüzde 90'yla mükemmel olan bu kanunun iki önemli eksiği vardı. Birincisi: Türk Ceza Kanunu'nda değildi. İkincisi: Kanunu uygulatacak olan bakanlık burada, uygulayacak olan kuruluş belediyeler burada. Belediyeler üzerinde Orman ve Su İşleri Bakanlığının idari yaptırım yetkisi yoktu. Ben Orman diyeyim, siz kusura bakmayın çünkü o zamandan bahsediyorum.

BAŞKAN – Anlıyoruz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bu iki olaydan dolayı dünyaya örnek olan bu kanun on beş yıldır uygulanmadı. Şöyle düşünün: Fabrikanız var, iş adamısınız, Maliye müfettişleri geliyor, sizi denetliyorlar “Hah, tamam, sen bu vergiyi kaçırmışsın, şunu da şu sorun yapmışsın ithalatla, ihracatla.” Tamam, sonra... Sonrası yok. Elinde ceza olarak karşılığı yok veya kırmızı ışıktaki geçtiniz, trafik polisi başınızda, ceza olarak karşılığı yok. Burada böyle paradoksal bir olay vardı. Kanunumuz var, çok güzel, mis gibi bir kanun; şu anda biz o kanunu korumaya çalışıyoruz, kanunu korumaya aldık fakat yaptırımı yok. Ben hukukçu değilim ama hayvanlar sayesinde hukukçu oldum, alaylı bir hukukçu. Ceza karşılığı olmadığı için bizim belediyelerimiz bu kanunu uygulamadılar. Orman ve Su İşleri Bakanlığı -iyi niyetli olduğunu düşünüyoruz- belediyeleri çalıştırmayı başaramadı. Neden başaramadı? Yetkisizlikten dolayı başaramadı, yetkisi olsaydı başarılıydı. Bir Orman ve Su İşleri Bakanlığının... Benim devletim, bütün dünyaya sesini duyurabilen devletim, ne yazık ki Türkiye'deki 1.389 belediyeye sözünü geçiremedi, kanunu uygulatamadı. Ben şimdi şunu söyleyeyim: Bunu çok kısaca açacağım.

Pardon... Çok rica ederim, şu videoyu izleme imkânımız var mı önceden?

BAŞKAN – İzleriz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bunu izledikten sonra beni çok daha iyi anlayacaksınız.

Bu arada, ben Adana'dayım, konfederasyonumuzun merkezi İstanbul'da. Neden merkez İstanbul'da, neden ben Adana'dayım? Çünkü Türkiye'de hayvan hakları çalışmaları kurumsal olarak 2000'li yılların başında ilk kez Adana'da başladı. Adana nispi olarak iyi. Biz ciddi biçimde bu işe emek veren, hem sahada olan hem kurumsalda olan, lobi çalışmasını, halkla ilişkiler çalışmasını, kurumları harekete geçirecek mekanizmaların oluşturulmasını çok iyi bilen bir grubuz.

Sayın Başkanım, arkadaşlarım ve benim bizzat gittiği Türkiye'de 400'e yakın il, ilçe ve belde var. Bu 400'e yakın il, ilçe, beldeye bizzat ekibimle beraber altı yıl boyunca gittim. Önce çöplüklerden başladık, barınaklardan başladık, köy hocalarına gittik, muhtarlara gittik, resmî kurumlara gitti, basına gittik; valiye, belediye başkanına, sanayi, ticaret odaları başkanına kadar ciddi bir lobi çalışması yaptık. Gittiğimiz her yerde şunu gördük; çok konudan konuya atlıyorum ama o kadar çok şey var ki fakat belli bir silsile içinde size izah edeceğimi düşünüyorum: Herhangi bir beldeye veya ilçeye gidiyoruz, başkanın yanına gideceğiz, ben girmeden söylüyorum “Şimdi, başkan diyecek ki vallahi salı veya perşembe pazarında köylerden, şehirlerden her yere buraya köpekler atılıyor.” diyecek. Giriyoruz, oturuyoruz, başkan dördüncü cümlede diyor ki: “Ya, Nesrin Hanım, buraya bütün ilçelerden, beldelerden, ötür taraflardan biz öldürmeyiz diye köpek atılıyor.” Arkadaşlar soruyorlar: “Nereden bildiniz?” Anneler her şeyi bilir diyorum. Çünkü bu bir Anadolu gerçeği, bütün ilçeler ve beldeler birbirlerine sürekli olarak köpek atıldılar. Dolayısıyla biz Anadolu'yu çok iyi bilen bir grubuz Başkanım. Yani Yüksekova'nın bir köyündeki kişi orada herhangi bir sahipsiz hayvan vurulduğu zaman, başına bir iş geldiği zaman doğrudan doğruya bize ulaşabiliyor veya işte Kars'ın Arpaçay'ının bilmem ne beldesinden, köyünden, muhtar açıyor diyor ki: “Belediye getirdi buraya 40 tane köpek attı, bu köpekleri

bu köylüler zehirleyecek, bu hayvanları buradan alın.” Yani Anadolu halkı belediyelerin fersah fersah önünde. Artık Anadolu’da bir hayvan hakları bilinci oluştu. Allah’a şükür, Anadolu’da ciddi bir bilinç oluştu Sayın Başkanım. Bir video var, onu izleyelim ondan sonra.

(Video gösterimi yapıldı)

BAŞKAN – Siz devam edin isterseniz, bir yandan da teknik arkadaşım çalışsın.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Şimdi, barınakların hâlini gördünüz. Bunlar münferit barınaklar değil sevgili vekillerim. Türkiye’de 1.389 belediyeden sadece 234 tanesi lütfetti barınak kurdu, onların 20 tanesinde –Ankara, İstanbul, İzmir filan bunlara dâhildir- kör topal kısırlaştırma var, çoğu göstermelik; kalan 200 tanesi bunlardır Sayın Başkanım ve kalan 1.100 küsür belediye devletin gözünün içine baka baka, Türkiye Büyük Millet Meclisinin gözünün içine baka baka vuruyor, öldürüyor, zehirliyor, canlı canlı gömüyor. Son zamanlarda hayvanlara yönelik toplumda merhamet ve bilinç arttığı için, artık eskisi kadar kolay öldüremediği için büyük olasılık başka ilçelere atıyor, kırsala atıyor, yabana atıyor ve şöyle bir şey oluyor: Hayvanların bir kısmını öldürürken, hayvanların önemli bir kısmı da kırsalda, yabanda, ormanlarda ve başka ilçelerde hızla üremeye devam ediyor. Dolayısıyla, bir taraftan ürüyorlar, bir taraftan öldürülüyorlar. Bir kerede öldürse dersin ki “Hayvanlar bu canavar insanın, bu canavar belediyelerin elinde kurtuldu.” Öyle bir şansları yok garibanların. Atıldığı yerde çoğalıyor, ondan sonra vatandaş şikâyet ediyor. Hayvan atılıyor, hayvan orada, kısırlaştırma yok asla. Vatandaş şikâyet ediyor, işte gelini ısırdı, beni ısırdı, çocuğumu ısırdı, yaşlıya saldırdı, bana saldırdı vesaire, ondan sonra belediye gidiyor o hayvanları oradan alıyor, götürüyor öbür ilçeye veya kırsala atıyor, hayvanlar orada tekrar üremeye devam ediyorlar, bu kez oradaki belediye öldürüyor. Yani farkındaysanız bir üretim ve katliam olayı var.

Devasa barınaklara geelim. Buna çözüm olarak Orman ve Su İşleri Bakanlığı başından beri –ki son zamanlarda biraz daha toparlandı- eski kültürün bir devamı, bir versiyonu olarak devasa büyük barınaklar diye bir ucube attı ortaya. Devasa büyük barınaklar yapıldı 5-10 tane ama devasa büyük barınakların yapıldığı yerde ne oldu biliyor musunuz sayın vekillerim? Şu anda bir ilçenin, belediyenin kendi sınırları dışına hayvan çıkarması yasak. Bunu hem araç olarak hem izin olarak, her bakımdan. Ama bir devasa barınak olunca belediye “Oh, yaşadık.” dedi, aldığı hayvanları kısırlaştırmaya götürüyorum diye yine dağa taş, başka ilçelere attı, önemli bir kısmını da öldürdü.

Trabzon’da büyük barınak yapıldı. Orman ve Su İşleri Bakanlığı ciddi de mali destek verdi. Tabii, en büyük hatalardan biri: Eyvah, bu belediyelerin parası yok, pulu yok, belediyeler bütçe vesaire. Türkiye’de en büyük para belediyelerde. Ben bir iş kadınıyım, Adana İş Kadınları Derneğinin de onur kurulu başkanımı aynı zamanda, eli taşın altında olan bir kadını. Bir tüccar gidip müflis bir firmayı alır mı? Almaz. O zaman niçin bu insanlar başkan olmak için böyle sonsuz, sınırsız bir yarıştalar? Para var, her türlü para var. Dolayısıyla şu tuzağa düşmeyelim: “Belediyelerde para olmadığı için bunlar yapılmıyor.” diye bir şey yok Başkanım. Kısırlaştırma çok basit bir olay. İki buçuk dakikada bir erkek köpek kısırlaştır, on dakikada bir dişi köpek kısırlaştır, 5 odalı yer tutmuş bir veteriner hekim bir günde çok rahat 10 tane hayvan kısırlaştırabilir. Bu kadar basit bir işlemi devasa büyük barınaklara bağladılar. Ne oldu? Hayvan sayısı patladı, daha da patlayacak. Eğer bu kanun belediyelere toplama yetkisi verirse, “büyük barınaklar” derse Erdem Bey “3 milyon” dedi, 6 milyon hayvan olacak, daha büyük patlamalar olacak.

Trabzon dağın başına bir tane devasa barınak yaptı. O devasa barınakta işte bin hayvan alacak, kısırlaştırma yapılacak. Ben size durumu söyleyeyim, 3 defa gittim ben Trabzon’a, genç arkadaşlarımızdan da vardı. O barınakta 1.500 hayvan birikti. Bütün ilçeler Trabzon barınağına götürüyoruz diye yollarda öldürdüler, birbirlerine attılar ve o barınakta sayın vekillerim, bir tek veteriner hekim var, normalde

orada 22 veteriner hekim olması lazım gerçek anlamda tedavi ve kısırlaştırma varsa. Trilyon yatırdı, bakanlık da ciddi biçimde destek verdi ama bir tek veteriner hekim var. Afyonkarahisar çok güzel bir tesis yaptı, biz oraya da gittik 2-3 kez, bir tek veteriner hekim var ve kısırlaştırma yok. Kocaeli nispi olarak iyi çalışıyor ama 4 veya 5 tane veteriner hekim var. Kocaeli'nin ilçeleri Kocaeli'ne getirmek bahanesiyle kırsalı, dağı, taşı, ormanları köpekle doldurdular kırsal da dâhil, yaban hayatı da dâhil. Balıkesir devasa barınak yaptı, şimdi Balıkesir'in merkezi de, ilçesi de sahihsiz köpek kaynıyor. İki saat, üç saat ötede ilçeler var, yolda atıyorlar, başka ilçelere atıyorlar ve daha buna benzer pek çok belediye var. Ordu'da yapılıyor, yapıldığı zaman aynı şey olacak.

En belirgin örnek, İstanbul Büyükşehir Belediyesi gibi bir dünya devinin şu anda 7.500 kapasitesi var sevgili vekillerim, 79 veteriner hekim çalışıyor, 29 toplama aracı var. Kısırlaştırma amaçlı olmadığı için toplarken yok etme ve toplamaya bir kılıf olduğu için bu kadar güçlü bir belediye, yılda da 50 bin hayvan bizim hesaplarımıza göre, bunlar İBB'nin kendi sitesinden alınan bilgilerdir, nettir. 14 bin kusur köpek kısırlaştırmış yani çünkü herkes "Köpek başımı ısırdı, şuramı ısırdı, gelini kovaladı, beni kovaladı, ödüm koptu, ödüm patladı." vesaire. Dolayısıyla İBB'nin 7.500 hayvan, 79 veteriner, 29 toplama aracıyla yaptığı köpek kısırlaştırması ne kadar biliyor musunuz? Yılda 14 bin, 13 bin bilmem kaç, bilmem kaç. Bu, bir günde 40 kısırlaştırmaya tekabül eder. İBB İstanbul'daki 39 ilçe belediyesiyle protokol yaptı, dedi ki: "Kardeşim, sen kısırlaştırmayı da, tedaviyi de bana bırak." Güzel, başım üzerine. Ama ne yaptı sonra? Her ilçe adına günde bir tane yapmış oldu, ortalaması bunun, bir tane fazla değil. Eğer İBB bu protokolü yapmasaydı, biz şu devasa büyük barınak belasına bulaşmasaydık her ilçe havada, karada, denizde, suda, denizin altında günde 10 kısırlaştırmayı çok rahat yapardı. Bir tek veteriner günde 20 kısırlaştırma yapabiliyor, hesabı lütfen siz yapın. Ve İstanbul'da bir günde 390 kısırlaştırma olacaktı. Eğer biz başta deseydik ki her ilçe kendi sınırları içinde kısırlaştırmasını yapacak kardeşim, emir demiri kesecek, çıkarmayacaksınız hayvanımı dışarı. Eğer bu olsaydı bugün İstanbul'un köpek sorunu çözülmüştü. Ama şu anda İstanbul kaynıyor, ormanlar kaynıyor, doğa bilimciler, doğa veteriner hekimleri "Vay efendim, köpekler yabandaki yavruları yiyor." diyorlar. Cesur olacağız, köpekler kendileri o ormanlara gitmediler, diyeceğiz ki bu görev yapmaz, kanun tanımaz, Allah'tan korkmaz belediyeler gözü açılmadık yavruları, anneleri, köpekleri, kedileri, hepsini ormana doldurdular. Yavru köpekler ormandaki yaban hayvanları tarafından yenildi. Ormandaki yaban hayvanlarının yavruları da köpekler tarafından yenildi. Felaketi görüyorsunuz değil mi? Yani İstanbul devasa barınağın çözüm olmayacağının muhteşem bir örneğidir.

Ankara'ya gelelim, Ankara külliye kendini taca attı, çok futbol bilmem ama taca atmak herhâlde. Ankara'da büyükşehir ve ilçelere de baktığınız zaman, uydur kaydır Sevgili Başkanım, günde bir tane kısırlaştırma, iki tane kısırlaştırma, eğlencelik yani çerezlik gibi kısırlaştırma. Dolayısıyla şu anda Ankara'nın bozkırları kışın kar altında can veren, yazın güneşten, susuzluktan can veren, ölen hayvanlarla dolu. Gölbaşı Barınağına gidin Başkanım. Ben bunu çok isterim. Bu sevgili kurulun Gölbaşı barınağını şu anda ziyaret etmesi lazım. Gözümüzün önünde, Ankara'nın göbeğinde trilyonluk, milyarlık, milyar dolarlık -yeni hesaplara çok aklım ermiyor iş kadınıyım ama- bütçesi olan bir belediyenin hayvanlarının -orada açlığa, pislığe, yıllardır birikmiş kusmuğuna, kakasına, çişine- bir lokma suya muhtaç, bir kuru ekmeğe muhtaç; nasıl sefil bir durumda yaşadığını göreceksiniz. Aynı Gölbaşı, aynı büyükşehir belediyesi üç, dört ay önce gibi bir zaman diliminde devasa barınak yapıyor -hep şeyler modern ve devasa, hepsinin, başkanların, ağzından dökülen, ben de dağın tepesine devasa barınak yapıyorum, modern olacak, falan olacak filan olacak- sonra bir haber geldi ki Gölbaşı'nın orada ezilen -o kırk katır mı, kırk satır mı- hayvanların 2 bin tanesi devasa barınakta. Devasa barınak dağın başında, çevrelenmiş alanlar ve 5-10 tane, 20-30 tane kırık kulübe, 2 bin hayvan oraya taşınmış Sevgili Başkanım, gözümüzün önünde, devletin göz bebeğinde. Ve o kamyonlarla taşınan hayvanların önemli

bir kısmı kamyonlarda birbirini parçalayarak can vermiş. Arkadaşlarımız bir gittiler ki felaket, insanlık suçu, her yer çamur, her yer çirkef, yemek yok, içmek yok, koşuşan, sürünen, felçli hayvanlar çamurun içinde gibi bir görüntü. Allah'tan Rabb'im iyi ki sosyal medyayı yarattı, oluştu, biz oradan bastırınca belediye ne yaptı, büyükşehir belediyesi? Aldı oradaki hayvanları, Gölbaşı'na getiriyorum diye 2 bine yakın hayvan yok oldu, uçtu, gitti, ne oldu belli değil.

Yani burada şunu anlatmak istiyorum: Belediyeleri parti veya kuruluş olarak falan söylemiyorum, Yalova'yı gösterdik, Kayseri'yi gösterdik, al birini, çal ötekine durumu. Yani Ankara Büyükşehir Belediyesinin sizce paraya ihtiyacı var mı? Maddi bir yardıma ihtiyacı var mı? İstanbul Büyükşehir Belediyesinin sizce bir yardıma ihtiyacı var mı? Kayseri Büyükşehir Belediyesinin sizce bir yardıma ihtiyacı var mı? İzmir Büyükşehir Belediyesinin -buradaki kadar açıktan öldüremiyor ama onların barınakları da sefil ve rezil durumda, inşallah bundan sonra düzeler diye umut ediyoruz- ihtiyacı yok. Dolayısıyla olay anlayış olayı ama hayvanları da belediyelerin... Çünkü belediyeler, doğaları gereği oyla seçilen, vatandaşı bir şekilde palyatif tedbirlerle, en kısa şekilde nasıl mutlu edeceğini bilen kuruluşlar.

Şimdi, bu kanun ne yaptı, benim bu şahane kanunum? Koruma altına alınması gereken kanunum bu belediyelere görevlerini yaptırarak idari yaptırımı içermedi sayın vekillerim. İdari yaptırım olmadığı için belediye dedi ki: "Ya, benim paşa keyfim istediği kadar ben bunu yaparım. Sen bana yaptıramazsın." Orman ve Su İşleri Bakanlığının mensupları genelde orman kökenli oldukları için doğaya ve hayvanlara daha yatkınlar, daha uygarlar, çok fazla insan odaklı bakmıyorlar, doğa ve çevre odaklı da bakıyorlar. Bir bölge müdürü beni arıyor, sıradan bir ilçe belediyesi, diyor ki: "Nesrin Hanım, biz ilçe belediye başkanından randevu alamıyoruz, siz STK olarak bastırırsanız gider konuşuruz." Neden? Şurada gördüğünüz Tosya gibi ve onun gibi ölüm kampı barınaklarının düzelmesi için. Dolayısıyla bu kadar sözden sonra... Yalova'yı söyleyeyim, çok klasik bir örnektir. Ve bu olaylar, bu videolar bize nereden geliyor biliyor musunuz Başkanım? Artık bizler, Allah'ıma binlerce şükür, Rabb'ime hamdolsun, bir hayvan hakları bilinci oluşturduk. Orada çalışan insanlar bir süre sonra tahammül edemiyorlar. Hepimizin başına her şey gelebilir, bir kıyas yapmıyorum ama çocuğunun veya kendisinin başına bir iş geldiği zaman "Tamam, ben o hayvanlara onu yaptım, bu iş ondan geldi." diyor yani bir Allah korkusu oluyor. Dolayısıyla bütün bunlar... Kayseri'deki adam yavru köpeklerle tak tak çamaşır suyunu kalbine enjekte ettiği zaman arkadaşı "Artık yeter." diyor. Belediye başkanı veya yardımcısı veya yöneticiler, günahı hepsinin boynuna, "100'den fazla hayvan artmasın, hayvan artıkça öldürün." dedikçe adam buna isyan ediyor. Yalova barınağında gördünüz, hayvancık çiş yaparak öldü. O hayvanlara iğneyi bastırıyorlar, ölmeyenleri büke büke -ve bunlar binlerce örnekten sadece bir tanesi- kalan canını alıyor ve onlar yine oradaki elemanlar tarafından bize de iletilmedi Başkanım. Bunlar doğrudan doğruya savcılıklara gittiler, aslanlar gibi ifadelerini verdiler, ceza verildi mi? Hayır. Kayseri'ye ceza verildi mi? Hayır. İstanbul Kısırkaya bizim hesaplarımıza göre, kendi hesaplarına göre yaklaşık 300 bine yakın hayvanı yok etti, cezası var mı? Hayır. Trabzon'a "Kardeşim, sen 10 trilyonu buraya gömdün, nerede çözüm, nerede kısırlaştırma? Niçin Trabzon ve ilçelerinde hayvan sayısı patlamada?" bunun sorgusu, suali yok.

Uzun lafın kisası, demem o ki, bu yeni çıkacak olan kanun... Şöyle bir sıkıntı daha var Başkanım: Eski dönemde üzerinde çalışılan maddeler veya tasarı bizlerle görüşülürdü, biz otururduk konuşurduk ve bundan dolayı Orman Su İşleri Bakanlığının hatalı bir yapıda... Önce dedi ki: "Büyük orman barınakları yapalım, bütün köpekleri oraya toplayalım." Tabii, bu, doğaya da hayatın olağan akışına da aykırı. Biz 30 bin kişi sokağa çıktık. O zaman Sayın Başbakanımız Erdoğan bu sesi duydu, "Durdurun." dedi, olay durdu, anlattık ama yani bu sorunu anlattık. Aradan zaman geçti, kanun kaldı. Bu arada şöyle de bir olay yaşandı Başkanım: Belediyelerin vahşetini -hani rüşvetin belgesi olur mu dedi ya geçmişte

birisi- ispat etmek çok zordur ancak kendi elemanları yaparlarsa ispat olur. Belediyelerin vahşetleri görünmüyor, çok az Başkanım ama bir insan Sapanca’da bir hayvanın 4 bacağını kesince, öbürü tecavüz edince, öbürü gözünü oyunca bu, gözümüzün önünde ve Türkiye ayağa kalkıyor. Bir bakıma iyi yani bir kedinin başının ezilmesi televizyonlarımızı harekete geçiriyorsa, Türk toplumunun, benim Anadolu’nun o yürekli insanının dünya standartlarının üzerinde insani ve ahlaki vasıflara sahip olduğunu göstermesi açısından iyi. Ama bir kedi için biz orada kıyamet kopartırken şu anda 1.100 belediye, şu anda bile topluyorlar, canlı canlı gömüyorlar, çoğu gömüyor, çöplüklere atıyorlar, kırsala atıyorlar, başka ilçelere, şu anda bile devam ediyor, gece ve gündüz. Dolayısıyla burada şöyle bir yanlışlık oldu yani size de bunu özellikle belirtmek isterim ve sayın vekillerimize: Kanuna, Türk Ceza Kanunu’na geçerse hayvanlar kurtuluyor sandık. Hayır arkadaşım, kurtulmuyor. Vatandaş bir vahşet yaparken belediye orada yüz bin misli vahşet yapıyor, canlı canlı gömerek, öldürerek, zehirleyerek, vurarak, barınaklarda geceleri öldürerek, sayıyı düşürerek. Dolayısıyla biz son 2,5 yıldır... Ve bunun da nasıl farkına vardık? Çünkü biz de bu sistemin içinde yani doğal olarak görüyorduk. Nasıl aynaya bakınca benim burnum neden eğri, kaşım gözüm demezsiniz, alışmışsınızdır, bizim de alıştığımız bir ortam vardı. Belediyeler ceza almazlar, bakanlığın belediye lafı geçmiyor, tüh tüh, vah vah derken Eskişehir’deki Orman Su İşleri Müdürüne, üç sene filan, iki sene oluyordu, Odunpazarı veya isim vermeyelim, hepsi birbirinden beter, al birini çal ötekine; orada aradım müdür beyi “Eğer siz buraya müdahale etmezseniz ben size protesto başlatacağım, bir; bakana bizzat şikâyet edeceğim, iki; bütün, İçişleri Bakanlığına, mahalli idarelere şikâyet edeceğim, üç.” dedim. “Nesrin Hanım, yetkimiz yok.” dedi. “Hayır, var, burada bir kanun var.” dedim. “Peki, tamam.” dedi, baş edemedi benimle, kapattı telefonu. Bir hafta sonra bana bir yazı yolladı, o yazıyı biz bütün her yere yayınladık. Soruyor, diyor ki: “Burada işte Odunpazarı Belediyesi topluyor, barınağı ölüm kampı, şudur şudur, idari yaptırım yetkimiz nedir?” El cevap bakanlıktan: “İdari yaptırım yetkimiz belediyeler üzerinde yoktur. İnsani ilişkilerle belediyeyi ikna ederek hizmeti sağlayın.” Olmaz kardeşim, bu olmaz. Türkiye Cumhuriyeti gibi “Dünya 1’den büyüktür.” deyip de sesini duyurabilen... Bizim, 2004 yılındaki hükûmete minnettarım, o dönemdeki parti başkanlarına minnettarım, o dönemdeki Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün üyelerine minnettarım, ellerini öperim hepsinin. Böyle bir kanunu çıkarıyorlar ve bu kanuna devletim yeniliyor benim. Niye yeniliyor biliyor musunuz, benim devletim belediyelere niye yeniliyor? Orman ve Su İşleri Bakanlığı –çaresiz olduğunu söylüyorum, kurum olarak çok saygı duyuyoruz- birinci defa diyor ki: “Doğal parklar yapalım, hayvanları toplayalım.” Belediyelere “Kardeşim, niçin görev yapmıyorsun?” diyen yok. Aradan iki sene geçiyor, bu defa diyor ki: “Yahu biz şöyle mi yapsak –şapkadan yeni bir tavşan çıkıyor- şehrin dışına beslenme odakları yapalım, bütün bu hayvanları götürelim, güzel güzel orada beslensinler.” Bu şapkadaki tavşan da tatmin etmiyor. Ondan sonra Erol Kaya döneminde, başkanlıkta böyle bir toplantıda şunu söylüyor, orada da bir miktar ufak tartışmalarımız oldu ama sulh olduk: “Nüfusu 100 binden aşağı olan belediyelerin kısırlaştırma merkezi ve bakımevi merkezi kurmasına gerek yok.” kararı çıkıyor. Eğer o kanunlaştıysa Türkiye’de şu anda 5 milyon değil, 15 milyon hayvan vardı. Eskisi kadar kolay öldüremiyorlar, öldürtmüyoruz çünkü. Ve o şekilde, işte kalabalık yerlerde hayvan olmasın; cami, okul, parklar vesairede hayvan olmasın diyor. Tamam, güzel, karar çıktı, kanunu kabul ettik. Bir köpek, sevgili vekillerim, bir günde 20 kilometre gidiyor, bir kedi daha fazlasını gidiyor; hayvanı bıraktınız, diyelim biraz daha insan az olan yere, hayvan yürüdü geldi caminin önüne, geldi okulun önüne, geldi AVM’lerin önüne, e “Ey hayvan, burası sana yasak.” diyemezsiniz ki ve şehirlerde sürekle avı başlayacak. Eğer bu kanun... Bizden gizlendiği için, bizden saklandığı için şu anda Bakanlığın Türkiye Büyük Millet Meclisine yolladığı çalışmayı biz bilmiyoruz, devlet sırrı. Veya Adalet Komisyonu çalışma yapmışsa onların ne üzerinde çalıştığını biz bilmiyoruz, devlet sırrı. Hâlâ daha 100 binden aşağı ilçe ve beldelerde kısırlaştırma yok olabilir, hâlâ daha kalabalık

yerlerde hayvan olmasın olabilir. Her defasında Orman Bakanlığı kolayına kaçtı çünkü belediyeye laf geçmiyor. Hayvanları toplayıp bir yerlere götürmeyi ön plana çıkardılar. Kısırlaştırmanın adı bile geçmiyor, oradaki bir kelime ve biz bugüne kadar bu koşullarda geldik. Neden? 100 binin altındaki şehirlerde asıl kısırlaştırma sevgili vekillerim, kırsalda olmalı. Neden biliyor musunuz? Çünkü şehirler –artık bir Türkiye gerçeği- kırsala bırakıyorlar. Çiftliklerde, köylerde yarı sahipli dediğimiz hayvanlar var; işte koyunu güdüyor, çiftlikte vesaire tavuğun şunun bunun başında falan. Dolayısıyla kırsalımızda, beldelerde, ilçelerde hayvan sayısı, sahihsiz hayvan sayısı merkeze göre katlanarak artıyor, çok daha fazla. Şimdi, akıl var, mantık var; kanun da akıldır, hukuk da akıldır doğru mu ve hayatın gerçekleridir. Siz kalkıp da merkeze devasa bir kısırlaştırma merkezi kurup da üç saat ötedeki hayvanları oraya getirebilir misiniz? Hayır. Dolayısıyla ne yapmak lazım? Kısırlaştırmayı kırsala yaymak lazım. Onu da belediyelere bakımevi dediğiniz zaman, yaparız, yapmayız, ederiz; öldürmek çok daha pahalı. Biz bütün önerileri yazdık, bütün sevgili vekillerimize de yolladık. Yasadaki bakımevi olayını değiştirmek lazım. Çünkü ben de cilt bakımına gidiyorum, bakımevi çünkü menfi bir şey değil, olumsuz bir şey değil. İşte, hayvanımı götürüyem, barınakta baksınlar, barınakta bakılır gibi. Oysa biz şunu yapmalıyız: İlçelerdeki hayvanın ilçe dışına çıkmasını engellemeliyiz. Her ilçe kısırlaştırma merkezini yapacak. Bir kısırlaştırma merkezi ve bunda da veteriner hekim odalarıyla da sıkı iletişim kurulması, STK’ler tabii ki çok önerimdir. 3 konteyner diye düşünün veya 3 konteynerlik bir alan düşünün; postoperatif, preoperatif ve ameliyathane; ondan sonra, hayvanların alındığı zamanki ilk kaldıkları on gün, müşahade alanı; ameliyattan sonraki postoperatif dönemde kaldıkları yedi gün olarak çok basit merkezler yapılabilir. Ama burada asıl önemli olan ne biliyor musunuz? Ehil veteriner hekimler olması lazım. Türkiye’deki belediyelerin hemen hemen çoğunda mezbaha var, gıda kontrolü vesaire var -tarım müdürlüğüyle beraber yapmalarına rağmen- veteriner hekim yok. Adam ne yapıyor? Başkan diyor ki: “Ben bir alanı çevirdim, bakımevi yaptım, geçici; gidin, bakın.” Bir gidiyorsunuz, çevrili alan, içinde hayvanlar -Tosya’da ve ötekilerde gördüğünüz gibi- perişan, sefil durumda. Şimdi, eğer biz onu “Kardeşim, sen kısırlaştırma merkezini kuracaksın ve kısırlaştıracaksın.” dediğimiz zaman derhâl oraya veteriner hekim istihdam etmek zorunda ve kısırlaştırmanın koşullarını sağlamak zorunda. Bu arada kırıklı, yaralı hayvanlar için elli sene öncesinde olduğu gibi -bir dönem tarım müdürlüklerinin vardı- hayvan hastaneleri kuracak. Yaralı hayvanlar, kırıklı hayvanlar, hasta hayvanlar il ve büyükşehir merkezindeki hastanelere gidecek; onların dışındaki hayvanlar ilçe sınırları içinde kalacak sayın vekillerim. Yani ilçe belediyeleri kısırlaştırma için dışarı “Ben şuraya götürüyorum.” diye çıkaramayacak.

Bu arada bizim kör, topal -bunun da programı hazır sayın vekillerim, size verilecek- üç bacaklı, evinden atılmış, artık sokakta yaşayamayacak düşkün hayvanlarımız var. Bu düşkün hayvanlar için her belediye yapmaya çalıştığı zaman şöyle oluyor... Ekonomik de değil yani 10 tane, 20 tane düşkün hayvan için her ilçenin böyle bir şey yapması. Yine illerde ve büyükşehirlerde düşkün hayvanlar evi olacak. O düşkün hayvanlarımız veya tehlikeli ırklar var, tehlikeli sayılan -bizce tehlikeli değil ama- ırklar var veya sokağın koşullarına adapte olamayan hayvanlar var, onlar oraya gidecek. Eğer bu Araştırma Komisyonundan “Bütün ilçeler kısırlaştırma merkezlerini kuracaklar. Bütün illerde hayvan hastaneleri olacak. Bütün illerde ve büyükşehirlerde düşkün hayvanlar için düşkün hayvanlar evi -Gurabahane-i Laklakan bilirsiniz, benim atalarım yapmış Osmanlı döneminde- kurulacak.” dediğimiz zaman ve kısırlaştırma için şehirden hayvan çıkmayacak dediği zaman bu sorun yüzde 90 çözülür. Ağzını açan “Barınak kuralım, barınak yapalım.” Yok kardeşim, yok, barınak yok. Ayrıca Türkiye’nin girdiği bir ekonomik darboğaz her zaman vardı bu, ben kendimi bildim bileli var. 2 milyon hayvandan bahsediyoruz sevgili vekillerim. 2 milyon hayvanı koyacağınız barınaklarda -eğer öldürmeyecekseniz,

normal yaşatacaksanız- onların maması günde 100 trilyonlar tutar, onların bakımı 100 trilyonlar tutar. Ne yaparsınız? Kalkarsınız, Trabzon gibi tek bir şeye mahkûm edersiniz, Balıkesir gibi veya ötekiler gibi.

Dolayısıyla ben sizlerden şunu istiyorum: 6'ncı maddeyi koruyalım diyorum. Zaten 6'ncı madde -Allah'ım korusun, Rabb'im korusun- kalkarsa bir kere biz kıyamet kopartırız yani bütün Türkiye'de hayvanlar için canını -bunu sakın hamasi bir söz olarak anlamayın- vermeye hazır pek çok insan var. Ben Anadolu'da 12 bin gönüllü toplantısı yapmışım ve bu insanlar bir bakıyorsunuz bir öğrenci – sevgili arkadaşlarım gibi- bir bakıyorsunuz bir emekli karı koca, bir bakıyorsunuz bir küçük memur bir ilçede, bir genç kız tek başına “Hayır.” diye çıkmış belediyenin karşısına. Bunlar ne yapıyor biliyor musunuz? Emekli maaşından biriktiriyor, günlük parasından biriktiriyor hayvanları kısırlaştırıyor. Vatandaş şeylerin önünde dedim. Ben şahsen sokağa dökülürüm, açık söyleyeyim, 6'ncı madde kalkarsa, belediyelere toplama yetkisi verilirse sokağa dökülürüm -benim bir canım var Başkanım, 67 yaşındayım, bundan sonra ne yaşayacağım, yaşayacağım kadar yaşadım- ve bunu yapacak çok insan var. Burada ölüm, burada hayvan, biz gideriz Başkanım. Yani bu hayvan hakları çok farklı bir olay, neden biliyor musunuz? O kadar çaresizler ki, o kadar zavallı ve o kadar muhtaçlar ki ve bu belediyeler 2004 yılına kadar öldürmeye, zehirlemeye o kadar alışmışlar ki. Ben bazen belediyeleri de anlıyorum biliyor musunuz. Bu adamlar 2004 yılına kadar zehirli kıyma koyduğu hayvanı nasıl yaşatacak diyorum. Yani bir melekten bir şeytan, bir şeytandan bir melek yaratmaya çalışıyoruz. Dolayısıyla ben bu Araştırma Komisyonundan şunu bekliyorum, şunu istiyorum: Büyük barınakları lütfen unutalım. Bugün en büyük belediye Gölbaşı'ndaki 2 bin tane hayvan açlık, pislik, kusmuk, hastalıkla ölüme mahkûm, hepsi böyle. Kısırkaya harıl harıl yok ediyor, ötekiler de öyle. Dolayısıyla sizlere yalvarıyorum; bunu bir resmî konuşma gibi falan düşünmeyin, ben sizlere yalvarıyorum. Şunu bilin ki: Şu anda Türkiye'de 7 milyona yakın hayvansever var, çok sayıda STK'lar var. Normalde siyasette olduğu gibi hayvan haklarında da farklı düşünenler, farklı yollar -ben belediye üzerine giderim, öbürü başka bir şeye gider- olmasına rağmen tek yürek olarak tek söylem üzerinde herkes birleşti. Bir: 6'ncı maddeye dokunmayın. Bu kanun tanımayan belediyelere, 2004 yılından beri benim bu şahane kanunumu uygulamayan belediyelere lütfen bu hayvanları teslim etmeyin.

İkincisi: Orman Bakanlığının mutlaka bir idari yaptırımı olması lazım. Hukuksal altyapıyı nasıl sağlarsınız bilemiyorum, İçişleri Bakanlığıyla protokol mü yapar, bu konuda İçişleri Bakanlığı... Bunun bir altyapısı olmalı. Bu nihayetinde Allah yapısı değil sevgili vekillerim. Bu sağlanmalı. Dolayısıyla -küçümsemiyorum ama küçümsüyorum- sokaktaki 10 tane hayvana yemek veremiyor “Nesrin Hanım, modern barınak yapacağım.” Ya, başkanım, elini ayağını öperim, kurban olurum, modern barınak istemiyorum, sadece kısırlaştır ve öldürme.” Kaş'a gittim, adını da vereyim, bundan dört veya beş sene önce, başkanın yanına çıktık; pazarlığımız, bir 5 milyar harcayacak, orada güneşin altına mahkûm ettiği hayvanlara bir gölgelik yapacak. Eski parayla söylüyorum, 5 milyar gibi ufak bir şey. “Nesrin Hanım, param yok, pulum yok, falanım yok, filanım yok, mahvoldum.” bilmem ne. Kalbimden geçiyor “Niye seçildin? Niye birbirinizin gözünü oyduunuz seçilmek için?” Tabii, demiyorum, tutuyorum kendimi gayet güzel. Orada dedim ki: “Başkanım, ne olur bunu yapmayın, şu gölgeligi yapın.” “Para yok, pul yok.” falan. “Başkanım, ben biliyorum ilçeleri, bir festival yapıyorlar, bir şarkıcıya 70-80 milyar çok rahat veriyorlar. Şu 5 milyarı verin de Başkanım, şunlar hallolsun.” “Para yok.” falan. Çıktım, İngiliz kadınlar da var, hepsi sarılıp beni öptü. On beş gün önce festivalde oraya şarkıcı gelmiş -“Sen biliyor muydun?” dediler. “Hayır, ben bilmiyordum.” dedim çünkü ben artık belediyelerin ordinaryüsü olmuş durumdayım, hepsini biliyorum- 70 milyar ona ödemiş, 100 milyar bilmem neye harcamış, ondan sonra birbirini suçlamalar “Belediye yedi, o yedi, bu yedi.” Dolayısıyla parasızlık söz konusu değil. Bu belediyelere ne olur bu hayvanları teslim etmeyin. Hayvanlarımızı kanunumuzun...

Türkiye Cumhuriyeti devletinin, bin yıllık kültürü olan bu devletin... Osmanlı gibi, kurduna, kuşuna, leyleğine, hayvanına kuruluşlar kuran, vakıflar kuran, sokaktaki hayvanlar için meslek grubu oluşturan, mancacılar para ve yemek veren bir kültürden geliyoruz biz Başkanım ve bu kültürün devamını bugün görmeliyiz.

Bir şey daha söyleyeceğim: Bugün hayvanseverler -zengin olan, hâli vakti yerinde olan insanların sokaktaki hayvanlarla yüzde 90'ının alakası yok- çoğunlukla dar gelirli sevgili vekillerim ve alt gelir grubundaki insanlar. Ayırdıkları en yüksek para ne biliyor musunuz? Birincisi kısırlaştırma; ikincisi tedavi; üçüncüsü mama. Şimdi bu kadar merhametli bir toplum var. Bu merhametli topluma layık olan bir yönetim biçimini getirmemiz lazım sevgili başkanlarım, sevgili hekimlerimiz, vekillerimiz. Ben bunu özellikle sizden istiyorum: 6'ncı maddeye Allah için dokunmayın, belediyelere Allah için devletimiz sözünü geçirecek duruma gelsin, Bakanlığa idari yaptırım yetkisi verin ve ayrıca bu belediyelerin ilçe sınırları dışına hayvan çıkarmasını engelleyin; artı, şurada şu hayvanı gördünüz, hayvan altına çiş, kaka yaptı can verirken, on binlercesi böyle, bu adamlar ceza alsınlar Sevgili Başkanım. İşte, "Kanun, Türk Ceza Kanunu'na girsin, işkence yapan ceza alsın." Ya, şimdiye kadar hiç kimse ceza almadı, ne yaptılarsa hepsinin, bütün belediyelerin yanına kâr kaldı, emir veren başkan da dâhil. Bunlar ceza alsınlar. Bizim talebimiz bu.

Bakin, 2004 yılındaki o insanların hepsinin elini ayağını operim; kısırlaştırma gibi dünyaya örnek bir hükmü getirmiş adam, kanunun başına koymuş, "Kısırlaştır, aşılat, yaşat." diyor. Hayvanseverler de, bizler de "Aman, bunlar çoğalsın, üresin, koşsun, dolaşsın, sokakları doldursun." demiyoruz ama biz diyoruz ki: "Vurmayın, öldürmeyin, canlı canlı gömmeyin. Bunları kısırlaştırın." Biz de çok hayvan olsun istemiyoruz sevgili vekillerim, kontrol altına alınsın istiyoruz. Dolayısıyla, kısırlaştırmayı birinci hüküm olarak alalım. Eğer kısırlaştırmayı hüküm olarak alırsak, bu ilçelerin eline "Tamam kardeşim, kalabalık yerlerde hayvan olmaz." gibi bir zulüm sopasını vermezsek, Orman ve Su İşleri Bakanlığına da idari yaptırımı verirse yeme de yanında yat.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, mesele genel anlamıyla çok güzel açıklandı. Biz size teşekkür ediyoruz. Bu şekilde, çok detaylı bir şekilde de içinizi döktünüz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Sabırla dinlediğiniz için ben hepinize çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Yok, estağfurullah, estağfurullah.

Üyelerimize soralım: Sorusu, görüş ve önerisi olan arkadaşımız var mı?

Gayet net açıklandı.

Başka kim söz almak istiyor şu anda?

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun.

8.- Empati Platformu Başkanı Barış Şengün'ün, hayvan popülasyonu ve deneylerde kullanılan hayvanlarla ilgili mevzuat hakkında sunumu

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Sayın Başkan, kıymetli hazırun; yüksek müsaadenizle iki konuya temas etmek istiyorum. Birincisi, genel olarak tekrara düşmeden, Nesrin Hanım'ın konu aldığı hadisyle ilgili; ikincisi de, deneylerde kullanılan hayvanlarla ilgili mevzuata dair bir şeyler paylaşmak istiyorum.

Sokak hayvanlarıyla ilgili sorunun temeline indiğinizde, iki açıdan bakılabilir: Birincisi, popülasyonun artması sebebiyle sair vatandaşların şikâyetleri ve belediyelerin önlem alması için istekte bulunması; bu, konuya devletin yetkili organlarının kulak kabartmasına sebep oldu. Öbür taraftan ise, hayvanlara uygulanan şiddetin iletişim kanallarının artması ve toplumda hayvan haklarına olan hassasiyetin de yükselmesi sebebiyle hayvanseverlerin, yaşam hakkı savunucularının ve cana kıymet verenlerin şiddete karşı çıkması sebebiyle. Yani, iki açısı var konunun fakat her iki tarafın da, her iki konunun da temel sebebi hayvan popülasyonunun yüksek olması. Nesrin Hanım'ın da söylediği gibi, biz hayvanseverler de, yaşam hakkı savunucuları da "Sokaklar, mahalleler hayvanlarla dolsun; biz onlarla haşır neşir olalım." demiyoruz, biz de popülasyonun kontrol altında tutulmasını istiyoruz. Keza, bununla ilgili kendi içimizde dahi bölünmüş durumdayız; bir kısmımız "Hayvanın doğasına müdahale etmek haramdır, günahtır, yanlıştır." der ama onlar, tabii, çok azınlıkta. Matematik hesabı yaptığınızda, hayvanın şiddet görmesinden popülasyonun kontrol altında tutulması çok daha doğrudur. Dolayısıyla, burada çözüm belli, çözüm: Kısırlaştırma. Peki, sorun ne? Sorun: Kısırlaştırma yapılmaması. Mevcut mevzuatımızda kısırlaştırma görevi belediyelere veriliyor, belediyeler kısırlaştırma yapmak zorunda. Kısırlaştırma yapılmıyorsa sorunun sebebi, görevini ihlal eden belediyelerdir otomatik olarak. Dolayısıyla, gönüllünün burada bir dahli yoktur, gönüllü tamamen vicdani sebeplerle hayvanlarla haşır neşir olmaktadır. Keza, gönüllünün aslında sosyal hayat içerisinde belediyelere inanılmaz katkıları vardır; belediyelerin iş yükünü sırtlanmış ve devam etmektedir ki belediyelerin iş yükünü sırtlandığı için çok sayıda hayvansever vatandaş kurumların ağır yaptırımlarıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Şimdi, şöyle gidelim isterseniz, başka bir projeksiyon yapmak istiyorum: Belediyelerin görev ihmalı hayvan popülasyonunun artmasına sebep oluyor; hayvan popülasyonunun artması gönüllülerin konuya dâhil olmasına sebep oluyor; bu, kısırlaştırma faaliyetinin gönüllüler tarafından daha fazla yapılmasına sebep oluyor. Buna bir örnek, Nesrin Hanım bunu söyledi, çok iyimser bir rakam verdi, ben daha kötümserim bu konuda: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Veteriner İşleri Müdürlüğü'nün resmî sayfasında bir "tweet" yayımlandı, 2018 yılında 20.658 hayvanı kısırlaştırdığı yazıyor. Bakın, Nesrin Hanım çok iyimserdi. Ben çok küçük bir matematik hesabı yaptım: 20.658 hayvanı 365'e bölersek yani bir yılda bir günde kaç hayvan kısırlaştırıldı...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Kedi ve köpek.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Tabii, bir de kedi, köpek; sadece köpeğe odaklanırsak daha vahim.

Günde 56,6 hayvan kısırlaştırılıyor. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 79 tane veterineri var. 56,6'yı 79'a bölersek, kedi ve köpek dâhil olmak üzere günde veteriner başına 0,71 hayvan kısırlaştırması düşüyor. Bakın, onların verdiği rakam, bizim değil. Nesrin Hanım'ın verdiği 14 bin rakamıyla gidersek çok çok daha altına düşüyor. İstanbul Büyükşehir Belediyesi gibi devasa bir kurumun, 79 veterinerine maaş ödeyen bir kurumun, üstelik 39 ilçeyle protokol yapmış bir kurumun günde 0,71; 1 hayvandan daha az kısırlaştırması kabul edilir değildir. Bir kere bu, bırakın hayvan hakkına ihlali, devletin yüksek, ali kişiliğine hakarettir. Dolayısıyla, sorun, kısırlaştırma yapılmaması, her iki taraf için de.

Peki, kısırlaştırma yapmayan belediyeler hâlâ devam ederken 6'ncı maddenin kaldırılması yani hayvanların bulunduğu, yaşadığı alandan alınması ve geri bırakılmaması neye mal olur? Çok basit: Barınakların mevcut durumu göz önüne alındığında, bir kere, hayvan hakkı açısından rezalet bir durum söz konusu olur, vicdanların kabul etmeyeceği bir durum söz konusu olur. Devlet açısından baktığınızda, hayatın gerçekleri, doğal akışından baktığınızda millî bütçeye inanılmaz bir yük olur, yani işin bir de bu tarafı var, millî bütçeye yük. Kısırlaştırma yapmamak sadece hayvan hakkı ihlali ya

da hayvanseverlerin talebi, hayvan sevmeyenlerin talebi değil; bir kere, devlet nazarında millî bütçeye inanılmaz yük hayvan popülasyonunun yüksek olması. Peki, ne yapacağız? Belediyelere idari yaptırım da yok, nasıl yapacağız biz bu işi? Çok belli, çok net -bu, benim için genel konuydu; spesifik konuma geçmeden önce son cümleyi söyleyeyim burada-: Birincisi, 6'ncı maddeye dokunulmaması gerekiyor -çözüm noktasından bahsediyorum-; ikinci olarak, kısırlaştırmanın ve bakımevi sayısının olması gerekene yükseltilmesi için belediyelere hatta idari değil adli yaptırımın da getirilmesi gerekiyor, adli ve idari yaptırımın getirilmesi gerekiyor ve 5199 sayılı Yasa'nın ceza kapsamına alınması gerekiyor. Burada ben sigara içsem, yetkilileri çağırdığınızda bana 100, 200, 800, 900 lira -neyse- bir para cezası kesilir; bir hayvanın başını taşla ezdiğimde 546 lira para cezası verilir. Düşünebiliyor musunuz yani kapalı alanda sigara içmek hayvana zarar vermektan daha büyük yaptırıma tabi bu ülkede; bu, kabul edilebilir bir şey değil. O sebeple, Nesrin Hanım'ın da söylediği gibi, münferit olarak kişiler elinden mağdur olan hayvan sayısı -bir periyot verirse eğer, söz temsili- bir ayda bir elin 5 parmağı kadar etmezken belediyeler eliyle mağdur edilen hayvan sayısı binlerle ifade ediliyor. Dolayısıyla, hem gerçek manada hayvan haklarını korumak için hem de popülasyon kontrolü ve millî bütçeye zararı engellemek için belediyeye idari ve adli yaptırım şarttır, olmazsa olmazdır.

Toparlıyorum: 6'ncı maddeye dokunulmamalı. Belediyelere adli ve idari yaptırım kesinlikle olmalı. 5199 sayılı Yasa ceza kapsamına alınmalı. Buna şöyle bir örnek vereyim, hukukçu değilim ama daha kolay olduğunu yaşam tecrübelerimden biliyorum: Devletin kurumlarını boş yere meşgul etmekten 5199 sayılı Kanun'a çok ufak tefek eklemeler ve tamamına dokunmadan, yeni bir kanun çıkartmaya uğraşmak yerine ilgili kanunlara küçük maddeler eklenerek bu sorun çok daha kolay çözülür her iki taraf için, hem hayvan hakkı savunucuları açısından yani hayvanların yaşam hakları açısından hem de hayvan popülasyonu sebebiyle oluşan sorunlar açısından çok daha kolay olur.

Çok duygusal bir cümleyle bu konuyu, müsaadenizle, genel konuyu bitireyim: O kadar, aslında, kritik noktadasınız ki. Yaşam hakkı helaldir, haktır ve tartışılması gerekir. Hubert Reeves'in sözüdür bu, Kanadalı astrofizikçi: "Hiçbir canlının yaşam hakkını ispat etmek zorundalığı yoktur." der. Size öyle büyük bir iş düşüyor ki siz helal olanı yasal olanla buluşturmak zorundasınız. Çok büyük bir yükün altındasınız ama bu yükü başarıyla taşıyacağınızdan eminim.

Ardından, asıl spesifik konum, deneylerde kullanılan hayvanlarla ilgili. Yüksek müsaadenizle çok küçük örnekler vererek buna girişmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN - Deneylerde kullanılan hayvanlar, hayvanlar üzerinde yapılan deneyler Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu tarafından denetlenir, Tarım ve Orman Bakanlığına bağlıdır. 15 Şubat 2014 tarihli -keşke verebilseydik ama sanırım büyük problem olacak- Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'le idare edilir. HADMEK'ler 21 üyeden teşekkül eder. Ne yapar HADMEK'ler yani Ankara'da Bakanlıkta yerleşik olan Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu ne yapar? hayvan deneyleri yerel etik kurullarını kontrol eder, uygulama açısından ve üye açısından kontrol eder.

Peki, hayvan deneyleri yerel etik kurulları nedir? Tarım ve Orman Bakanlığından çalışma iznli, deney hayvanı ünitesi bulunan -şu "deney hayvanı" kelimesinden, cümlesinden nefret ediyorum çünkü hiçbir hayvan deney yapılmak üzere yaratılmamıştır ama literatürde böyle geçtiği için okumak zorundayım- resmî ve özel kurum ve kuruluşlar ile yükseköğretim kurullarının kurduğu etik kurullardır. Üye sayısı onların da bağlı olduğu aynı yönetmelikle belirlenir. Üyelerinin çoğu meslek profesyonelidir. Mesleklerini profesyonel olarak icra edenlerden oluşur ve etik kurulun bağlı olduğu kurum ve kuruluştan çalışır bu üyeler.

Şimdi, deneylerde kullanılan hayvanların yaşam haklarıyla ilgili sorun nedir, ondan çok kısaca bahsetmek istiyorum. Belki bilmiyorsunuzdur ama HADMEK'in yani Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulunun 2012 yılında yayınladığı rapora göre 2012 yılında deneylerde kullanılan hayvan sayısı 150 bin -150 bin, resmî rakamdır bu- 2016 yılında deneylerde kullanılan hayvan sayısıysa 451 bin, hatta 452 bin -küsüratı var- yani 3 katına çıkmış durumda. Şimdi, bunun sebebi, biraz sonra geleceğim ama öncelikle soruna değinmek lazım. Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu yapısı itibarıyla ve merkezi olması sebebiyle çok hantal işlemektedir. Kendisine bağlı olan hayvan deneyleri yerel etik kurullarını takip edemez ve yıllık istatistiklerde sürekli olarak gecikme yaşanır. Üye yapısı ve bu merkezi olmasından dolayı hantallığı sebebiyle de hayvanların yaşam haklarını korumaktan uzaktır. Deneylerde kullanılan hayvanlar sıçan, ginepig dediğimiz kobay hayvanı, balıklar değil, memeliler de kullanılır, dana, buzağı, keçi, balık, tavuk, kanatlılar, memeliler yani birçok alandaki, birçok türdeki hayvan kullanılır ve hayvanların yaşam hakkını korumaktan uzaktır HADMEK yapısı ve hantallığı sebebiyle.

Çok enteresan bir durum var. Sayın Başkan, kıymetli hazırım; lütfen dikkat kesilin buraya. Bu 21 üyeden 1'i ilgili yönetmeliğin 6'ncı maddesinin (g) bendinde geçen hayvanları korumaya yönelik sivil toplum örgütlerinden 1 üye şartına rağmen... Laboratuvar Hayvanları Bilim Derneğidir, 21 üyeden 1'isi Laboratuvar Hayvanları Bilim Derneğidir. Laboratuvar Hayvanları Bilim Derneği, yine meslek profesyonellerinden oluşmuş, üyelerinin çoğu hayvanlar üzerinde deney yapan bazı deney merkezlerinin yöneticileridir, dolayısıyla çıkar ilişkisi söz konusudur. Yönetmelik ve kanuna göre söylüyorum çıkar ilişkisini, başka habisi bir anlamla kurmuyorum bu cümleyi. Yönetmeliğe aykırıdır. Zaten bununla ilgili Ankara İdare Mahkemesinde birkaç sivil toplum örgütü, bizim de dâhil olduğumuz birkaç sivil toplum örgütü dava açtı, bu davaların bazıları reddedildi, yürütmenin durdurulması reddedildi ama özellikle bir tanesi devam ediyor ve onda sonuca ulaşacağız, yürütmeyi durduracağız Allah'ın izniyle.

Teşekkül yapısı itibarıyla HADYER'ler de hayvanların yaşam hakkını korumaktan çok uzaktır. Şimdi, neden ben hayvan deneylerinden ve deneylerde kullanılan hayvanlardan bahsediyorum? Kedi, köpek, hatta mezbahalardaki danalar, buzağılar, koyunlar vesaireler dahi hayatımızın iyi kötü bir parçası. Sabah kapımızı açtığımızda kedi, köpekle karşılaşıyoruz, bir fareyle çok azımız karşılaşıyoruz yerleşik şehir hayatı sebebiyle ya da bir ginepigle vesaireyle çok az karşılaşıyoruz. Deneylerde kullanılan hayvanlar vicdanların en karanlık yeridir, vicdanların hiç dönüp bakmadığı, aydınlanmamış yeridir, o sebeple hayvan deneylerine vurgu yapmak istiyoruz. Hayvan derken kedi, köpek değildir sadece, bunlar da hayvan türünün içinde olduğu için onların da hakları söz konusudur.

Şimdi, demin vurguladığım 2012'de 150 bin hayvan, 2016'da 451.914 hayvanın neden bu kadar arttığına gelelim. Dört senede 3 katına çıkmış hayvan kullanımı deneylerde. Peki, insanın aklına şu soru geliyor: 3 katına çıktı öldürülen, katledilen hayvan. Peki, tıp alanında ya da bilimsel araştırmalarda Türkiye'de neredeyiz, ne yaptık, yeni bir ilaç mı keşfettik, yeni bir tür mü bulduk, yeni bir hastalığa çare mi bulduk ya da yeni bir hastalık mı keşfettik ya da ne yaptık; acaba profesör, doçent, doktor sayılarımız mı arttı? Baktığınızda -sizleri meşgul etmemek için çok detaya girmiyorum- hayvanların kullanım sayısının artması ağırlıkla akademik kariyer için makaleler ve uluslararası dergilerde yer alma çabası olarak karşımıza çıkıyor. Bu da vicdanların kabul etmeyeceği bir durumdur. Ülkemizde tıp eğitimi ve bilimsel alandaki gelişme maalesef hayvan sayısı ile doğru orantılı artmamıştır; bilakis, biliyorsunuz, beyin göçü bizim en büyük sorunumuz.

Başka bir hadise: Yönetmelikte ve kanunda yazmasına rağmen, 5199 sayılı Kanun'un 9'uncu ve 14'üncü maddesinde geçer -kısaca öyle söyleyeceğim- Hayvan Deneyleri Yönetmeliği'nin de 11'inci maddesinde geçer "Evcil hayvanlar ve sokak hayvanları deneylerde kullanılamaz." der. Ama ona rağmen -keşke görebilseydik- işte burada rektörlüğün resmî yazısı var, Erciyes Üniversitesi'nin bizim

CİMER'den sorguladığımıza gönderdiği yazı. Kayseri Erciyes Üniversitesi Kayseri Barınağından aldığı -sayısı 10-12 galiba, çok emin değilim- köpek üzerinde deney yapmıştır ve burada açıklaması da var, okuyabilecek miyim bilmiyorum. Özet geçmeye çalışacağım. “Çalışmada kullanılan köpeklerin kaynağı olarak Kayseri Büyükşehir Belediyesi Köpek Bakımevinde bir yıldan fazla süredir barınan, aynı ırk özelliklerini taşıyan köpeklerden veteriner hekim kontrolünde seçim yapılacağı bildirilmiştir. Köpeklerin türü çoban köpeği, soy ve ırkı alabaş olarak bildirilmiştir. Yaşları 4-6, ağırlıkları ise 25-35 kilogram olarak yazılmıştır. Deney hayvanlarının barındırılacağı yer olarak Erciyes Üniversitesi Deneysel Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi (DEKAM) olarak bildirilmiştir.” Devamı var, sizleri de sıkmak istemiyorum. Yani hayvanlar üzerinde deney ciddi bir sıkıntı.

Şimdi sorun tamam, bu; iyi kötü hepimiz biliyoruz sorunu. Çözüm nedir? Çözüm odaklı olmak lazım. Birinci çözüm: Yerel etik kurullarının... Ya, yerel etik kurulu şöyle, izah etmem gerekiyor daha net anlaşılсын diye. Siz bir şirketin patronusunuz, biz de sizin çalışanlarınız ve sizin şirketinizin lehine bir şeyler için bizim karar almamız lazım ve maaşımızı sizden alıyoruz. Size ait olan şirketin aleyhine kararlar almamız mümkün değildir ki. Bir kere kendimi ekonomik olarak baskı altında, psikolojik olarak baskı altında hissedirim sağlıklı bir insan olarak. HADYEK'ler böyledir. Bir üniversite söz konusu ya da bir deney araştırmaları merkezinde yerel etik kurulu o kuruluştaki çalışanlardan teşekkül eder, bir tanesi de sivil toplum örgütü olmak zorundadır, deneyle ilişkisi olmayan sivil toplum örgütü olması gerekir. Bir ilde -adını vermeyeceğim size- araştırmamız ve sorgularımız sonucunda sivil toplum üyesi olarak, temsilci olarak Kuyumcular Derneği Başkanı seçilmişti. Bu kadar gayriresmî, lakayt bir yapısı vardır. Çözüm: Hayvan deneyleri yerel etik kurullarının öğretim kurumları ya da mevcut kurumun bünyesinde değil, 7 coğrafi bölgede bağımsız ve üst kurullar şeklinde oluşturulması ve bunun için yönetmelikte gerekli yasal düzenlemenin yapılması gerekir. Yerel etik kurulları; deney yapan kuruluşlar bünyesinde değil, 7 coğrafi bölgede bağımsız olarak, üst kurul şeklinde olmalıdır. Bunun için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır ki HADMEK'in de yükü hafiflesin ve iletişim hızlansın diye.

İkinci çözüm: 6'ncı maddenin (g) bendine göre -yine yönetmelikten bahsediyorum- hayvanları korumaya yönelik sivil toplum örgütlerinden bir üye olarak sadece hayvan hakları mücadelesi içinde olan ve amiyane tabirle, elini kana bulamamış -hayvanlardan bahsediyorum- temsilcilerden bir üye olmalıdır HADMEK'in bünyesinde ki hayvan hakları gerçek manada korunabilsin, en azından şerh koyabilelim diye. İkinci çözümümüz bu.

Üçüncü çözüm: 5199 sayılı Kanun'un -demin bahsettiğim- 9'uncu ve 14'üncü maddesine “Sahiplenilse dahi sokaktaki ve barınaktaki hayvanlar üzerinde hiçbir şekilde bilimsel ve sair deney yapılamaz.” ibaresinin eklenmesi için gerekli yasal düzenlemenin yapılması gerekir.

Atıf olarak da yönetmeliğe vurgu yapabilirim çünkü demin de dediğim gibi, Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'in 11'inci maddesinin (c) bendi “Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları deneylerde kullanılamaz.” nokta nokta, devamı var. Bu yönetmelikte olan kanunda yok şu an. Bir kere, örtüşmüyor, dolayısıyla 5199 sayılı Kanun'a bu maddenin kesinlikle eklenmesi gerekiyor. Buna örnek olarak, yasal temeli ya da daha önce örneği var mıdır dersek? Evet, Şubat 2014'te Meclis Çevre Komisyonunda 14'üncü maddenin oylamasında (s) bendi olarak eklenmişti. “Sokaklarda ve barınaklardaki sahihsiz kedi ve köpekler üzerinde deney yapılamaz.” maddesi kabul edilmişti, sonra kadük kaldı biliyorsunuz ki. Burada CHP milletvekili Melda Onur, HDP Milletvekili -yanlış hatırlamıyorsam- Erol Dora ve AK PARTİ milletvekili -yine yanlış hatırlamıyorsam- Aydın Şengül ortak olarak bunu imzalamışlardı ve 14'üncü madde o komisyonda kabul edilmişti, dolayısıyla yeni çalışmada da kabul edilebilir.

Dördüncü çözüm: Deneylerde kullanılan hayvanların sayısının azaltılması için yönetmeliğe, özellikle altını çizerek söylüyorum, “Tıp eğitiminde alternatif bilimsel yöntemlerin kullanılması için gerekli şartların sağlanması esastır.” denmeli, bu ibare eklenmeli. 5199 sayılı Kanun’da var ama 5199 sayılı Kanun dünyanın en vicdanlı kanunu olmasına rağmen, muğlak ifadeleri sebebiyle maalesef ki kullanılamaz durumdadır. İşte Ceza Yasası’na dâhil edilmesi bu muğlak ifadeleri de zaten yok edecektir.

Son olarak şunu söylemem gerekiyor: Empati Platformunu kurarken empatiyi sonundaki “patı”den mütevellit değil; gerçekten, gerçek anlamda empati kurma yeteneğinden yola çıkarak isim koymuştuk.

Empati, ikili ilişkilerde, türler arası ilişkilerde de ilişkinin devamı ve karşılıklı anlayışı sağlayacak yegâne erdemdir. Sizinle aramızda görünmez bir çizgi vardır, o çizginin ötesine geçip omuzlarımız birbirine değmediği sürece sizinle aynı pencereden bakamam hayata; ne acınızı ne keyfinizi anlayabilirim ne sıkıntınızı anlayabilirim. Dolayısıyla biz, eğer hayvanları koruma kanunu oluşturmaya çalıştıyorsak, buna katkı sağlamaya çalışıyorsak ve siz de buna uğraşıyorsanız, empati yeteneğini had safhada önde tutmak icap ediyor. “Ama”lı cümlelerle hayvan haklarını maalesef ki koruyamayız.

Son söz olarak, hayvanların yaşam hakları gerçekten insanların vicdanlarına bırakılamaz. Dedğim gibi, helal olan ile yasal olanı örtüştürmek durumundasınız, işiniz çok zor ama size güveniyorum.

Sabır gösterdiniz, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, biz teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Sorusu olan var mı?

Buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Öncelikle çok teşekkür ediyorum verdiğiniz bilgiler için.

Bir küçük katkı sunmak isterim, bir de soru sormak isterim. Bildiğim kadarıyla zaten özellikle tıp alanında yapılan çalışmalarda deney hayvanı olarak, özel olarak 1800’lü yıllardan beri aynı steril ortamda üretilen fareler kullanılıyor ve genelde kedidir, köpektir, sahipsiz hayvandır, maymundur, ormandan topladıkları gariban hayvanlardır, bunları kozmetikçiler ve temizlikçiler kullanıyor yani benim bilgilerim bu yönde.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Sivas Cumhuriyet Üniversitesiydi yanlış hatırlamıyorsam -düzeltin lütfen- kapının önündeki, okuldaki, okulun sembol köpeğini laboratuvara çıkartıp yanlış hatırlamıyorsam aort damarını kestiler ve bu sosyal medyada yayınlandı, çok uzun değil.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yok, yanlış anladınız, şunu demek istemiyorum: “Bizim insanımız öyle şey yapmaz, hayvanları kesmiyorlar.” demek istemiyorum, bilakis, destek olmak amacıyla söylüyorum, bu hayvanların katledilmesi tıp amacına hiçbir zaman hizmet edemiyor.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Ha, kesinlikle.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yani tıp amacına hizmet etmek iddiasıyla kullanılan hayvanlar zaten 1800’lü yıllardan bu yana özel laboratuvarlarda üretilen hayvanlar. Steril ortamda olmayan bir hayvan, steril ortamda yetişmemiş, anne babası da steril ortamda yetişmemiş bir hayvan tıp amacıyla, tıp deneylerinde kullanılamıyor. Yani o sebeple tıp alanını bir parça -doktorlardan da çünkü görüş topluyoruz- kenarda bırakmak durumunda kalırsak hayvan hakları savunucusu olarak, zaten bu şekildeki hayvanların kullanılması ya şampuancılara yarıyor ya makyajcılara yarıyor ya el kremcilerine yarıyor. O yüzden de bunu yasaklamamızda “Vay, tıbbın önü kesiliyor.” gibi bir argümanla gelinemez kanaatindeyim, bu konuda ne düşündüğünüzü merak ediyorum.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Hakınız var ama orada bir muhalefet şerhi koymak istiyorum müsaadenizle, şöyle ki: Laboratuvar, deneyler için üretilen ratlar, sıçan dediğimiz hayvanlar, evet, steril ortamlarda yetişiyor. Ama şöyle bir ayrımı var: Bir ilacın prospektüsüne baktığımızda, söz temsili “Tansiyonu olan, kalbi olan, işte böbrek rahatsızlığı olan, diyabeti olan vesairesi olan kullanamaz.” der prospektüsünde. Çok sıradan bir antibiyotik de dahi bunu görebiliyoruz. İnsan türünde bile onlarca farklılık gösteren bir ilacın ne kadar steril ortamda üretilirse üretilsin, o hayvanlar üzerinde de denenmiş olması aslında bilime katkı değil. Sabah konuştuğumuzu hatırladım, 60’lı yıllardaydı yanlış hatırlamıyorsam, “Talidomit” isimli ilaç hamilelere yine yanlış hatırlamıyorsam takviye sebebiyle üretilmiş ve o zaman dünya çapında ses getirmişti. Türkiye’ye yine ismini hatırlayamadığım -veganım, B12 eksikliği herhâlde- bir profesörün marifetiyle sokulmamıştı, çok büyük çabasıyla sokulmamıştı, onun için Türkiye’de etkileri hissedilmedi ama Amerika başta olmak üzere bütün dünyada o ilacı kullanan hamile kadınların çocuklarının doğumdan sonra kolları yoktu, elleri omuzlarından çıkmıştı. Şöyle, onlarca örneği var, “Talidomit”, araştırabilirsiniz. Bu da hayvanlar üzerinde denenmiş, test edilmiş, güvenilirliği kanıtlanmış, sonra faz 1, faz 2, faz 3... Ben akademisyen değilim, bilmiyorum işin teknik boyutunu, soru sorsanız da köşeye sıkışırım ama mevzuat kısmında donanımlı olduğumu düşünüyorum. Dolayısıyla, o hayvanlar dahi aslında bilime bir katkı sunmuyor, bunun o kadar çok...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Gene yanlış anladınız.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Hayır, hayır, yok yok, sizi destekliyorum. Hazırın da biraz aşına olsun diye size karşı tekrarlıyorum, aslında size hitaben değil. Yani o hayvanlar dahi bilime katkı sunmuyor. Kaldı ki alternatif yöntemlerden bahsedip benden sonra deney üzerine konuşacak insanlardan da rol çalmak istemedim ama bununla ilgili dünyada kullanılan çok ciddi alternatif yöntemler var.

Hatta şöyle bir hak ihlalinde bahsedeyim Sevgili Başkan: Bir öğrenci, tıp fakültesinden okuyan, veterinerlikte okuyan ya da sair üniversitede okuyan bir öğrenci vicdanı gereği hayvan üzerinde test yapmak istemiyor, deney yapmak istemiyor, yasada alternatif yöntemlerin sunulmasıyla ilgili küçük de olsa bir şey var ama sunulmuyor. Bunu talep ettiği zaman, öğrenci ya bursunun kesilmesiyle ya dersten geçememekle ya sınıfta kalmakla tehdit ediliyor ya da ima ediliyor, öğrencinin bile böyle bir sıkıntısı var. Böyle de bir durum var. Bir de Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurup böyle bir şeyi talep etmek mümkün ama biliyorsunuz KDK’ye başvurmak kişisel mağduriyete bağlı, dolayısıyla bu anlamda cesaret gösterecek bir öğrenci çıkarsa biz de arkasından destekçisi oluruz.

BAŞKAN – Buyurun.

YUNUS KILIÇ (Kars) - Teşekkür ediyoruz sunumlarınız için.

Bu, “İstanbul Belediyesinde 79 veteriner hekim var, ortalama günde sıfır 0,75-0,81 kısırlaştırma düşüyor.” dediniz. Tabii veteriner hekimlerin biliyorsunuz işi sadece kısırlaştırma değil, kısırlaştırma şu andaki mevcut sıkıntıdan kaynaklanan ilave bir yükleridir. Oysa, veteriner hekimlerin İstanbul Büyükşehir Belediyesine baktığımız zaman sayfalarla dolu iş ve işlemleri vardır, kısırlaştırma bunun içerisindeki en küçük bölümüdür. Yani gıda kontrollerinden tutun, efendim, burada hizmet sunan, gıda üreten işletmelerin koskoca İstanbul’da çapını düşünün, bu veteriner hekimler aslında onları yapıyor. Dünyada 500 bin civarında veteriner hekim var, kişiye böldüğünüz zaman, insan olarak baktığımızda ortalama 15 bin kişiye 1 veteriner hekim düşer. Bu bölümü yaptığınız zaman, İstanbul’da bin veteriner hekim olması lazım tarımla beraber belediyelerde; şu anda o sayının çok altındayız. Yani bu, veteriner

hekimlerin işini iyi yapmamasından veya az çalışmasından kaynaklanan bir sıkıntı değil. Şunu önerdiğinizi ben düşünüyorum: Evet, daha fazla veteriner hekim istihdam etsinler, bu taleplere daha fazla cevap versinler. Burasını destekliyoruz.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Sizi destekleyen bir cümle kurabilir miyim?

YUNUS KILIÇ (Kars) – Tabii, buyurun.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Veteriner hekimleri, biz yaşam hakkı savunucuları çok kutsal bir yerde görürüz. Aranızda eğer beşerî doktor varsa affına sığınarak söylüyorum, bunu İstanbul’da bir ilçe belediye sağlık işleri müdürümüz söylemişti, ben de çok sevdim, onun için kullanmak istiyorum, diyordu ki: “Beşerî doktor, hastası karşısına çıkar, derdini anlatır, teşhisi koyar, tedavisine başlar ama veteriner hekimlik çok daha zordur, dili olmayan, derdini anlatamayan bir canlının derdine derman olmak durumundadır.” Dolayısıyla, daha kutsaldır. Biz zaten veteriner hekimleri böyle bir noktada görüyoruz. Hatta buna ek olarak, Kamu Denetçiliği Kurumunun geçtiğimiz aylarda yaptığı çalıştayda ben bir cümle kurdum, yanlış da anlaşıldım, yanlış anlatmadım, yanlış anlaşıldım, bunu bilerek söylüyorum, şöyle ki: Veteriner Hekimler Birliği Genel Sekreteri Hayri Bey’di galiba -ismini unutmuş olabilirim- oradaydı. O bir cümle kurmuştu, ben ona demiştim ki...

YUNUS KILIÇ (Kars) – Haluk Aşkaroglu.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Olabilir, Haluk Bey olabilir. En azından baş harfını doğru söylemişim.

Demiştım ki: “Sayın Genel Sekreterim, bence veteriner hekimleri siz korumalısınız çünkü belediyede çalışan veteriner hekimlerin geleceği seçilmiş başkanların iki dudağının arasında. Veteriner hekimler belediye başkanının aldığı karara aksi davranamıyor ve meslek etiğini savunamıyor. Siz masaya yumruğunuzu vurup veteriner hekimlerinizi seçilmiş belediye başkanlarının katliamlarının ortağı yapmayın, veteriner hekimlerinizi koruyun. Biz, bu anlamda size destek veriz.” Bir veteriner hekim “Biz katliamların ortağı değiliz.” diye feveran etti ama dışarıda onun da gönlünü almıştım.

Dolayısıyla, veteriner hekimleri suçlamak babında değil, sistemin yanlışlığından bahsetmişim.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Sonunda zaten destek verdiğinizi anladığımızı düşündük.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Evet, tabii.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Şimdi, başka bir rakam daha, yine bu da deneylerde kullanılan -deney hayvanının ben de çok uygun olduğunu düşünmüyorum ama- hayvanların sayısı dünyada yılda 80 milyon. Türkiye’de bu rakam artmış olmakla beraber “450 bin” dediniz, Türkiye ölçeğindeki bir ülkede dünya rakamına göre bu rakam yüksek değil yani daha fazla olsun istediğimden değil ama neticede biliyorsunuz, bir kimyasalın ilaç hâline dönüşebilmesinin yolları var, prosedürleri var, bunları yapmak zorundasınız yani bunları yapmadan bir kimyasal -evet, şu anda teknolojinin gelişmesiyle birlikte “in vitro” ortamlarda çeşitli dokular üretilip bununla yapabileceğiniz şeyler var ama bizzat canlı üzerinde uygulamak zorunda olduğunuz var, ki buna insan da dâhil. İlla deneylerde kullanılan her zaman hayvan olur diye düşünmeyin, bunları çeşitli fazlarına geçtiği zaman insanlar da kullanılır. Saha denemeleri yapmadan... Yani laboratuvarı yaparsınız, bunu bir büyütürsünüz, örneğin köpeğe çıkarırsınız, oradan sonra geçersiniz, insanda kullanırsınız. Bu aşamaları yapmadan ilaç ruhsatı alamazsınız, dünyada bunun prosedürleri var. “Deney hayvanlarını tamamen hayatımızdan çıkaralım demek o zaman tıpla alakalı gelişmeler tamamen dursun.” demek anlamına gelir. Ben, deney hayvanları üzerinde bu etik kurullardan -tamam, etik çalışmışlardır, çalışmamışlardır ama- çeşitli yollarla izinlerini alıp çalışmalar yapan birisi olduğum için... Yani bu bizim keyfitemizden kaynaklanmıyor.

Bir de son yıllarda artışının bir sebebini söyleyeyim: Bizim üniversitelerimiz biliyorsunuz, çok arttı. Dolayısıyla, akademisyenlerimizin sayısı arttı. Biz istiyoruz ki bunlar bilimsel çalışma yapsınlar ve yaptıkça da tabii deney hayvanlarını da kullanan insan sayısı artacak. Dünyada “impact” faktörü yüksek dergilerde yayınları artsın istiyoruz.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Peki, bir soru, bildiğiniz için ve merakımdan soruyorum: Bu deneyleri yapmış ve makale yazmış ve uluslararası dergilerde, mecmualarda yayını çıkmış kaç akademisyen var? Bunu biliyor musunuz?

YUNUS KILIÇ (Kars) – Dünyada her geçen gün...

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Yok, Türkiye için söylüyorum.

YUNUS KILIÇ (Kars) – İşte Türkiye’nin ortalamasını söylüyorum: Her geçen gün artmakla beraber dünyanın çok gerisindeyiz. Bu, zaten bilinen bir şey. Bu iddiayı bir üst seviyeye götürsek dünyadaki 500 üniversite içerisinde bizim de belli bir sayıda olmamız gerekir. Elbette, bir mesafe alınması gerektiği açık, rakamlar tek tek var; yalnız şu var: Sabah da yine benzer konuda tabii haklı olarak konuşmalar oldu. Bir de veteriner hekimlerle alakalı keşke sabahki avukat hanım da sizin bu veteriner hekimler hakkındaki düşüncelerinizi duysaydı. Bu hayvanlara vahşi davranma sürecinin içerisindeki sanki paydaşlarından bir tanesi de veteriner hekimler, fakülteler gibi...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Doğru ama çok doğru söylemiş. Çok özür diliyorum, affedin.

Bahsettiğimiz bütün barınakların, bütün vahşetlerin içinde veteriner hekim de var.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Ama mesleğe diye algılamayın yani kişisel olarak...

YUNUS KILIÇ (Kars) – Veteriner hekimler bunu yapmak üzere orada bulunan insanlar değil. Üzerine yüklenmiş ağır vazifelerden dolayı mesleğini layıkıyla yapamamak zorunda kalan insanlardan kaynaklanan bir süreç.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Sistemin kurbanları.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ya da kötü insan da olabilir, avukatın da kötüsü var, hekimin de kötüsü var, vekilin de kötüsü var.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Meslekten değil de kişilerden bahsediyoruz ya.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Hayır, bilmiyoruz kişileri. Tabii, ben, burada meslek savunucusu olmak durumuna düşmek istemem.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Veteriner hekim misiniz?

YUNUS KILIÇ (Kars) – Ben hocayım aynı zamanda. Çalıştığımız her yerde benim onlarca öğrencim vardır, biz öyle yetiştirmiyoruz çünkü.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Baltayı taşa vurduk, balta taşta.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Hayır, öyle değil.

Bakın, siz ne dediniz: “22 veteriner çalışması gereken yerde 1 veteriner hekim var.” Bu veteriner hekimin orada yapılan iş ve işlemlerin hepsini kontrol edebilme şansı var mı?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Tabii ki.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Dolayısıyla onun kontrolünde olmayan sıkıntıların yaşandığı aşikâr. Efendim, orada bir veteriner vardı, bunların önlemlerini alamadı yeterince; doğru değil. Dolayısıyla, gerekli olduğu kadar veteriner hekimin istihdam edildiği yerlerde bu sıkıntılar olmaz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – İstanbul, yeterince var. 10 veteriner hekimi ikna edin, 10’ar tane kısırlaştırma yapsa 100 kısırlaştırmayı bir günde yapacak.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Onun rakamlarını söyledik.

Onu niye yapmadıklarını bilmiyorum ama ben, bir veteriner hekimin işinin kısırlaştırmadan öte olduğunu anlatmaya çalışıyorum.

Şimdi, siz, bir veterineri oraya koydunuz ve başka bir sürü iş istiyorsunuz, bunun yanında da günde 20 tane kısırlaştırma yapılabilir mi?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yapılır.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Bütün işlerin dışında.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – İstanbul için durum biraz farklı ama.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Bakın, hayvan haklarını bu kadar konuştunuz ya o zaman veteriner hekimlerin de insan haklarını konuşmanız lazım. Ben, bir veteriner hekimim. Bir veteriner hekim, günde 20 tane kısırlaştırmayı yapıyorsa onun ikinci günde yürüyecek hâli kalmaz.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Ama şöyle: İstanbul...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yapar.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Yapar değil, bu rutin bir şey değil.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Ben size çok önemli bir örnek vereyim, şöyle bir şey söyleyeyim: Bütün mesleklerle, veteriner hekimlere ben de çok saygı duyuyorum. Adana’da Veteriner Hekimler Odasıyla da omuz omuza ve mükemmel çalışıyoruz; onu da söyleyeyim ama yıllarca Adana’da... Adana barınağı da başlangıçta çok iyi değildi, şimdi kötünün iyisi diyelim. Bir veteriner hekim, ismi Esat İlbars, şu anda telefonla konuşabilirsiniz, sayın vekillerim şunun dörtte 1’i kadar bir oda, dışında postoperatifler... Ben aynı zamanda hastane yöneticisiyim, İbni Sinanın üç yıl hastane müdürlüğünü yaptım, Çukurova Tıp Fakültesinin... Yüksek hemşireyim. Daha sonra Hacette Sağlık Bilimleri Fakültesini bitirdim, hastane idareciliğinde mastır yapmaya... Olaya, bir parça kıyısından köşesinden sağlık açısından da bakabiliyorum. Esat İlbars, beş yıl boyunca günde 20 tanenin altına düşmemek kaydıyla kısırlaştırma yaptı.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Başka işi yoktur.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Daha sonra, şu anda 16 veteriner hekim oldu ama... Dolayısıyla, ben ilk zamanlar sağlıklı olduğum için -komplikasyon mutlaka insanda bile var, estetik ameliyatına gidiyor, hayatını kaybediyor- “Malparktis” denen, komplikasyon denen olayı da kabul eden birisiyim ve yüzde 1 değil binde 1 dahi komplikasyon olmadı. Dolayısıyla, kısırlaştırma olayında, bir, veteriner hekimlerimizin ehil olması; iki, ortamın -halksınız- koşulların yerinde olması, doğru olması gerektiği zaman kısırlaştırma, minik bir apse açmaktan -bunu bizzat veteriner hekim profesör hocalarımız söylüyorlar- çok daha kolay. Koşullar

hazırlandıktan sonra bir erkek köpeğin operasyonu iki buçuk dakika, üç dakika sürüyor, öte yandan bir dişi köpeğin operasyonu, bunu çok çok iyi bilerek, Türkiye’de 300-400’e yakın -artık ucunu kaçırdık-belediyeye bizzat gidip veteriner hekimlik hizmetlerini gören ve sağlığa da kenarından, köşesinden bulaşmış birisi olarak söylüyorum, çok rahatlıkla yapılabilir.

Ayrıca demin ben bir şey söyledim, 1.200 ilçeye asgari 200 veteriner hekim alınması lazım. Ve bu veteriner hekimlere... Kısırlaştırma merkezine belediye başkanı ne diyor? “Kardeşim, çevirdim, bakımevi kurdum.” diyor, hayvanları tıktırıyor. Ondan sonra orada, -evet, biz kabul ediyoruz- veteriner hekime kardeşim sen gidip o izbede niye kısırlaştırma yapmıyorsun demiyoruz. Ama şunu da lütfen bilelim: Mesleğe karşı bir duruş olarak değil ama veteriner hekimlerin yeterli sayıda olduğu; imkânların verildiği yerlerde de aksamalar olduğunu, ciddi aksamalar olduğunu, hayvanların dağa taşa, ormanlara atılmasını emrini veteriner hekimin verdiğini; Kayseri’deki, Yalova’daki gibi kalbine iğne, boğarak öldürme olayını veteriner hekimlerin talimatıyla olduğunu bilelim. Çok güzel dediniz, hukukçularda da, müteahhitlerde de bütün meslek gruplarında da Sevgili Hocam, aksamalar var. Biz onun için ne istedik, hep onu söylüyoruz. Veteriner hekim odaları... Şu anda ben belediyeye kafa tutuyorum. Ne diyorum? Kardeşim, bu kanunda 7 yerde diyor ki “Gönüllüyle birlikte çalış.” Sayın Başkanım, demin çok zaman kalmadı, o kanuna bir madde daha eklenmesi lazım. Bir belediye başkanı, bir veteriner hekimler odası başkanına bir ay randevu veremeyebiliyor veya hiç randevu vermeyebiliyor. Dolayısıyla -bizim önerimizde var, size de sunmuştuk- o kanunda bir madde olmalı, “Belediyeler tıbbi açıdan, kısırlaştırma açısından veteriner hekim odalarıyla da iş birliği içinde çalışmalı.” Yani dolayısıyla bu hem oradaki veteriner hekimi de bir kontrol sağlayacak, nasıl Tabipler Birliği kendi hekimlerini kontrol ediyor. Mesleğe karşı değil ama mesleği istismar eden çok fazla sayıda veteriner hekim var, dolayısıyla onlar da kontrol altına alınmış olacak.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Daha fazla vaktinizi almak istemiyorum, bir cümle. Şimdi siz kendiniz söylediniz, dediniz -çok güzel, doğru, bazı şeyleri böyle kameralar önünde konuşmak da zor ama- neticede veteriner hekimlerin özellikle belediyelerde istihdamı belediye başkanının iki dudağının arasındadır.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Doğru.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Dolayısıyla at sahibine kişner mecburen, yöntem böyle yürür. Yani veteriner hekimlerin buna asla gönlü razı olacak insanlar değildir çünkü hayvanları yaşatmak için, onlara hizmet etmek için yetiştirilmiş adamların bu tür işleri yapması –Kişisel, çok ayrı olanları olabilir ama genel olarak böyle sanki bunu yapanlar- bu, belediyelerin tavırlarıyla alakalı sıkıntılı hâller olabilir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

Sizin sunumunuz bitti mi, var mı?

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Yok, yani karşılıklı olmasın diye... Belki daha sonra...

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ederiz.

Şimdi, Haydar Bey, buyurun.

9.- *Hayvanların Yaşam Hakları Konfederasyonu (HAYKONFED) Başkan Yardımcısı Haydar Özkan’ın, belediyelere ait hayvan barınakları hakkında sunumu*

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKAN YARDIMCISI HAYDAR ÖZKAN – Türkiye Hayvan Hakları Konfederasyonu (HAYKONFED) teşkilatlanmadan sorumlu Başkan Yardımcısı, Karadeniz Hayvan Hakları Federasyonu Onur Kurulu Başkanı.

Sayın Başkanım ve sayın vekillerimize teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Buyurun, önce izleyelim herhâlde, ondan sonra mı?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKAN YARDIMCISI HAYDAR ÖZKAN – Beş dakikalık bir video Sayın Başkanım.

(Video gösterimi yapıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKAN YARDIMCISI HAYDAR ÖZKAN – İzlediğiniz için teşekkür ediyorum ben sizlere.

Yurdumuzda yaşanan on binlerce belediye vahşetine örnek olmak üzere, aşağıda açıklayacağım bizzat şahit olduğumuz olayların birkaçını sizlerle paylaşacağım.

2016 yılında Erbaa Belediyesine gittiğimizde, barınak ziyaretine gittiğimizde 116 tane hayvanın belediye bakımevinde ileri derecede uyuz olduğunu, artık ne diyeyim, uyuzluktan artık kaşınamayan, kaşınabilecek mecali dahi –videonun en başındaki hayvan oydu- olmayan hayvanları görünce biz orada kaldık, programımızı iptal ettik. Veteriner hekimi çağırdık. Veteriner hekim şunu söylüyor: “Ben tedavi ediyorum.” diyor. Sözümler şu oldu: “Allah’ın birliğine inandığımız kadar sizin o tel örgünün diğer tarafına geçemediğinize inanıyoruz çünkü 116 tane hayvan kırılıyor, kendini kaşıyabilecek mecali yok hayvancağızların ve siz veteriner hekim olarak ‘Tedavi ediyorum.’ diyorsunuz.” Hiçbir şey demedik. Bu noktada Orman ve Su Müdürlüğünden yetkilileri çağırdık, sağ olsun Nurettin Bey, o zamanki Genel Müdürümüz Nurettin Bey idi ve onun devreye girmesiyle Orman ve Su müdahil oldu fakat ilçelere dağıtıp, Tokat’ın ilçelerine dağıtıp hayvanların tedavisini gerçekleştiremedik. Bu noktada çaresiz kaldığımız için İçişleri Bakanlığına ulaştık. Vali beyin talimatıyla 116 tane hayvanı Ankara belediyelerimize dağıttık. Ankara’da hayvanlar tedavi edildi, 1 tane kayıpla tedavi edildi ve Erbaa Belediyesine tekrar gönderildi, alındıkları yere bırakıldılar.

Bu noktada Erbaa Belediyesi hiçbir ceza almadı, Erbaa Belediyesi veteriner hekimi şu anda hâlâ görevinde ve hiçbir ceza almadı.

Kaman Belediyesi 46 köpeği alıyor, barınağını ziyaret ettiğimizde, bakıyoruz hayvanlar çok kötü durumda. Veteriner hekime soruyoruz: “Arkadaş, bunların tedavisini yapıyor musunuz?” “Elimden geldiği kadar.” Peki, “Kısırlaştırma yapıyor musunuz?” “Biz kısırlaştırma yapmıyoruz.” Peki “Bu köpekleri niçin topluyorsunuz?” “E, şikâyet geliyor; başkan bize emrediyor biz de alıyoruz.” Hayvanların durumu o kadar kötü ki Kırşehir Orman ve Su Müdürlüğünü çağırılmamızla hayvanları Kırşehir barınağına aldık; hayvanların bir kısmını kaybettik o kadar kötü derecedeydi ama ne Kaman Belediyesi ceza aldı ne veteriner hekim ne de çalışanlar. Belki ironi olacak; ilahi adalet tecelli etti diyelim, geçenlerde bir-bir buçuk ay önce basında da çıktı, Kaman Belediyesinde toplama yapan personel köpeğe atacağı uyuşturucu iğneyi kendisine attı, hastanede olduğu haberlerde de çıktı.

Bu noktada da bizler çok mustaribiz. Sayın Hocama hak veriyorum, devletimiz bir dünya zaman harcıyor, külfete giriyor veteriner hekim yetiştiriyor, hekim yetiştiriyor ve diyor ki kanunla da bunu bağışlamış “Bu uyuşturucu iğne, veteriner hekim ya da veteriner hekim kontrolünde kullanılır. Çalışan personel kullanmaz. “ diyor. Çalışan personel kendini vuruyor, kaldı ki diğer hayvanı nasıl vurmasın! Bu videoda gösterilen ölen hayvanların çoğu yanlış atımlardan.

Ordu; yine ziyaretlerimizde Ordu çöplüğüne gittiğimizde Sayın Başkan ve vekillerim, 500'den fazla hayvanın Ordu çöplüğünde aç, susuz, hemen hemen hepsi hasta diyebilirim tutanakla sabittir ve tamamen oradaki asitli sulardan içerek yaşamlarını idame ettiriyorlar. Sayın Ordu Valimiz kendisine bir kez daha teşekkür ediyorum, olaya müdahil oldu ama geçici ve şu anda hiçbir şey yok ve yine hayvanlar orada devam ediyor. Ceza da almadı Ordu Belediyemiz.

Samsun Bafra; gördüğümüz gibi, bir şikâyet üzerine gittik Bafra barınağına çok kötü koşullarda diye. O gün orada biz içeriye alınmadık ve alınmadığımız zaman Doğa Koruma ve Millî Parklar Samsun Müdürümüzle görüştük ve daha sonra bölge müdürümüzle, daire başkanımızla ve genel müdürümüzle. İçeriye girmek için ne kadar mücadele verirsek verelim alınmadık, belediye içeriye almadı. Konuyu cumhuriyet savcımıza intikal ettirdik. Cumhuriyet savcımızın sözü şu oldu: “Adli vaka olmadığı için idari işlemden özerk yer, biz oraya giriş kararı veremeyiz.” Bekledik, o gece sabaha kadar orada bekledik. Orman ve Su Müdürlüğünden arkadaşlar da bekledi, biz de bekledik; sabah hava aydınlanmaya başladığında arka tarafta hareketlilik gördük. Geçtik arka tarafa, baktık hava iyice aydınlanınca, hayvanların, gömülen hayvanların kanı burada –videoda görmüştünüz- gömülen hayvanların kanı topraktan çıkıyor. Ne Bafra Belediyesi ceza aldı ne o hayvanları öldürüp oraya gömenler ceza aldı.

Merzifon Belediyesi; veteriner hekim olmadan oklu uyuşturucu iğneyle toplama yaptı. Şehir içerisinde 8 tane hayvan öldü, tutanakla sabittir ve hiçbir ceza alınmadı çünkü ceza yok.

Giresun Güce, biraz önce hanım kızın isyan ettiği olay. Hayvan zehirlendi, öldürüldü; çöp arabasına konuldu. Hiçbir ceza yok.

Artvin Hopa Belediyesi; bizzat gözümüzle gördük Sayın Başkanım. Anne, yavruyu yiyor diğer yavruları emzirecek. Orman Su Müdürümüz Yunus Bey sağ olsun, geldi; tutanaklarını tuttu ama maalesef hiçbir ceza yok ne belediyeye ne çalışanlarına.

Nevşehir Belediyesi –konteynerde gördük- belediye önünde hayvanlar ölüyor ve konteynere atılıyor. Hiçbir şeyden yazamıyorsak 34’üncü maddemizden, ölü hayvanların gömülmesinden yazalım ama bunu dahi yapamadık; bu noktada bile aciz kaldık Orman ve Su olarak.

İskilip Belediyesi... Biz ilçelere gittiğimizde, illere gittiğimizde önce çöplüklerine gidiyoruz Sayın Başkanım ve vekillerim çünkü çöplüğünü görmediğimiz hiçbir belediyenin hayvanlara nasıl muamele ettiğini göremeyiz; oysaki Avrupa Birliğine girmemiz noktasında vahşi depolama dahi çöplerde olmaması gerekirken, illerde ve ilçelerde o kadar kötü durumdayız ki çöplük konusunda. İskilip çöplüğüne gittiğimizde gördüklerimizle şok olduk. 5 tane hayvan vurulmuş, hayvan ölümleri sıcak; aman Allah’ım, hemen Orman ve Su Müdürlüğünü haberdar ettik, geldiler tutanaklarını tuttular. Çöplüğün diğer yerlerinde de baktık, yine aynı sayıda hayvanlar var fakat hiçbir ceza yok, maalesef.

Dün akşam Nevşehir Derinkuyu’da zabıta memuru iftara beş dakika kala hayvanı vuruyor. “Derinkuyu’da hayvan temizliği yapıyor.” kendi deyimiyle, Belediye Başkanı da bizzat müdahil olduğu hâlde Orman ve Su Müdürlüğümüz yine tutanağını tuttu. Bu şekilde ceza alabileceğini zannetmiyorum; yine bundan da bir netice alınmayacak. Bakın, resmen hayır, mübarek günü, iftara beş dakika kala... Anlam veremiyoruz tabii bu noktada.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ben izin istiyorum müsaadenizle, uçağa yetişmem lazım.

BAŞKAN – Buyurun, tamamlayın.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDEDASYONU BAŞKAN YARDIMCISI HAYDAR ÖZKAN – Ankara Büyükşehir Belediyesi kışın -videomuzda da gördüğümüz gibi- kar, yağmur, çamur içinde hiçbir korunak yok, güneşlik, gölgelik yağmurdan, çamurdan koruyacak ve çoğu engelli hayvan oraya gidenlerin. Normalde 4.500 hayvan olan bir barınak Gölbaşı barınağı. Dağ başına 2 bin hayvanı ölüme terk ettiler, daha sonra devlet yetkililerimizin diyeyim müdahalesiyle hayvanlar tekrar alındı, tekrar alınırken -totalde 4.500 olan hayvan- taşıma esnasında kaç tanesi öldü kayıtlarda yok 2 bin hayvandan. Oraya taşındı, orada kaç tanesi öldü; kayıtlarda yok. Oradan tekrar baskıyla Gölbaşı barınağına alınan hayvanlardan alınma sırasında kaç tanesi öldü; kayıtlarda yok. Şu an Gölbaşı barınağında 2.500 hayvan var yani 2 bin tane hayvanın akıbeti meçhul ve ne Gölbaşı barınağı çalışanlarına ne de Ankara Büyükşehir Belediyesine hiçbir cezai müeyyide uygulanmadı veteriner hekimler de dâhil.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi dağ başına büyük bir beton barınak yaptı. Biz giderken kendi aracımızla, otomobille, hususi araçla gidemedik. Gidemediğimiz için takviye araç istedik ve takviye araçla gittik. Oraya gönüllünün gitmesi mümkün değil ve Trabzon’un diğer ilçelerinden de, geçen hafta Vakıfkebir Belediyesi “Trabzon Belediyesine hayvan gönderdim.” dedi kısırlaştırmaya, belediye yetkilileriyle görüşüyoruz, hayvan gelmemiş. İlçelerde en büyük sıkıntımız bu. İlçeler büyükşehire, böyle devasa barınaklara bir tane veteriner hekim atar o cüssesine göre. Büyükşehirlerde yapılan devasa barınaklara ilçeler “Hayvanları gönderiyoruz.” diyorlar, belediyelere soruyorsun, yok. Buradan şikâyet üzerine toplanan hayvanlar en uygun yerde araçlardan dökülüyor. Nasıl mı? Yenimahalle Belediyemiz aşağı yukarı altı ay önce 9’uncu Bölge Orman Suyumuzun tutanaklarıyla sabittir, Kahraman Kazan’ın dağlarına 16 tane hayvanı barınak aracıyla atmıştır, ölüme terk etmiştir ama hiçbir cezai müeyyide uygulanamadı. Hülâsa, 6’ncı maddeye dokunduğumuz takdirde, hayvanları, bizlere adını güzelleştirip “yaşam alanı” dedikleri, bizlerin de çok iyi bildiği ölüm kampları, belediye barınaklarına alarak ölümüne sebep olacak. Şuna inanıyorum ki Sayın Başkanım, sizleri yakinen tanımandan dolayı buna müsaade etmeyeceğinize ben kalben inanıyorum. İdari yaptırımın olmadığı, belediyelerin ceza kapsamına alınmadığı bir yasa, katliamları durdurmayacağı gibi, artarak devam etmesinin yolunu açacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz, sağ olun.

Sorusu olan arkadaşımız?

Buyurun.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKAN YARDIMCISI HAYDAR ÖZKAN – Sayın Başkanım, çok özür diliyorum.

Mobil araçlarla kısırlaştırma faaliyetleri yasaklanmalıdır. Çünkü tıbbi bilime, ahlaka da tamamen aykırı olan bu yöntem, hayvanların katliam şeklinde ölümlerine ve daha da vahimi belediyelerin senede bir kez araç getirip yasanın gereğini yapıyor görünmesine sebep olmaktadır. Van Çaldıran’da bir firma onlarca hayvanı katletti. Kars Arpaçay’da hayvanı aldı, üç gün bekletti çünkü izni yoktu. Kars Veteriner Hekimler Odasından izin alamadığı için getirmiş olduğu veterineri üç gün bekletti. Kars Valimiz sağ olsun, müdahale etti, durduruldu, yoksa orada da aynı sorunlar yaşanacaktı.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Bir ekleme yapabilir miyim, bilgi babında katkı.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKAN YARDIMCISI HAYDAR ÖZKAN – Tabii.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Bir veteriner hekim, faaliyette bulunduğu ilin odasına bağlı değilse, yönetmeliğe ve kanuna aykırı hareket etmiş olur. Bahsi geçen şirket özel şirkettir, belediyelerde mobil kısırlaştırma adı altında popülasyonu ahlaksızca dengelemeye çalışır. Van Çaldıran’da da videosu var, varsa yanımızda gösterelim, köpekleri uçurumdan aşağı atarken plakasıyla beraber belirlendi. Suç duyurusu yapıldı. Hiçbir şey çıkmadı. Ve aynı şirkete, yanlış hatırlamıyorsam, Mersin Veteriner Hekimler Odası Birliği ihtar gönderdi. Aynı şirket.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Ama aynı şirket devam ediyor.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKAN YARDIMCISI HAYDAR ÖZKAN – Şu an Arpaçay’da.

BAŞKAN – O şirketin ismini de biliyoruz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKAN YARDIMCISI HAYDAR ÖZKAN – Şu an Arpaçay’da faaliyetini devam ediyor aynı şirket.

Petshoplarda satışın yasaklanması üretimi kontrol edilmedikçe çözüm değil. Petshopta satış yasaklayacağız, lakin üzerinde çalıştığı resmen söylene de satışın petshoplarda yasaklanması görebildiğimiz ve beyanatlardan anladığımız kadarıyla Bakanlığın hazırladığı bu tasarıda bir de petshop kandırmacası var. Çünkü “Petshoplarda kedi köpek satışı yasak.” diyor fakat zaten şu anda hepsi ruhsatsız çalışan, zindan gibi dehlizlerde köpek ve kedileri ölümlerine ölümüne üreten, hepsi ulaşılmaz, uzak yerlerde kurulmuş olan kanlı üretim çiftlikleriyle ilgili hiçbir düzenleme bu tasarıda yok maalesef. İnternet üzerinden satış ve üretim kontrol edilmeli çünkü her türlü üretim, satış ilanları on binlerce yer alırken bu tasarıda buna karşı bir önlem yok.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Tabii Komisyon çalışma yaparken, umuyorum ki, Başkanımın da öyle bir isteği var, çok kötü örnekleri Türkiye’de biliyoruz zaten, yeterince var. İyi örnek bizim gezip de görebileceğimiz, önerileriniz var mı?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Hayır, yok.

BAŞKAN – Bu 234 tane barınaktan iyi örnek göremez miyiz?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – 234’ü bunlar.

BAŞKAN – Yani “Geneli böyle midir?” diyorsunuz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Adana da dâhil zorlamayla...

BAŞKAN – Samsun barınağından mesela bahsediliyor, iyi örnek olarak bahsediliyor gibi. Bursa Osmangazi.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Samsun barınağı merkez olarak fena olmayabilir ama Samsun’da da, ilçelerinde de hayvan patlaması arttı çünkü ilçeler “Samsun’a götürüyoruz.” diye yok ettiler, Samsun’un merkez ilçeleri bile sevgili hocam, Samsun barınağına hayvan götürüyoruz diye topladı, 10 tane hayvan topluyorlar Başkanım, sevgili vekillerim, barınağa soruyoruz, “Gelmedi” diyorlar, Samsun barınağında öldürme olmaz, ondan eminiz, ilçeye soruyoruz, “Biz oraya yolladık.” diyor, artık biz gönüllüler ve Karadeniz Hayvan

Hakları Federasyonu bir hafta sonra sormaktan vazgeçiyoruz. Samsun da dâhil, Kocaeli de dâhil büyük barınaklar ilçelere hayvanı dışarı atma ve öldürme kılıfı yolunu açtı. Dolayısıyla Samsun'un ilçeleri hâlâ daha kötü durumda.

BAŞKAN – Şimdi biz bu çalışmalarımızın ilerleyen bölümlerinde de mutlaka barınaklara gideceğiz. Yani hem Ankara hem diğer periferdeki barınakların bütün hepsine gidemeyiz ama iyi ve kötü örnekler, işte, sizin belki tavsiye edecekleriniz varsa özellikle onları da almak isteriz de bir gidip görmemiz lazım.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Arpaçay’la ilgili, belediye başkanıyla konuştum da şimdi orada tabii ben Kars Milletvekiliyim aynı zamanda. Veteriner hekimler odası başkanı da öğrencimdir. İzin vermemiş olduğuna sevindim şu anda. Verseydi kızardım ona.

HAYKONFED BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Odalar müthiş.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Şimdi, belediye başkanı da “Evet bir girişimde bulundu, bir iki üç hayvanda kısırlaştırma yaptı, sonra biz fark ettik ve ilçeden gönderdik.” diyor.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Ama yarısı gitti. Arpaçay sokaklarındaki hayvanların Sayın Başkanım, kısırlaştırmaya başlamadan yarısı gitti mobil klinik tarafından.

YUNUS KILIÇ (Kars) – “Birkaç tane yaptı farkında olmadan, bizim haberimiz olduktan sonra izin vermedik.” diyor. Haberinizi olsun.

BAŞKAN – Başka sunum yapacak var mı?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Ben konuşabilir miyim? Ege Federasyon Başkanımız bir şey söyleyecekti.

BAŞKAN – Buyurun.

10.- Ege Hayvan Hakları Federasyonu Başkanı Funda Bayır Ersoy’un, belediyelere ait hayvan barınakları hakkında sunumu

EGE HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI FUNDA BAYIR ERSOY – Şimdi iyi örnek dendiği vakit bizim Karşıyaka’da çok iyi bir örneğimiz var, bakımevinde çalışan veteriner arkadaşlarımız. Biz ikiye ayırdık. Bir köpekler için bölüm ayırdık, kediler için bölümü de ayırdık. Bir de tay park yaptık, çocuklara sevgi aşılayabilelim diye. Midilli atlar aldık oraya. Hatta Sakıp Sabancı’nın seyisini de oraya aldık. Ama bundan önce, Özgür Bey diye bir veteriner arkadaşımız vardı ve çok kötü durumdaydı. Belediye Başkanlığının radikal karar almaları lazım burada. Yani eğer bir veteriner çalışmıyorsa ve mezbahayla aynı anda veterinerlikte görevlendiriliyorsa önce bunu ayırmak gerekiyor. Çünkü sayın hocamın da dediği gibi çok yük biniyor o zaman veterinerlere. Hem mezbahaya gidiyor hem kısırlaştırma yapıyor, öbürü de evrak işlerine... Mesela Balçova Belediyesi hem evrak işini de veriyordu ve veteriner ne yapacağını bilemiyordu. Bir de tek veterinerdi. Hem tekniker yanına yardımcı hem de kısırlaştırma üzerine yoğunlaşma olursa, bu bir.

İkincisi: Onun dışında Bayraklı Belediyesi güzel çalışıyor. Biz hemen bilgisayara döküyoruz, sorulduğu vakit çünkü bu sefer de insanlar da eğer sonuç çıkmazsa giden hayvandan –bu, gönüllülerle çalışılan bir iş, biliyorsunuz- bu sefer gönüllüler götürmek istemiyor, korkuyorlar. Diyorlar ki: “Gönderdiğimiz hayvan kısırlaştırma için gitti ama biz hiçbir sonuç alamadık, geri dönmedi, bırakın üresin.” diyorlar. Başa çıkamıyoruz o zaman. Onun için hem bilgisayar sisteminde resimleriyle dökülüyor “Şu bölgeden alındı, şu bölgeye, şu saatte verildi.” diye. Bayraklı bu şekilde çalışıyor ve çok da güzel başardı. Yani iki belediyemiz de. Örnek istediğiniz için ben bunu verdim.

BAŞKAN – Sağ olun, teşekkür ediyoruz.

EGE HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI FUNDA BAYIR ERSOY – Bir de ben bu kök hücreyle ilgili biliyorsunuz hani deneyden sonra kök hücreden birtakım hastalıkların keşfiyle ilgili çok güzel çalışmalar var. Teknoloji ilerledikçe bu acılardan nemalanmak da artık geri plana kalmalı diye düşünüyorum. Bütün dünya kök hücreden birtakım şeyleri buluyor, deneye de o kadar çok gerek kalmıyor. Tabii, bilmiyorum daha detayını ama bizim bir veteriner arkadaşımız var, o çok yakın takip ediyor. Onun dışında siz nasıl pekâlâ bir çözüm öneriyorsunuz, ben hani, sorunca çok şey düşünüyor? Mesela Mordoğan’da bir çalışma yaptık biz. Bir tek veteriner vardı, bir de alkol bağımlısıydı. Ne yapalım diye düşündük. İl kurulundayım aynı zamanda ben Valilikte. Orada veterinerler odasını biz devreye soktuk, 7 veteriner birden gitti Mordoğan’a. Tatil beldelerinde inanılmaz bir atılma var çünkü. Gittikten sonra kısırlaşmamış evcil hayvanlar -karne hediyesi- atılıyor o bölgelere. O 7 veteriner orada bütün temizledi Mordoğan’ı. Yani Veteriner Odasının da desteği alınabilir bazı ilçelerden, tek kalan, zor durumda kalan veterinerler arkadaşlarımızdan destek de alınabilir.

YUNUS KILIÇ (Kars) - Cevap vereyim mi hemen?

EGE HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI FUNDA BAYIR ERSOY - Tabii ki.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Şimdi, daha önceki toplantılarımızda tabii bazı şeyleri konuştuğumuz için tekrara düşmemek adına sizin sorularınıza cevap vermiyoruz bazen, Komisyon üyelerimiz biliyor. Bizim de tam önerimiz zaten veteriner hekim odalarıyla belediyeler iş birliği yapsın, bu kısırlaştırmaları tabiri caizse “meccanen, hadi bu da bizden olsun, yarısını en az.” diyebilecek hekim arkadaşlarımız var yani tabiri caizse elini taşın altına koyma isteklisi bunlar ve bu ağır yükü de bunlardan başkasının kaldırmaması mümkün değil. Yani bu, şu andaki tarımda çalışan veteriner hekimlerle olabilecek bir iş değil, belediyelerin mecburi bulundurmamak zorunda olduğu veteriner hekimlerle yürütecek bir iş değil. Dolayısıyla burada istihdam edilmeli. Bir de bu deney hayvanlarıyla alakalı tekrar bir cümle daha.

Şimdi, sizin söylediğiniz kök hücrelerden hastalık teşhisi yapılır, tedavisi yapılmaz. Dolayısıyla tedavisi için yine bu süreçlerde yani kimyasal kullanacaksınız, siz insanlarda ne şekilde bir etki oluşturacağını bilmediğiniz bir kimyasal sonunda ilaç olarak nasıl sunacaksınız tedaviyle? Mümkün değil. Ama şu anda bazı alanlarda deney hayvanlarının kullanılmasına artık ihtiyaç kalmadı.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN - Sayın Vekilim ve Sevgili Hocam, muhalefet şerhi ne olur “deney hayvanı” demeyin hayvanlarda yani deneylerde...

YUNUS KILIÇ (Kars) – Onu baştan söylemiştim, ben de sevmiyorum ama kullanıldığı için. “Deneylerde kullanılan hayvanlar” diyelim.

EMPATİ PLATFORMU BAŞKANI BARIŞ ŞENGÜN – Bravo, çok sağ olun.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Şu anda, bakın bunun sayısı bir gün belki çok sınırlı olacak. Neden? Daha laboratuvar ortamlarında doku oluşturmaya başladık yani onlar üzerinde bu denemeleri yapacak hâle geldiğimiz zaman ben inanıyorum ki bir gün çok az sayıda belki mecbur kalacağız.

BAŞKAN – Buyurun Nesrin Hanım sizi dinleyelim.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Şimdi, ben şunu sormak istiyorum: Türkiye’de -gelmeden araştırdım- Türk bilim adamlarının veya farmakologların kendileri buluş olarak bulup da tıp camiasına, tıp dünyasına hediye ettikleri bir ilaç duymadım, belki vardır. Bu kadar çok hayvan deneylerine rağmen bir tıbbi cihaz veya bir ilaç -üç beş tane hariç- bir tedavi yolunun Türkiye’de bulunduğu konusunda ben bir kaynağa ulaşmadım, ulaşmadım, belki yanlış olurumdu sevgili hocam, önce bir bunu söyleyeyim. İlacı özellikle sordum. Türkiye’de bulunmuş hiçbir ilaç yok. Türkiye’deki bizlerin ve herkesin kullandığı tüm ilaçların menşei

gelişmiş, uygar ülkelerden geliyor. O zaman şöyle bir şüphe olabilir mi veya böyle parçadan gelip bütüne gitmek olabilir mi? Türkiye’deki hayvan deneyleri bazı etik profesörler, sevgili veteriner hekim hocalarımız da dâhil “Makalelere malzeme olmak üzere yapılıyor.” şeklinde bilim adamlarının da yaygın olmasa bile yaygına yakın kanaati var Sevgili Başkanım ve sevgili veteriner hekimlerimiz, bunu size sunuyorum, bu bir.

İkincisi, tehlikeli hayvanlarla ilgili eksik kaldı. “Tehlikeli hayvan” kavramı bu son tasarı, gündemde olup olmadığını bilmediğimiz tasarıda Profesör Doktor Tamer Dodurka kendisi veteriner hekim profesör, aynı zamanda dünyadaki sayılı psikoloji de bilen veteriner hekimlerden birisi, onun kıymetli önerileri var o konuda.

BAŞKAN – Haftaya o da gelecek.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTIRIK - Çok isabet olur çünkü bizler tamamen olaya gönül ve hayvan refahı açısından bakıyoruz ama Tamer Hocam gerçekten bir bilim adamıdır. Dolayısıyla ben burada bir şeyi tespit etmek istiyorum, bilimsel yönünü tamamen Tamer Hocam’a bırakmak kaydıyla, tıpkı belediyeleri çalıştırmadığımız gibi Türkiye’de binlerce üretim çiftliğinin dehlizlerde, karanlık hücre gibi yerlerde ölümüne hayvan üretmesini de önleyemedik. Neden biliyor musunuz? Üretim çiftliklerinin yönetmeliği yok. Ben bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin karşısında üretme çiftliği açabilirim. Eğer devlet bana metazori gelmezse yasal olarak devlet bana bir şey yapamaz. “Ben kurdum bu üretim çiftliğini, üretiyorum istediğimi.” derim. Dolayısıyla yönetmelik yok. Ne geçen kanunlarda ne şimdiki kanunda ne bizim bildiğimiz kanunlarda üretim çiftliklerine ilişkin herhangi bir yaptırım yok, herhangi bir madde yok, bir kandırmaca var, hani acı ilacı -hocam daha iyi bilir- güzel draje yapıyoruz, renklendirip yutturuyoruz ya petshoplarda hayvan bulundurulmayacak ve satılmayacak. Neden? Çünkü petshoplar gözümüzün önünde 1 metre içindeki hayvanlar bizi yaralıyor. Ama üretim çiftlikleri denen çoğu problemlili insan -amiyane tabirler kullanmayayım- hem devlet görevlilerinin hem vatandaşların korkup çekindiği insanların elinde olduğu için bundan sonra hayvanlara daha büyük acı ve ızdırıp var. O gönüllülerin giremediği, kapısından bile geçemediği, devlet görevlilerinin kapısından bile geçemediği ve yönetmeliği de olmayan üretim çiftliklerinde hayvanlar çok daha kötü koşullarda üretilecek ve satılacaklar. Balıkesir, Bursa çevresi bir üretim çiftliği cenneti, binlerce üretim çiftliği var, kimse giremiyor, Orman Su İşleri Müdürlüğü gidince içeri almıyorlar, Maliyeci gidince içeri almıyorlar, onlar da zaten uğraşmıyor. Buradan tehlikeli hayvanlara geleceğim.

Sevgili vekillerimiz, pitbull tehlikeli diyoruz, sokağa çıktığı zaman doğru vesaire, tabii o çok şeyli bir konu, at sahibine göre kişner, evinde kedisiyle, köpeğiyle, çocuğuyla aynı yatakta yaşayan pitbulllar var. Fakat Türkiye’de ciddi biçimde pitbull üretimi var. Ve bu üretim çiftliklerinde merdiven altında -Adana da dâhil- pitbullları benim güçlü devletimin gözünün içine baka baka üretiyorlar, devletimin gözünün içine baka baka açıkta satıyor, devletimin gözünün içine baka baka ithal ediyor, devletimin gözünün içine baka baka Eminönü’ndeki bütün petshoplarda yasak hayvanlar satılıyor, yasak ithal edilmiş hayvanlar satılıyor. Dolayısıyla biz şunu yapıyoruz: Dövüşçülerin kapısına devlet memurları da gidemiyor, çok haklılar, ben olsam ben de gitmem “Benim çocuğum çocuğum var, bu adam mafya, beni vurur.” diyor. Balıkesir’de bir üretim çiftliğinin 9 tane pitbullu barınağa kondu, üç gün sonra gönüllülere yasaktı, o rezaleti, kepezeliği, felaketi gönüllüler görmesin diye maalesef veteriner hekimlerimizce yasaklanan barınağa üretim çiftliğinin sahipleri girdi, 9 tane pitbullu aldı ve götürdüler. Dolayısıyla ve Orman Su İşleri Müdürlükleri pitbulllara el koyuyor. Nasıl koyuyor biliyor musunuz? Aile yanında kedi gibi, mazlum, masum, kurtarılmış pitbull nerede var bizimkiler gidiyor ve el koyuyor. Her zaman söylüyorum, filan yerde üretim çiftliği var, filan yer kumar karşılığı dövüş konusunda bir üs hâline

gelmiş, “Yok, biz oralara gidemeyiz.” diyorlar. Dolayısıyla sevgili vekillerimizden ve sizden talebimiz şu “Petshoplarda köpek satılmaz.” diye bunu bizim önümüze draje olarak koymasınlar bizler çok akıllı insanlarız Sevgili Başkanım, bizi ne belediyeler uyutabilir ne bu tür süslü kelimelerle, drajelerle uyutulabiliriz çünkü bizim ilkokul mezunu olanımız da sahanın acılarından yanmış ve kavrulmuş, sahanın acısını, sıkıntısını, vahşetini yaşamış insanlar. Bu tehlikeli köpekler konusunda bir taraftan hocamdan görüş alınırken öte yanda -demin arkadaşımın da bahsettiği gibi- hem internette deli gibi üretim var Başkanım, internette her şey serbest, dövüş ilanı serbest, üretim serbest, satış serbest, tanıtım serbest. Başvuruyoruz, Orman Su İşleri Müdürlüğüne ben kıyamıyorum, ellerinde eleman yok, imkân yok, kurulu bir sistem yok. En azından İçişleri Bakanlığı, Maliye ve Tarım ve Orman Bakanlığının görevlileri bir ekip oluşturabilir, bir komisyon, bir kurul oluşturup bu konunun üzerine gitmesi lazım. Size sunduğumuz olayda bu da var. Ne olur üretim çiftliklerinin kontrol altına alınması için çok ciddi yaptırım maddelerini yasamıza koyalım. Tehlikeli hayvanların tıbbi olarak çözümüne yönelik de hocam size başvuracak, Arkadaşlarımdan da sanıyorum çok fazla söylenilecek bir söz yok. Bu üniversiteli genç arkadaşlarımızın hepsi çok değerli insanlar. Onlar olayın içindeler, sahadalar. Bugün onların da -konfederasyonumuzla beraber çalışıyorlar- sizleri tanımaları, devletimizin... Ben devletime çok minnettarım, sıkıntılar var ama 2004 yılında devrim kanunu çıkarıp eğer benim devletim bugün gelişmiş ülkelerde bile olmayan bir Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırma komisyonunu kuruyorsa ömürlerimiz boşa gitmedi demektir. Buna minnet duyuyorum.

Tekrar söylüyorum: Belediyeler üzerinde ceza ve idari yaptırım içermeyen, 6’ncı maddeyi örtülü olarak kaldıran, kapalı kapılar ardında gizli hazırlanan bir kanun bir taraftan katliam getirecek, öte yanda sähipsiz hayvan sayısında büyük patlamalar olacak. Akademisyenler, STK’ler, veteriner hekim odalarının aktif katılımıyla bu kanunun madde madde görüşülmesi lazım Sayın Başkanım. Bunlara biz de katılalım, odalar ve akademisyenler de olsun. Siz şu anda bir görüş belirteceksiniz ama biz istiyoruz ki her madde üzerinde gidelim.

Sabrettiğiniz için teşekkür ediyorum.

Sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Biz de sizlere çok teşekkür ediyoruz. Çok değerli katkılarınız oldu, yürekten konuştunuz. Kimsesizlerin kimsesi olmak konusunda zaten hayatınızı adamışsınız, belli. Burada da bu feveranınızı ettiniz, biz de cankulağıyla dinledik ve bu dinlediklerinizin de inşallah boşa gitmediğini göreceksiniz.

Bakın, bu yasanın öncelikle tabii bu araştırma komisyonunda bir altlığı oluşacak ama daha sonra da Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonumuza geçecek. İşte o komisyonun başı da Sayın Yunus Kılıç Beyefendi, Kars Milletvekilimiz, Hocamız. O da bu çalışmanın tam mutfağında bulunuyor zaten. Tüm muhataplarımızla, tarafları çok uzun uzadıya -biz süreyi de çok fazla kesmek istemiyoruz- dinliyoruz ve dinledikten sonra da aklımıza gelen bazı şeyleri de soruyoruz ve en nihayetinde de üç ay içerisinde inşallah bu çalışmayı tamamlayıp bir rapor hâline getireceğiz, daha sonra da inşallah yasa çalışması olacak.

Sizlerin ve diğer konuklarımızın da söylediği gibi, aslında sadece yasa yapmak da yeterli değil, aslında yasalarımız var ama uygulamadaki aksaklıkların giderilebilmesi için kültürümüzün, merhamet kültürümüzün geliştirilmesi, toplumumuzun algısının buna göre yönlendirilmesinin ve bu konudaki hem devlet, kamu kurum kuruluşları, belediyeler hem sivil toplum kuruluşlarımızla beraber, kişilerle beraber bu sorunun da üstesinden ben gelineceğine canıgönülden inanıyorum. Biz bugüne kadar ülke

olarak, devlet olarak bunun çok daha fevkinde, üstünde sorunları da yenmiş bir millet ve ülkeyiz, baktığımız zaman derin tarihimizde çok önemli başarılar elde etmiş bir milletiz. Bunu da evelallah başaracağız, hep beraber başaracağız; ben buna inanıyorum.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – İnşallah, inşallah.

BAŞKAN - Katıldığınız için tekrardan teşekkür ediyorum, sağ olun.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Biz de çok teşekkür ederiz, sağ olun.

Kapanma Saati: 16.44

